

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัย นางอัมพร ชนะทอง **ปริญญา** ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์สมร ทองดี (2) รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา วิหคโต

(3) อาจารย์พันธณี วิหคโต **ปีการศึกษา** 2546

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ (1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และ(3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ (1) ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ซึ่งได้พัฒนาการผลิตจากวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วยกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้ ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต และขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ ร่วมกับวิธีการสอนจริยธรรมในระดับประถมศึกษาของกาลเบิร์ตและโจนส์ 6 ขั้น คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นเสนอเรื่องราว ขั้นการถามคำถาม ขั้นการทำงานกลุ่ม ขั้นเสนอเรื่องราวเพิ่มเติม และขั้นกิจกรรมส่งท้าย (2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว

ผลการวิจัยพบว่า (1) ชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ (2) นักเรียนมีความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุด กิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เหตุผลเชิงจริยธรรม ความมีน้ำใจนักเรียนประถมศึกษา

Thesis title: THE DEVELOPMENT OF A GUIDANCE ACTIVITIES PACKAGE BY USING GROUP WORK FOR DEVELOPMENT OF MORAL REASONING ON CONSIDERATION FOR PRATHOM SUKSA VI STUDENTS OF WAT PLABPLA SCHOOL IN CHANTHABURI PROVINCE

Researcher: Mrs. Amporn Chanathong ; **Degree:** Master of Education (Guidance)

Thesis advisors: (1) Samorn Tongdee, Associate Professor; (2) Dr. Preecha Vihokto, Associate Professor; (3) Mrs. Puntanee Vihokto **Academic year:** 2003

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to develop a guidance activities package by using group work for development of moral reasoning on consideration to meet the set standard of 80/80; (2) to study the moral reasoning on consideration progress of students that used the guidance activities package; and (3) to survey the students' opinions on the group work guidance activities for development of moral reasoning on consideration.

The sample consisted of 30 Prathom Suksa VI students at Wat Plub Pla School, who were selected by the simple random technique. The research instruments were (1) the instructional packages in guidance activities for development of moral reasoning on consideration which was developed based on the experience learning method, consisting of 4 steps, namely experiencing, reflecting, generalizing and applying, together with the 6 steps of Ronald E. Galbraith and Thomas M. Jones' ethics teaching techniques in Prathom Suksa level, namely, preparation, presentation, questioning, group working, supplementary presentation, and wrap up activities; (2) pre-tests and post-tests of moral reasoning on consideration; and (3) a questionnaire on the students' opinions on the guidance activities package.

The findings of this study were: (1) the created guidance activities package met the set standard of 80/80; (2) students' achieved learning progress on their moral reasoning on consideration significantly at the .01 level; and (3) the students' opinions on the developed guidance activities package were at the high level.

Keywords: Group work guidance activities package, Moral reasoning, Consideration Prathom Suksa student

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์สมร ทองดี รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา วิหคโต และอาจารย์พันธิย์ วิหคโต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณาจารย์แขนงวิชาการแนะแนวทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์เกษิณี ผลประพุดิ รองศาสตราจารย์เฉลา ประเสริฐสังข์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ ทางทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิภาภรณ์ บุญยงค์และอาจารย์ดร.นิวัตต์ น้อยมณี ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณผู้อำนวยการ คณะครูอาจารย์และนักเรียนโรงเรียนวัดปลับปลา และโรงเรียนวัดจันทนาราม จังหวัดจันทบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการทดลองเครื่องมือในการวิจัย

ความสำเร็จของการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยระลึกในพระคุณของคณาจารย์แขนงการแนะแนวของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุกคน ที่ให้การสนับสนุนและกำลังใจเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ คุณเดชพล ดวงสูงเด่น คุณรองรัตน์ วิเศษ คุณวรรณช สุริยผล และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ช่วยเหลือให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และครูอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และวางรากฐานการศึกษาแก่ผู้วิจัย

อัมพร ชนะทอง

เมษายน 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม.....	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ.....	30
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว.....	44
โครงสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว.....	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
ตอนที่ 1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว.....	66
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของผู้เรียน	68
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนจากชุดกิจกรรมแนะแนว	69
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผล	76
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก.....	91
ก รายชื่อทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	92
ข ตารางค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนของกิจกรรมที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 และ 10	94
ค ชุดกิจกรรมแนะแนวการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ.....	129
ง ตารางแสดงค่า IOC ของชุดกิจกรรมแนะแนว.....	200
ประวัติผู้วิจัย.....	202

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	21
ตารางที่ 4.1	ค่า E_1/E_2 จากการทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว แบบกลุ่มและแบบ ภาคสนาม จำแนกตามชุดกิจกรรมแนะแนว 10 กิจกรรม.....	67
ตารางที่ 4.2	คะแนนเฉลี่ยและค่า t-test ของคะแนนแบบทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนจากการทดสอบแบบภาคสนาม	68
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความคิดเห็น ของนักเรียนที่เรียนจากชุดกิจกรรมแนะแนว ด้านความเอื้อเฟื้อ	70
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความคิดเห็น ของนักเรียนที่เรียนจากชุดกิจกรรมแนะแนว ด้านความเอื้ออาทร.....	71
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความคิดเห็น ของนักเรียนที่เรียนจากชุดกิจกรรมแนะแนว ด้านความเสียสละ	72
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความคิดเห็น ของนักเรียนที่เรียนจากชุดกิจกรรมแนะแนว ด้านความไม่เห็นแก่ตัว.....	73

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์.....	48
ภาพที่ 2.2 หลักการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว.....	50
ภาพที่ 2.3 ขั้นตอนการทำกิจกรรม	52

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

น้ำใจเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นบ่อเกิดแห่งความรัก ความเอื้ออาทร เมตตาสงสาร เห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นมิตรไมตรี เป็นคุณธรรมเสริมสร้างให้สังคมสงบร่มเย็นน่าอยู่ สังคมใดปรากฏซึ่งบุคคลที่มีน้ำใจจำนวนมาก สังคมนั้นย่อมเกิดความรู้สึกยินดีเป็นสุข และความมีน้ำใจถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทยอย่างหนึ่ง ที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยมาตั้งแต่บรรพบุรุษที่สืบทอดติดต่อกันมายาวนาน จึงเป็นคุณธรรมที่ควรเสริมสร้างให้กับบุคคลในสังคมทุก ๆ สังคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณห่วงใยในคุณธรรม จริยธรรม ความมีน้ำใจของสังคมไทย เห็นได้จากกระแสพระราชดำรัสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาวันที่ 5 ธันวาคม 2542 ความตอนหนึ่งว่า “คุณธรรมข้อหนึ่งที่อยู่คู่กับคนไทยให้ร่วมเป็นเอกภาพ สามารถบำรุงชาติบ้านเมืองให้มั่นคงเป็นอิสระยั่งยืนมาช้านาน คุณธรรมข้อนี้คือไมตรี ความมีเมตตา หวังดีให้กันและกัน” (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2544: 10) จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญในคุณธรรมเกี่ยวกับความมีน้ำใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เป็นเพราะคุณธรรมข้อนี้มีผลต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองและมั่นคงนั่นเอง

การที่สังคมประเทศชาติ จะสงบสุข มั่นคง ตามกระแสพระราชดำรัสนั้น ต้องอาศัยบุคคลที่มีความเจริญทางคุณธรรม จริยธรรมเป็นปัจจัยหลัก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งจะต้องเติบโตเป็นกำลังของประเทศชาติต่อไปนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ตามที่พึงประสงค์ ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงมุ่งเน้นจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม เป็นหลัก (กระทรวงศึกษาธิการ: ม.ป.ป.) ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 7) และสอดคล้องกับปรัชญาการแนะแนวที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานให้ความสำคัญกับคนและการพัฒนาคน โดยมุ่งป้องกัน แก้ไข และพัฒนาคนในทุกด้าน (โกศล มีคุณ 2544: 7)

จากสภาพที่พึงประสงค์ของประเทศชาติ และระบบการศึกษาของไทย ต่างก็มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย และจิตใจ โดยมุ่งให้บุคคลมีพฤติกรรมในทิศทางที่พึงประสงค์ นั้น คือ จริยธรรม ทั้งนี้ จริยธรรมเป็นผลของสภาพสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน เพื่อการวิวัฒนาการต่อไปในอนาคต (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ 2527: 3) ดังนั้น จริยธรรม จึงเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งของมนุษย์ เป็นเครื่องมือควบคุมให้ความประพฤติของมนุษย์ได้เป็นไปในทิศทางสันติสุข และเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์อย่างเด่นชัด (สาโรช บัวศรี ม.ป.ป: 1)

ในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน คุณธรรม จริยธรรมกำลังเสื่อมถอยเกือบถึงจุดวิกฤติ ทั้งนี้ ตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงสภาพความเสื่อมถอยของจริยธรรมที่พบในสังคมทั่วไป ได้แก่ การที่บุคคลขาดระเบียบวินัย ความย่อหย่อนในศีลธรรมอันดีงาม ไม่เคารพกฎเกณฑ์ ไม่เคารพกฎหมาย และธรรมจริยาของสังคม (ยุพาวดี วงษ์เพ็ญ 2545: 5) จากการย่อหย่อนของจริยธรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาสังคมเห็นได้จากข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และจากสภาพในสังคมทั่วไป โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากคุณธรรม ความมีน้ำใจ ตัวอย่าง เช่น บุคคลขาดความมีน้ำใจ หรือวินัยในการใช้กฎจราจร เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุเสียชีวิตตั้งแต่เล็กน้อยจนกระทั่งเสียชีวิต การแค้นน้ำใจในการโดยสารรถประจำทาง การสละที่นั่งให้กับเด็กและคนชรา ความเห็นแก่ตัวในเรื่องการเข้าแถวรับบริการต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อพิจารณาในสังคมใกล้ตัวก็มักพบกับบุคคลผู้ร่วมงาน ที่ไร้คุณธรรม จริยธรรมในเรื่องของความมีน้ำใจอยู่ไม่น้อย ตัวอย่างสังคมในองค์กรที่ผู้วิจัยประสบมากับตนเอง จนกระทั่งรู้สึกถึงความไม่น่าพึงพอใจในตัวบุคคลที่ไร้น้ำใจ โดยแสดงออกให้เห็นได้ชัดในเรื่องการเห็นแก่ตัว ไม่เอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงาน หลีกเลี่ยงการร่วมมือช่วยเหลืองานด้านต่าง ๆ ของส่วนรวม ส่งผลให้องค์กรขาดความสุข ความสามานฉันท์ ปัญหาต่าง ๆ ก็ก่อตัวขึ้นโดยง่าย องค์กรใดมีผู้ไร้น้ำใจมากเท่าใด การอยู่ร่วมกันในสังคมก็ถึงจุดวิกฤติมากเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังสามารถพบเห็นเด็กและเยาวชนผู้ที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะความมีน้ำใจลดน้อยถอยลง จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในจังหวัดจันทบุรี และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนหนึ่งขาดคุณธรรมความมีน้ำใจมากขึ้น ตัวอย่าง เช่น เด็กจะละเลยนิ่งดูเฉยไม่ช่วยเหลืองานของโรงเรียน โดยจะหาทางหลีกเลี่ยงงาน หรือบ่ายเบี่ยง อย่างไม่ละอายใจ แม้กระทั่งน้ำใจเล็ก ๆ น้อย ๆ ในการช่วยเหลือครู หรือเพื่อนฝูงยกสิ่งของสัมภาระต่าง ๆ ก็ไร้น้ำใจเช่นเดียวกัน หากปล่อยไว้ให้เหตุการณ์เช่นนี้ดำเนินต่อไป เด็กและเยาวชนซึ่งมีค่านิยมในการเลียนแบบกลุ่ม หรือสังคม ก็อาจเห็นเป็นสิ่งดีงามในพฤติกรรมดังกล่าวและอาจซึมซับเป็นค่านิยมที่ผิด ๆ ติดตัวไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของเด็ก ทำให้ขาดความสุขในการ

อยู่ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะทุกคนต่างขาดความเอื้ออาทร ไม่ช่วยเหลือ เพื่อแผ่ต่อกัน และผลกระทบสุดท้ายก็ตกเป็นปัญหาของประเทศชาติในที่สุด

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ปัญหาการขาดคุณธรรม และจริยธรรมในสังคมเป็นจุดวิกฤติ ถึงแม้ว่าหลักสูตรการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมแล้วก็ตาม แต่นักเรียนก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาตามที่คาดหวัง (สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6, 2543: 1) และจากการวิเคราะห์ผล การประเมินผลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9 (พ.ศ.2540-2544, พ.ศ.2545-2549) รวมทั้งข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ปัญหาด้านจิตใจ จริยธรรม ค่านิยม วินัย ของเยาวชน วัยรุ่น มีความเบี่ยงเบน เลื่อมถอยจากมาตรฐานจริยธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรม มีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับ จนกลายเป็นปัญหาสังคม ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและเศรษฐกิจสังคมของประเทศ (นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข 2545: 4) ประมวลได้ว่าปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็ก สังคมใหญ่ก็ตามล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะเรื่องความมีน้ำใจ ส่งผลให้สังคมสับสนวุ่นวาย เห็นแก่ตัว เอาใจเอาเปรียบ ฉวยโอกาสหรือดักดวงผลประโยชน์เข้าหาตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนและความทุกข์ยากของผู้อื่น สภาพเหล่านี้ล้วนแต่มีผลทำให้ประเทศชาติขาดความมั่นคง ไม่สามารถจะพัฒนาไปได้ด้วยดี

จากสภาพปัจจุบันปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น สามารถวิเคราะห์ต้นเหตุของปัญหาได้ว่า เพราะสังคมไทยปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพแวดล้อมของความเป็นเอกลักษณ์แบบไทย ๆ ที่เป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นกัลยาณมิตร บนพื้นฐานคำสอนของศาสนา จนเป็นสำนวนไทย ถิ่นปฏิบัติกันมานาน ว่า “ธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ หรือพริกบ้านเหนือมะเขือบ้านใต้” (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2544: 1) ล้วนแสดงถึงความมีน้ำใจไมตรี ความเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยที่สืบทอดกันมายาวนาน เมื่อสภาวะสังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคสังคมข้อมูลข่าวสาร หรือวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งบางครั้งเรียกว่า โลกยุคดิจิทัล เป็นสังคมเทคโนโลยี สังคมนานาชาติไร้พรมแดน (นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข 2545: 4) เป็นสังคมเศรษฐกิจที่แข่งขันกันอย่างไม่มีขีดจำกัด เกิดการแก่งแย่งชิงดี ชิงเด่น ทำร้ายฟาดฟันผู้อื่นเพื่อหาประโยชน์ได้ตัวมากขึ้น คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามทั้งหลายจึงถูกเบียดบังและลดความสำคัญลงตามลำดับ กลายเป็นสภาพสังคมที่เสื่อมทราม จิตใจคนถอยห่างจากศรัทธาความเชื่อในศาสนธรรม ซึ่งเคยใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ก็ถดถอยลงอย่างน่าวิตก (ยุพาวดี วงษ์เพ็ญ 2545: 4)

เพื่อพัฒนาบุคคลในสังคมไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ คือเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม นั้น ผู้วิจัย จึงให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะคุณธรรมความมีน้ำใจให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่เป็นวัยเด็ก ซึ่งเป็นวัยที่จะเจริญเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต โดยอาศัยทฤษฎีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ต ที่มีความเชื่อว่าจริยธรรมในตัวบุคคลสามารถพัฒนาการให้เกิดขึ้นได้ โดยอาศัยเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนาแบ่งเป็น 6 ขั้น คือ ขั้นแรก ตั้งแต่อายุ 2-7 ขวบ ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษ ขั้นที่ 2 อายุ 7-10 ปี ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อแสวงหารางวัล ขั้นที่ 3 อายุ 10-13 ปี ให้เหตุผลทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ขั้นที่ 4 อายุ 13-16 ปี ทำตามหน้าที่ทางสังคม ขั้นที่ 5 อายุ 16 ปีขึ้นไป ทำตามค่านิยมและขั้นสุดท้าย ยึดอุดมคติสากล (ดวงเดือน พันธมนาวินและเพ็ญแข ประจักษ์ 2520: 43) และผู้วิจัยเห็นว่าวัยเด็กเป็นวัยที่พร้อมที่จะเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงเจตคติ ได้ง่ายกว่าวัยอื่น ๆ ดังคำพังเพยที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบผลที่สอดคล้องกันว่า ควรพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอายุ 9-12 ปี จะได้ผลดีที่สุด (โกศล มีคุณ 2524: 100, สกล เทียงแท้ 2525: 65, ดวงเดือน พันธมนาวิน 2539: 65 และ Liming, 1981: 147-164) ก็มีความเห็นสอดคล้องเช่นเดียวกัน ว่า เด็กในช่วงอายุ 9-12 ปี จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 2 ซึ่งควรจะพัฒนาขึ้นขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 ตามวุฒิภาวะการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก เพื่อป้องกันเด็กมิให้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่ 2 หรือ 3 ตั้งแต่อายุ 10 ปี และสอดคล้องกับแนวโน้มนโยบายการให้บริการแนะแนววัยเด็กที่มีเป้าหมาย เพื่อป้องกันและส่งเสริม พัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก โดยเฉพาะการเสริมสร้างจิตพิสัยในเรื่องความมีน้ำใจ (เพชรสุดา เพชรใส 2545: 62)

สำหรับวิธีการและเครื่องมือในการแก้ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมเด็กและเยาวชน ผู้วิจัย ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและน่าสนใจไว้หลายวิธีด้วยกัน เช่น งานวิจัยที่ใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านสังกหัตถ์ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 35 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยชุดการสอนแนะแนว มีคุณธรรมด้านสังกหัตถ์ 4 สูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (นวลนง มังตรีสรรค์ 2530: 46) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกมล ประทีปธีรานันท์ (2530: 332) พบว่า หลังการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวพัฒนาคุณธรรมสัปปริสธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่จิง จังหวัดนครปฐม จำนวน 35 คน กลุ่มทดลองมีคุณธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการวิจัยของอาคม หงส์ทอง(2539: 65) ได้ทำการทดลองโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน

บ้านเบนชะโด กรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีน้ำใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลดังกล่าว เป็นการสนับสนุนให้เห็นว่าการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เป็นเทคนิคหนึ่งที่สามารถพัฒนาคุณธรรมด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายได้ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำหลักการของชุดกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมกลุ่มมาพัฒนาให้เป็น เครื่องมือ ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยมี ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี

2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.2.1 เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2.2 เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

2.2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ

3. สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

3.1 ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3.2 นักเรียนมีความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับมาก

4. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ คือ ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

4.2 ตัวแปรตาม คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ที่ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี ขอบเขตการวิจัยมี ดังนี้

5.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 2 ห้องเรียน

5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา ได้จากการสุ่มอย่างง่าย 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

5.3 ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.4.1 ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ จำนวน 10 กิจกรรม

5.4.2 แบบทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ

5.4.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมาย และขอบข่ายของการแนะแนว และอาศัยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วย 10 กิจกรรม และมีกิจกรรมปฐมนิเทศกับปัจฉิมนิเทศอีก 2 กิจกรรม ในชุดกิจกรรมแนะแนวจะมีคู่มือผู้ให้บริการ คำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ คู่มือผู้รับบริการ มีใบงาน ใบความรู้ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ

6.2 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาเหตุผลเพื่อเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดให้ในขณะนั้น การวิจัยครั้งนี้จะวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างเพียง 4 ชั้น จากทั้งหมด 6 ชั้น ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีอายุ ระหว่าง 10 – 13 ปี ตามหลักการของทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ก เด็กวัยนี้สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ในระดับ 1 – 2 หรือ ชั้นที่ 1 – 4 ดังนี้

6.2.1 ระดับที่ 1

1) **ชั้นที่ 1 ยึดหลักการหลบหลีกการลงโทษและเชื่อฟัง** (Punishment and Obedience Orientation) หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษ หรือเชื่อฟังผู้มีอำนาจทางกายสูงกว่า เช่น เมื่อทำแล้วถูกตำรวจจับ หรือ คนอื่นตำหนิ เขาจะไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

2) **ชั้นที่ 2 ยึดหลักการแสวงหารางวัล** (Instrumental Relativist Orientation) หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยใช้ความพอใจของตนเองเป็นหลัก และต้องการแสวงหารางวัลจากผู้อื่น เช่น เมื่อทำแล้ว ได้รับคำชมเชย หรือสิ่งตอบแทน

6.2.2 ระดับที่ 2

3) **ชั้นที่ 3 การให้เหตุผลที่ยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ** (Interpersonal Concordance or “Good Boy – Nice Girl Orientation”) หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนระบุในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยตัดสินใจจากการกระทำของคนในสังคมส่วนใหญ่ว่าปฏิบัติอย่างไร เขาก็จะปฏิบัติเช่นนั้น เพื่อให้เป็นที่ชอบพอของกลุ่ม

เช่น ทำทาน เพราะเป็นสิ่งที่ดีคนอื่น ๆ ปฏิบัติและเห็นว่าดี ช่วยเพื่อนทำงาน เพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

4) **ขั้นที่ 4 ยึดหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม (Law and Order Orientation)** หมายถึง เหตุผลที่ระบุในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยพิจารณาจากสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ที่จะต้องรักษา ระเบียบและกฎหมายของสังคมร่วมกัน เช่น ไม่ทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย หรือผิดศีลธรรม

6.3 ความมีน้ำใจ หมายถึง การแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่อบุคคลหรือสังคมด้วยความปรารถนาอย่างจริงใจในลักษณะของความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว โดยแบ่งลักษณะการแสดงออกถึงความมีน้ำใจเป็นพฤติกรรมแต่ละด้านดังนี้

6.3.1 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง การช่วยเหลือ เผื่อแผ่ ต่อผู้อื่นและส่วนรวม เพื่อให้ผู้รับมีความสุข หรือบรรเทาความเดือดร้อน ทั้งนี้เป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทน

6.3.2 ความเอื้ออาทร หมายถึง ให้ความห่วงใย สงสาร เป็นกำลังใจผู้ที่ประสบปัญหาหรือมีความทุกข์

6.3.3 ความเสียสละ หมายถึง การยอมสละสิ่งของหรือความสุขส่วนตัว หรือประโยชน์ส่วนตัว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อส่วนรวม

6.3.4 ความไม่เห็นแก่ตัว หมายถึง การไม่คำนึงถึงประโยชน์ฝ่ายเดียว ไม่นำของผู้อื่นหรือของส่วนรวมมาเป็นของตน ไม่เห็นแก่พวงพ้องเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

6.4 นักเรียนประถมศึกษา หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลางค์จังหวัดจันทบุรี

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาจิตพิสัย การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ สำหรับวัยเด็กใช้ในบริการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม

7.2 ได้รูปแบบของกิจกรรมพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมความมีน้ำใจ ไปใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวสำหรับครูแนะแนว

7.3 เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยพัฒนาคุณธรรมด้านอื่น ๆ ของผู้รับบริการวัยเด็กต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

- 1.1.1 ความหมายของจริยธรรม
- 1.1.2 ลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์
- 1.1.3 ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- 1.1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
- 1.1.5 องค์ประกอบการพัฒนาจริยธรรมโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- 1.1.6 ขั้นตอนการดำเนินการสอนโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- 1.1.7 การพัฒนาจริยธรรมโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้กับนักเรียนในระดับ

ประถมศึกษา

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

- 1.2.1 งานวิจัยในประเทศ
- 1.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

- 2.1.1 ความหมายของความมีน้ำใจ
- 2.1.2 ความสำคัญของความมีน้ำใจ
- 2.1.3 คุณลักษณะและพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลที่มีน้ำใจ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

- 2.2.1 งานวิจัยในประเทศ
- 2.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.1.1 ความหมายของกลุ่ม

3.1.2 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

3.1.3 ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่ม

3.1.4 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

3.1.5 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

3.1.6 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่ม

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.2.1 งานวิจัยในประเทศ

3.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

4.1.1 ความหมายชุดกิจกรรมแนะแนว

4.1.2 ความหมายกิจกรรมแนะแนว

4.1.3 หลักการและแนวทางในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

4.1.4 หลักการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

4.1.4 ขั้นตอนการทำกิจกรรม

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

5. โครงสร้างของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

1.1.1 ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (2525: 214) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมในฐานะเป็นคำนามว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฏศีลธรรม

กรมวิชาการ (2523: 8) ให้ความหมายจริยธรรมว่า คือ การกระทำทั้งกาย วาจา และใจ ที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 21) ให้ความหมายจริยธรรมว่า เป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ โดยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งนั้น คือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ หรือพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้น ผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก ประเภทหลังน้อย

สิริวรรณ ศรีพหล (2539: 6) ระบุความหมายของจริยธรรม ว่า คือ ระเบียบของสังคม กฎหมาย กฏศีลธรรมตามศาสนาและค่านิยมของคนในกลุ่มสังคมเดียวกัน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม 3 ประการ คือ ตัวของเราเอง ผู้อื่น และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น ดังนั้น ความสุขและความทุกข์ทั้งมวลของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นสิ่งที่จะได้รับจากลักษณะความสัมพันธ์ที่บุคคลผู้นั้นมีและได้รับจากผู้อื่นนั่นเอง

นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2545: 6) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึงการ แสดงออก หรือการประพฤติปฏิบัติที่ดีเหมาะสมตามมาตรฐานที่สังคมกำหนด ซึ่งสะท้อนคุณธรรมที่อยู่ในใจให้เห็นเป็นรูปธรรม คนที่มีจริยธรรม จะมีกรอบความคิดจิตใจมีคุณธรรมความดีและประพฤติปฏิบัติใกล้เคียงกับคุณธรรมที่มีอยู่ในใจ (คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม เป็นนามธรรม) จริยธรรมเป็นผลรวมของความรู้ ความเข้าใจ เจตคติเหตุผลเชิงจริยธรรมและการมีวิสัยทัศน์ที่บุคคลเรียนรู้มีประสบการณ์เข้าใจจนมีวิจารณญาณ และประพฤติปฏิบัติดีงาม ถูกต้องตามเกณฑ์และมาตรฐานของสังคม จริยธรรมเกี่ยวข้องกับสังคม เป็นกลไกให้สังคมมีความสุขสงบมีวัฒนธรรม

เจฟเฟรย์ (Jeffreys, 1962; อ้างใน ล้วน สายยศ 2543: 163) กล่าวว่า จริยธรรม เป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานของความดี ความเลว เป็นพฤติกรรมที่มุ่งสู่ความดีและละเว้นในสิ่งที่เลวร้ายทั้งปวง

เบราวน์ (Brown, 1966; อ้างใน ล้วน สายยศ 2543: 16) ให้นิยามจริยธรรม หมายถึง ระบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำที่ผิด

สรุปได้ว่า จริยธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่อยู่ในกรอบศีลธรรม กฎเกณฑ์ทางสังคมที่พึงงาม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการอยู่ร่วมกันของสังคมและเป็นวิถีทางนำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติสุข

1.1.2 ลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 2 – 3) ได้แบ่งลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประการ คือ

1) ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำและการกระทำชนิดเลวควรเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่จะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยในช่วงอายุ 2 – 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

2) ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้ลึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น เพียงใด ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติต่าง ไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทัศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้ลึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นทัศนคติเชิงจริยธรรมจึงสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎี

พัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจต์ และโคลเบอร์ก ได้ให้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล เป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย คือพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคม นิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิง จริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละเพื่อ ส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่ง คือ พฤติกรรมในสถานที่เข้ายวนใจ หรือในสภาพที่ยั่วให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์เพื่อประโยชน์ ส่วนตนบางประการพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่ว เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือ คะแนน และการกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งผู้มี จริยธรรมสูงย่อมงดเว้นการกระทำพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคล ให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดย ตรงต่อความสุขและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรม จึงเป็นเพียงเพื่อให้ เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 4 ประการคือ

1) ความรู้เชิงจริยธรรม คือ รู้ว่าจะไรดีหรือไม่ดี 2) ทักษะคิดเชิงจริยธรรมเป็นความรู้ทางจริยธรรม รวมกับความรู้สึก ว่าชอบหรือไม่ชอบ สามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ ความรู้ทางจริยธรรม 3) เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของ บุคคล และ 4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่สังคมยอมรับ สำหรับการ วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะจงศึกษาในเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความมีน้ำใจของนักเรียนให้ไปสู่พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์นั่นเอง

1.1.3 ความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ หรืออยู่เบื้องหลัง การตัดสินใจที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลได้ให้เหตุผล เราสามารถ วินิจฉัยความได้ว่าบุคคลมีจริยธรรมระดับใด (Kohlberg, 1970 อ้างในบุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ 2536: 27) ดังนั้นเป้าหมายการสอนจริยธรรมให้แก่เด็ก จึงเป็นการสอนเพื่อให้รู้จักหลักในการ ตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้ง ทางจริยธรรมระหว่างบุคคลเป็นเกณฑ์ หรือแนวทางสำหรับความประพฤติเป็นเหตุผลสำหรับการ

ตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติ ความสามารถในการใช้หลักจริยธรรมเรียกว่าความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งบุคคลอาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไปได้

จากเหตุผลที่กล่าว โคลเบอร์กจึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะจริยธรรมขั้นสูงดีกว่าจริยธรรมขั้นต่ำ โดยให้เหตุผลไว้ว่า คนให้เหตุผลขั้นสูงสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลในขั้นต่ำและคนที่ให้เหตุผลขั้นสูง สามารถมองเห็นความแตกต่าง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และมีความสามารถในการคิด หรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรมดีกว่าคนที่ให้เหตุผลขั้นต่ำ

ดังนั้น ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงเป็นเหตุผลสมควรส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องในสถานการณ์ต่าง ๆ

1.1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการวิจัยนี้ขอนามกล่าว 2 ทฤษฎีที่สำคัญ ดังนี้

1) *ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget)* โดยเพียเจต์เป็นผู้ริเริ่มศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และมีความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้ กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น และได้แบ่งขั้นของพัฒนาการจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้น คือ

(1) *ขั้นก่อนจริยธรรม* พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งนี้ เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถก็จะเริ่มเรียนรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

(2) *ขั้นยึดคำสั่ง* พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วง 2 – 8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่ คือ ประกาศิตที่ตนต้องกระทำตาม

(3) *ขั้นยึดหลักแห่งตน* พัฒนาการขั้นนี้จะอยู่ในช่วง 8 – 10 ปี เพียเจต์เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญาและจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคลบางคนที่พัฒนาการอาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่

สอง เนื่องจากการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก 2520: 40 - 41)

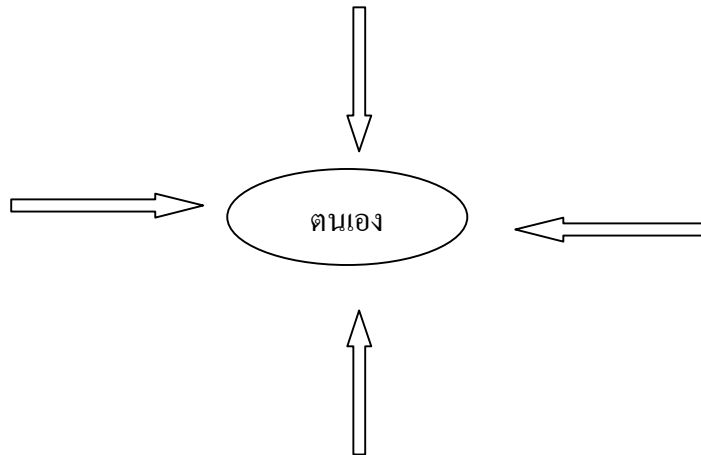
2) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

โคลเบอร์ก (อ้างในบุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ 2536: 31) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมโดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจต์เป็นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างเป็นทั้งเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ การศึกษาใช้ทั้งวิธีการสัมภาษณ์และการเขียนตอบ โคลเบอร์ก ได้จัดลำดับเหตุผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง เป็น 6 พวก แล้วทำการตรวจสอบหลายครั้ง จึงสรุปว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของเขามี 6 ขั้น ขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุ และพัฒนาการทางสติปัญญา โคลเบอร์ก กำหนดขั้นของจริยธรรมโดยถือจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ว่าอยู่ในระดับอายุนี้ให้เหตุผลมีลักษณะแบบนี้ แต่ละขั้นจะแทนระบบความคิด ซึ่งได้จากส่วนใหญ่ว่ามีกระบวนการความคิดทางจริยธรรมอย่างไร แต่ละขั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของขั้นที่สูงขึ้นไป ขั้นที่สูงกว่าจะแสดงถึงความเข้าใจที่เหนือกว่า มีการรับรู้ที่กว้างขวาง ลึกซึ้งและเป็นนามธรรมมากกว่า การแก้ปัญหาหลักเกณฑ์มีเหตุผลมากกว่า

โดยทั่วไปบุคคลจะมีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามลำดับขั้น จากขั้นที่ 1 เรื่อยไปถึงขั้นที่ 6 และการพัฒนานี้จะไม่ข้ามขั้นแต่จะพัฒนาตามลำดับ หมายความว่า บุคคลที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 2 ไม่สามารถจะพัฒนาจริยธรรมไปถึงขั้นที่ 6 เลย แต่จะต้องพัฒนาขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาจากขั้นที่ 2,3,4,5 และ 6 ไปตามลำดับ ทั้งนี้ เพราะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลนั้น ๆ ได้ผ่านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ต่ำกว่ามาแล้ว รวมทั้งการได้รับประสบการณ์จากสังคม จากการเรียนรู้จึงจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของการใช้เหตุผล (ยูพาวดี วงษ์เพ็ญ 2545: 19-25) จากการศึกษาค้นคว้าของโคลเบอร์ก ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า คนเรานั้นไม่ว่าจะอยู่ในสังคมแบบไหน ประเทศใดทวีปใด ก็ตามจะมีรูปแบบ (Pattern) ของการพัฒนาจริยธรรมตามลำดับ เป็นขั้นเป็นตอนที่แน่นอนเหมือน ๆ กัน 6 ขั้น หรือ จัดเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับมี 2 ขั้น ดังนี้

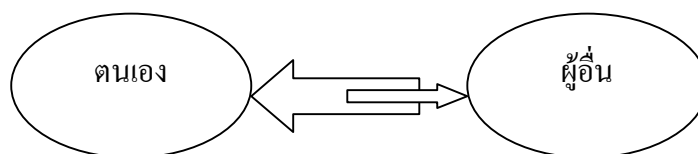
(1) ระดับก่อนกฎเกณฑ์ หรือระดับเริ่มมีจริยธรรม (Preconventional Level) เป็นระดับที่มีในเด็กส่วนมากที่อายุต่ำกว่า 10 ขวบ การตัดสินใจเลือกการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น จะไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในระดับนี้รางวัลและการลงโทษเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญ

ขั้นที่ 1 (2-7 ปี) ขั้นหลบหลีกการลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation)

เป็นขั้นที่จะทำอะไรลงไปก็คิดถึงตนเองเป็นหลัก เชื่อฟังผู้มีอำนาจทางกายสูงกว่า ความรู้สึกกลัวที่จะถูกลงโทษทางกาย เป็นตัวกระตุ้นให้ทำหรือไม่ทำอะไรตนเองมองตนเองว่าเหมือนกับอยู่ใต้อิทธิพลของผู้อื่น การกระทำต่าง ๆ จะถูกตัดสินในแง่ของผลสืบเนื่องทางกายภาพ เด็กจึงชอบใช้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับโทษเป็นเหตุผลในการกระทำ หรือเขาจะเลือกกระทำในทางที่จะเกิดประโยชน์แก่ตัวเองมากกว่า จะมีความกลัวติดคุก กลัวไฟนรกเผา

ขั้นที่ 2 (7-10 ปี) ขั้นการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation)

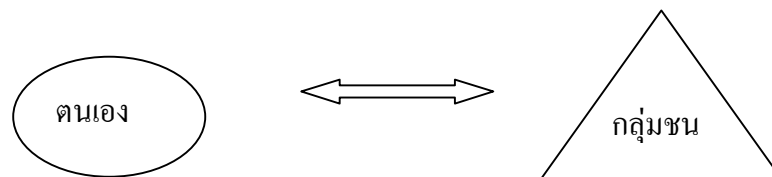

เป็นขั้นที่คนเราจะทำอะไรลงไปก็เริ่มคิดถึงคนอื่นขึ้นมาบ้าง แต่ก็ เป็นไปเพื่อหวังที่จะได้รับประโยชน์ตอบแทนจากคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเท่านั้นและไม่คิดถึง ความต้องการของคนอื่นเลย ถ้าหากตนไม่คิดว่าตนจะได้รับประโยชน์จากเขาในปริมาณที่ตนพอใจ การตัดสินปัญหาทางจริยธรรมจะกระทำโดยคำนึงถึงวัตถุ หรือกายภาพเป็นหลัก เช่น ถ้าใครคนหนึ่งถูกจับได้ว่า ขโมยรถยนต์ การลงโทษจะถูกกำหนดขึ้นมาตามราคาของรถยนต์คันนั้น ถ้ารถยนต์ราคาแพงก็ลงโทษหนัก ถ้าราคาถูกลงโทษให้เบาลง เด็กจะค่อย ๆ เห็นความสำคัญของการ

ได้รับรางวัลหรือคำชมเชย การสัญญาว่าจะให้รางวัลจึงเป็นแรงจูงใจให้เขากระทำความดีได้มากกว่า การดูค่าหรือขู่ว่าจะลงโทษ เช่น เด็กผู้หญิงจะช่วยบิดามารดาทำความสะอาดบ้าน เพื่อว่าจะได้เงิน รางวัลมากขึ้นและเด็กชายจะช่วยรดน้ำต้นไม้ ก็เพื่อจะได้รับคำชมเชย และเด็กในวัยนี้เริ่มรู้จัก แลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ เช่น เมื่อเขาให้ฉันมา ฉันก็ต้องตอบแทนเขาไป เริ่มมีความเข้าใจใน ความคิดของคนอื่น

(2) ระดับตามกฎเกณฑ์หรือระดับทำตามสังคมและประเพณี (Conventional Level) อายุ 10 – 16 ปี เป็นค่านิยมทางจริยธรรมในระดับที่เป็นแบบแผน (Conventional) มีอยู่ในการประพฤติปฏิบัติชอบ ในอันที่จะรักษาระเบียบแบบแผน และในอันที่จะสนองความคาดหวังของผู้อื่น จริยธรรมในระดับนี้ประกอบด้วยขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม อีก 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 (10 – 13 ปี) ขั้นทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance or “Good Boy-Nice Girl” Orientation)

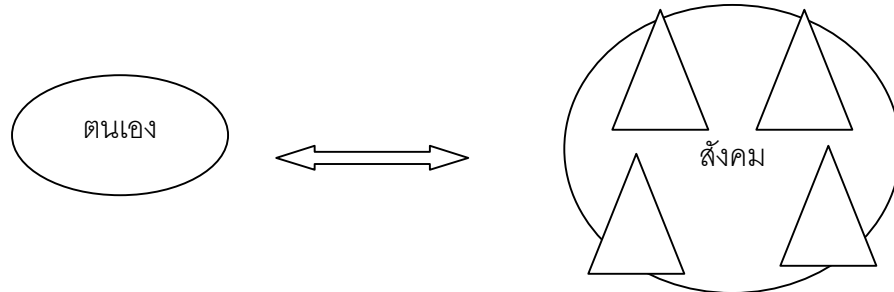

เป็นขั้นที่คนเราริเริ่มนำเอาความรู้สึก หรือความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้อื่นเข้ามาพิจารณาตัดสินใจทำอะไรลงไปก็ต้องคิดแล้วว่า สิ่งนั้นจะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หากแต่จะนำความชื่นชอบมาให้ แรงจูงใจที่จะประพฤติจริยธรรมในขั้นนี้ก็คือการได้เป็นคนดี มีคนยอมรับความรู้สึกทางจิตใจเข้ามามีบทบาทสำคัญ การกำหนดแนวทางความประพฤติจริยธรรมจึงเป็นเรื่องของการทำตามคนส่วนมาก พฤติกรรมของคนในขั้นนี้จะเป็นไปตามข้อตกลงต่าง ๆ ที่เหมาะสมของกลุ่มชนที่เขาอาศัยอยู่อย่างเหนียวแน่น จะไม่มีการทำอะไรตามใจตนเอง โดยไม่คิดถึงผู้อื่น เพราะเขาเข้าใจว่าการทำอะไรตามเสียงส่วนใหญ่เป็นการกระทำของคนดี วัยนี้ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง เห็นแก่พวกพ้องเป็นสำคัญ พยายามทำตนให้ผู้อื่นรัก หรือมองเห็นว่าน่ารัก การตัดสินใจเชิงจริยธรรมเจตนาที่มีความสำคัญมาก หมายถึงเจตนาของผู้กระทำ อับอายผู้อื่นที่จะรู้เห็นความชั่วของตน

ขั้นที่ 4 (13 – 16 ปี) ขั้นทำตามสังคม (The “Law and Order”

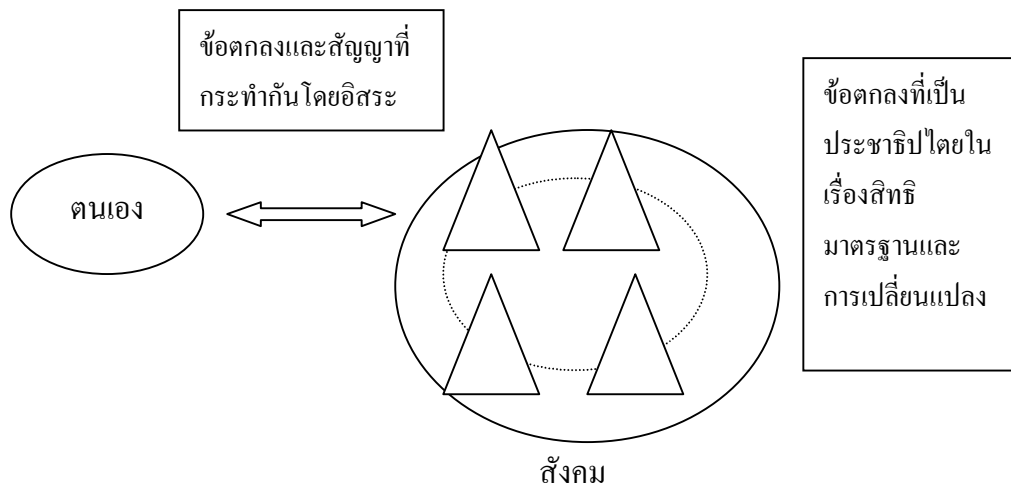
Orientation)

เป็นขั้นตอนที่ยึดระบบสังคม มโนธรรม คนเราจะหันเข้าหา กฎเกณฑ์ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนในสังคมเป็นเครื่องนำทางความประพฤติ แทนการทำอะไรตามคนหมู่มากเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ คนจะเริ่มคิดว่าความมีเกียรติยศและความเป็นคนที่น่าเคารพนับถือ นั้นเป็นสิ่งที่ได้มาจากการรักษากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ความประพฤติของคนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับนี้จึงเป็นไปเพื่อรักษาสังคมเป็นประการสำคัญ มีความเข้าใจในบทบาทของคนอื่นด้วย

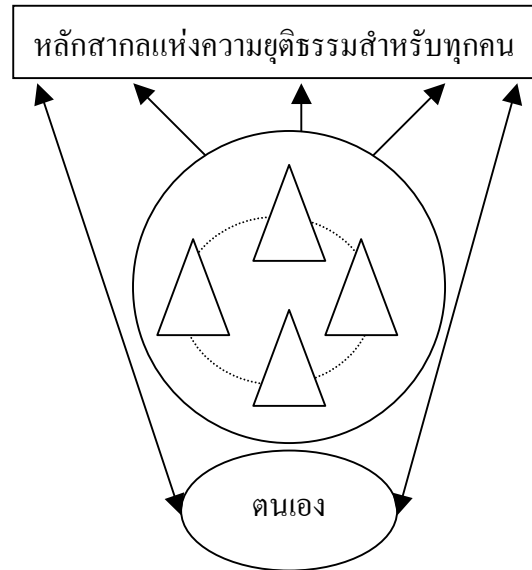
(3) ระดับเหนือกฎเกณฑ์ หรือระดับทำตามจริยธรรมของตนเอง (Postconventional Level) วัยผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีจริยธรรมในขั้นนี้และมักจะเป็นอายุ 16 ปีขึ้นไป บุคคลระดับเหนือกฎเกณฑ์จะเป็นผู้ซึ่งแยก “ตน” ออกจากกฎเกณฑ์และความคาดหวังของผู้อื่นและกำหนดค่าของตัวเองในรูปของหลักจริยธรรมที่ตนเลือก คนในระดับเหนือกฎเกณฑ์บางคนจะเข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์ทางสังคม แต่การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักจริยธรรมโดยทั่วไปที่กำหนดขึ้นอย่างที่เป็นที่ยอมรับกันและเป็นรากฐานของกฎของสังคม หลักจริยธรรมเหล่านี้ในบางกรณีจะขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งในกรณีเช่นนี้ พวกเขาเหนือกฎเกณฑ์จะพิจารณาตัดสินโดยใช้หลักจริยธรรมมากกว่าที่จะใช้กฎเกณฑ์ จริยธรรมร่วมในระดับนี้ประกอบด้วยขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 (16 - 25 ปี) ขั้นทำตามคำมั่นสัญญา (The social Contract, Legalistic Orientation)

เป็นขั้นที่โดยปกติแล้วหลักการต่าง ๆ จะถูกเขียนขึ้นมาเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของกฎหมาย คนจะเริ่มเห็นความสำคัญของกฎหมาย สัญญาประชาคม กฎหมายต่าง ๆ จะถูกมองว่าเป็นระบบของการปกครองเลยทีเดียว สิ่งใดที่ถือว่าถูกต้องดีงาม สิ่งนั้นต้องเป็นสิ่งที่สังคมทั้งหมดกระทำ คนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับนี้จะถือว่าไม่มีความสมบูรณ์ถึงที่สุดในทางกฎหมาย สังคมสามารถเปลี่ยนแปลงมาตรฐานต่าง ๆ ของสังคมได้ ถ้าแต่ละบุคคลเห็นพ้องต้องกันที่จะมีการเปลี่ยนแปลงนั้น โดยปกติจะกระทำขึ้นก็ด้วยเหตุผลที่จะช่วยให้คนส่วนมากเป็นคนดี เรื่องใดก็ตามที่กฎหมายครอบคลุมไม่ถึง สิ่งใดที่ถือว่าถูกต้องจะเป็นเรื่องของความคิดเห็นส่วนตัว และข้อตกลงระหว่างบุคคล การตราธรรมเนียมก็เกิดขึ้นในขั้นนี้ บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้ จะมีการกระทำที่หลบหลีก มิให้ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขาดเหตุผล เป็นคนไม่แน่นอน โทเลไม่มีหลักยึด ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน คำว่า หน้าทีของบุคคลในขั้นนี้ หมายถึง การทำตามที่ตกลงหรือสัญญาไว้กับผู้อื่น โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความเคารพตนเอง และต้องการให้คนอื่นเคารพตนเองด้วย จริยธรรมขั้นนี้พบมากในผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นตอนปลายบางคน

ขั้นที่ 6 (อายุ 25 ปีขึ้นไป) ขั้นยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation)

เป็นขั้นที่เกี่ยวข้องกับหลักการต่าง ๆ ทางจริยธรรมที่เป็นอุดมคติสากล สิ่งที่ดีว่าถูกต้องจะเป็นเรื่องของสำนึกของแต่ละบุคคล ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่มั่นคงถูกต้องหรือมันเหมาะสมในการนำไปใช้กับทุกคน (ทุกชาติ) ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า หลักจริยธรรมซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ ตรงที่กฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่เฉพาะเจาะจง เช่น (ท่านจะต้องไม่ลักทรัพย์) แต่หลักจริยธรรมมีลักษณะทั่วไป (เช่นมนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกันหมด) หลักจริยธรรมที่สำคัญมากที่สุดจะเกี่ยวข้องกับเรื่องความยุติธรรม ความเสมอภาคและความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์ทุกคน หลักการเหล่านี้อยู่ในระดับที่สูงกว่า กฎหมายต่าง ๆ ทั้งหลายที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้จะพบในผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญาในขั้นสูง มีประสบการณ์และมีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของตนเองและของสังคมอื่น ๆ ในโลก บุคคลที่ใช้หลักการขั้นนี้จะเป็นผู้ที่รับเอาความคิดที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว มีสายตาหรือความคิดเห็นที่กว้างไกลกว่ากลุ่มหรือสังคมของตนที่เป็นสมาชิกอยู่ บุคคลประเภทนี้จะมีอุดมคติหรือคุณธรรมประจำใจ เช่น ยึดถือโลกบาตรธรรม 2 ประการ คือ หิริ ความละอายแก่ใจตนเองในการที่จะกระทำชั่ว และมี โอตตปปะ คือ ความเกรงต่อบาป เพราะมีความเชื่อในหลักสากล

ที่ว่าความเลวร้ายถ้าบุคคลกระทำแล้วถึงแม้จะรอดพ้นไม่ถูกผู้ใดลงโทษ แต่โทษที่ได้รับคือผู้กระทำ ความเลวร้ายจะมีจิตใจต่ำลง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520: 43) ได้สรุปขั้นการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมทั้ง 6 ขั้น ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ของโคลเบิร์ต

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2 – 7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 – 10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 – 10 ปี)	(ระดับต่ำ)
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10 – 13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 – 16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 – 16 ปี)	(ระดับกลาง)
ขั้นที่ 5 หลักการทำงานตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	(ระดับสูง)

ที่มา : ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนึก 2520 : 43

โคลเบิร์ต (Kohlberg, 1969: 394 อ้างในดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524: 31) เชื่อว่าพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปตามลำดับจนถึงขั้นที่หก จะข้ามขั้นไม่ได้ เพราะคนเราจะให้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก่อน ต่อมาเมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ เพิ่มขึ้น หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การให้เหตุผลในขั้นที่สูงมีมากขึ้น ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าจะได้รับการใช้น้อยลงทุกทีและถูกทิ้งไปในที่สุด

ส่วนบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบิร์ตมีความเห็นว่าจากการพัฒนาทางการเรียนรู้ในขณะที่ยังเด็กได้มีโอกาสติดต่อกับสัมพันธกับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่นอันจะช่วยให้เขาพัฒนาทาง จริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว โคลเบิร์ต เชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นมิใช่การรับความรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่น โดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่นและบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน แต่ในขณะที่เดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม

สรุปได้ว่าทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมทั้งของเพียเจต์ และ โคลเบิร์ตต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าจริยธรรมในตัวบุคคลสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ และพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุและพัฒนาการทางสติปัญญา การพัฒนาการจะเป็นไปตามลำดับขั้นจะไม่มีการข้ามขั้น ซึ่งจะพัฒนาจากขั้นต่ำไปจนถึงขั้นสูงกว่า และพอใจที่จะคิดถึงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ไปหนึ่งขั้น จากหลักการพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ตดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและพัฒนาจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างจากขั้นที่ 1-2 ไปสู่ขั้นที่ 3 และ 4 ตามลำดับ ซึ่งขั้นที่ 3-4 เป็นช่วงพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอายุระหว่าง 10 – 13 ปี และเป็นช่วงชั้นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยทำการศึกษา

1.1.5 องค์ประกอบในการพัฒนาจริยธรรมโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมโดยวิธีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ เรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม (Moral Dilemma) ซึ่งเป็นเรื่องราวที่แสดงถึงสภาพการณ์ที่มีความขัดแย้งทางจริยธรรม ระหว่างเหตุผลส่วนตัวกับกฎเกณฑ์ของสังคม ยกต่อการตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ยกต่อการตัดสินใจว่าจะเลือกปฏิบัติในทางใด เป็นต้น โดยครูจะเสนอเรื่องราวดังกล่าวแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป หรืออย่างไร พร้อมทั้งแสดงเหตุผลประกอบ ซึ่งการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะดำเนินไปด้วยดีต้องอาศัยองค์ประกอบหลัก ๆ ดังนี้

1) *เรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม* การพัฒนาจริยธรรมโดยวิธีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นการเสนอเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม(Moral Dilemma) ซึ่งเป็นเรื่องราวที่แสดงถึงสภาพการณ์ที่มีความขัดแย้งทางจริยธรรม ระหว่างเหตุผลส่วนตัวกับกฎเกณฑ์ทางสังคม ยกต่อการตัดสินใจว่าถูกหรือผิด

2) บทบาทของครูและนักเรียน

(1) บทบาทของครู บทบาทในการให้การอภิปรายดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาจริยธรรมด้วยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม สิ่งสำคัญที่สุดคือ การอภิปรายครูมีหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วยการถามคำถาม คอยดูแลให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นตรงตามประเด็น

(2) บทบาทของนักเรียน การพัฒนาจริยธรรมด้วยวิธีการใช้เหตุผล เป็นการฝึกฝนและพัฒนาให้นักเรียนได้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของตนให้สูงขึ้น นักเรียนจึงต้องแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบอย่างเต็มที่ ซึ่งมีทั้งการอภิปรายกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย

3) การวางแผนการสอน ครูต้องมีการวางแผนการสอนทุกครั้งที่จะทำการพัฒนาจริยธรรมโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยจัดทำแผนดังนี้

(1) ส่วนที่หนึ่ง การเสนอเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม ให้นักเรียน เมื่อเข้าใจเรื่องราวดีแล้ว ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น พร้อมกับระบุเหตุผลประกอบความคิดเห็นนั้น ๆ การแสดงความคิดเห็นนี้ มีทั้งการอภิปรายในกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย และสรุปความคิดเห็นส่วนบุคคล

(2) ส่วนที่สอง การเสนอเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรมเพิ่มเติม ในบางกรณีนักเรียนอาจมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า ตัวเอกของเรื่องทำเช่นนั้นถูกต้องแล้ว การอภิปรายเหตุผลย่อมไม่เกิดขึ้น การพัฒนาจริยธรรมก็ไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากการพัฒนาจริยธรรมโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น หัวใจของวิธีการอยู่ที่การแสดงความคิดเห็นหลากหลายของนักเรียน และบนพื้นฐานของการแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่าง ๆ กัน ครูจึงควรเตรียมเสนอเรื่องราวบางประเด็นเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มความขัดแย้ง และให้นักเรียนทบทวนความคิดเห็นอีกครั้ง

(3) ส่วนที่สาม ตั้งคำถามช่วยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ในการพัฒนาจริยธรรมโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ นักเรียนจะต้องอภิปรายแสดงความคิดเห็นของตนให้มากที่สุด แนวทางการ ช่วยให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นก็คือ การถามคำถามที่ทำทนาย เมื่อครูเสนอเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งเชิงจริยธรรมจบลง แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นทันที นักเรียนอาจจะยังไม่อยากแสดงความคิดเห็นจึงควรมีคำถามเพื่อช่วยให้นักเรียนอยากตอบ

(สิริวรรณ ศรีพหล 2539: 450-460)

1.1.6 ขั้นตอนการดำเนินการสอนโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

กาลเบิร์ต และ โจนส์ (Ronald E.Galbraith and Thomas M.Jones อ้างใน สิริวรรณ ศรีพหล 2539: 464-475) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการสอนโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นย่อย ดังนี้

- 1) ขั้นการเสนอเรื่องราว ใช้เวลาเสนอเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม 5 – 10 นาที โดยเสนอเรื่องราวในรูปแบบของเอกสาร บทบาทสมมติ สื่อต่าง ๆ หรือการอ่านให้ฟัง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัยของนักเรียน หรือสถานการณ์นั้น ๆ
- 2) ขั้นการอธิบายรายละเอียดของเรื่องราว ครูจะต้องให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่น่าเสนอไปแล้วอย่างถ่องแท้และตรงกันทุกคน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การอภิปรายในประเด็นเดียวกัน การให้นักเรียนได้กระจ่างในเรื่องราวที่ได้ฟังแล้วนั้น ครูอาจใช้วิธีการถามคำถาม ตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง
- 3) ขั้นการอธิบายคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง ในการเสนอเรื่องราว อาจจะมีคำศัพท์บางคำ ที่นักเรียนไม่เข้าใจ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการทำความเข้าใจเรื่องที่น่าเสนอ ครูจึงควรเขียนคำศัพท์บางตัวลงบนกระดานและถามนักเรียนว่าคำศัพท์นั้นมีความหมายว่าอย่างไร เพื่ออธิบายให้ชัดเจนอีกครั้ง
- 4) ขั้นการกำหนดปัญหา เมื่อเสนอเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม สิ้นสุดแล้ว นักเรียนอาจจะยังจับประเด็นไม่ได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องราวที่ได้รับฟังไปแล้วนั้นคืออะไร เพื่อให้การแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายไปในเป้าหมายเดียวกัน ครูควรให้นักเรียนในชั้นทั้งหมดร่วมกันคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองของเรื่องราวนั้นคืออะไร หรือความขัดแย้งที่ตัวเองในเรื่องกำลังเผชิญอยู่นั้นคืออะไร

ขั้นที่ 2 ขั้นกำหนดความคิดเห็นที่ยังไม่ถาวร ประกอบด้วย 3 ขั้นย่อย

- 1) ขั้นกำหนดความคิดเห็นส่วนบุคคล เมื่อฟังเรื่องราวจบ ให้นักเรียนได้หยุดคิดและตัดสินใจว่าตัวเองในเรื่องนั้นควรทำอย่างไรที่ถูกต้อง โดยให้นักเรียนคิดเอง เป็นคำตอบหรือความคิดเห็นส่วนบุคคลอย่างแท้จริง โดยไม่มีอิทธิพลของเพื่อนมาช่วย ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์ให้ครูทราบว่านักเรียนมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับใด
- 2) ขั้นการกำหนดความคิดเห็นของนักเรียนทั้งชั้น เมื่อนักเรียนในชั้นได้กำหนดความคิดเห็นส่วนตัวเสร็จสิ้นแล้ว ครูจะสำรวจว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่อง

รานั้นเป็นประการใด และนักเรียนเองก็ยังสามารถรู้ได้ว่าเพื่อน ๆ มีความคิดเห็นเหมือนหรือแตกต่างจากตน วิธีการที่ง่ายที่สุดคือ การถามคำถามและให้นักเรียนยกมือแสดงความคิดเห็น

3) ขั้นการแสดงผลประกอบความคิดเห็น ในขั้นนี้ครูจะสุ่มนักเรียนให้แสดงผลประกอบความคิดเห็นของตน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนคนอื่น ๆ อยากรจะแสดงความคิดเห็นของตนเองบ้าง ครูต้องชี้แนะให้เห็นว่า การกำหนดความคิดเห็นหรือการตัดสินใจของคนเรานั้นอาจจะเหมือนกัน คือเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือถูกต้อง ไม่ถูกต้อง แต่การตัดสินใจที่เหมือนกันดังกล่าวอาจจะมีเหตุผลที่แตกต่างกันได้ ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน เพราะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่าง ๆ กัน ครูควรเน้นให้นักเรียนเคารพความคิดเห็นของเพื่อน ๆ และนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนทรรศนะกัน จากนั้นจึงแบ่งกลุ่มย่อยต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นสำรวจเหตุผล แบ่งเป็น 2 ขั้นย่อย ดังนี้

1) ขั้นการสำรวจเหตุผลในกลุ่มย่อย เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง จึงต้องจัดให้นักเรียนอภิปรายในกลุ่มย่อย โดยมีแนวทางเข้ากลุ่ม 2 วิธี คือ ยึดความคิดเห็นของนักเรียนเป็นเกณฑ์ ที่มีความคิดเห็นเหมือนกันเข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และกลุ่มที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ในการวิเคราะห์หว่านนักเรียนมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นอย่างไร อาจสำรวจจากคำตอบและการแสดงผลในขั้นกำหนดความคิดเห็นที่ยังไม่ถาวร

2) การเสนอเหตุผลในกลุ่มใหญ่ ครูให้นักเรียนทั้งหมดรวมเป็นกลุ่มใหญ่อีกครั้ง และให้ตัวแทนของกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มออกมารายงานเหตุผลของกลุ่ม ครูจะสรุปเหตุผลนั้นสั้น ๆ ไว้บนกระดาน ให้ทุกคนได้ร่วมอภิปรายเหตุผลดังกล่าว โดยครูเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายเอง ครูอาจจะใช้วิธีสนทนาเพื่อให้ นักเรียนแลกเปลี่ยนทรรศนะทางเหตุผลให้มากที่สุด

ขั้นที่ 4 ขั้นยืนยันความคิดเห็นส่วนบุคคล

ในขั้นสุดท้ายของการดำเนินการสอนโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม จะสิ้นสุดที่การให้ นักเรียนแต่ละคนได้กำหนดความคิดเห็นของตนอีกครั้งหนึ่ง โดยการรวบรวมเหตุผลจากที่ตนได้แสดงไว้ในกลุ่มย่อย และฟังความคิดเห็นในกลุ่มใหญ่ ครูจะให้นักเรียนนำเหตุผลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดความคิดเห็นของตนอีกครั้ง ความคิดเห็นดังกล่าวอาจจะเหมือนเดิมหรือแตกต่างจากที่ตนเองได้กำหนดไปแล้ว หากยังมีความคิดที่เหมือนเดิมให้บอกเหตุผลเพิ่มเติมมากกว่าที่บอกไว้ตอนแรก

1.1.7 การพัฒนาจริยธรรมโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษา

กาลเบิร์ตและ โจนส์ (Ronald E.Galbraith and Thomas M.Jones อ้างใน ศิริวรรณ ศรีพหล 2539: 479-482) ได้ให้แนวทางในการดำเนินการสอนโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไว้เป็น 6 ขั้น ดังนี้

- 1) **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** ก่อนที่ครูจะเสนอเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม ครูควรเกริ่นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะนำเสนอ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจรับฟังเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรมที่ครูจะนำเสนอต่อไป
- 2) **ขั้นเสนอเรื่องราว** หรือสภาพการณ์ที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม วิธีการเสนอเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม ควรใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน และต้องเสนอในลักษณะที่ให้นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องราวนั้นอย่างแจ่มแจ้ง เช่น ฉายภาพยนตร์ เล่าเรื่องโดยใช้ภาพประกอบ เป็นต้น
- 3) **ขั้นการถามคำถาม** เมื่อนักเรียนเข้าใจเรื่องราวดีแล้ว ครูจึงให้นักเรียนช่วยกันกำหนดปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวละครสำคัญในเรื่องนั้น ๆ ให้ชัดเจน จากนั้นครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าตัวเองของเรื่องควรแก้ปัญหาอย่างไร และทำไมจึงมีความคิดเช่นนั้น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น
- 4) **ขั้นการทำงานกลุ่ม** เมื่อครูพอจะรู้ว่านักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรแล้ว ให้นักเรียนทำงานในกลุ่มย่อย โดยกำหนดงานหรือเป้าหมายของเรื่องที่จะให้นักเรียนได้อภิปรายอย่างชัดเจน สำหรับการแบ่งกลุ่ม อาจให้กลุ่มที่มีความคิดเห็นเหมือนกันอยู่กลุ่มเดียวกัน หรือกลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ให้นักเรียนอภิปรายพูดคุยแสดงเหตุผลของตน และหาข้อสรุป โดยให้เขียนข้อสรุปสั้น ๆ หรือเป็นรูปภาพเกี่ยวกับข้อสรุปนั้น หลังจากนั้นให้รวมกลุ่มใหญ่
- 5) **ขั้นการเสนอเรื่องราวเพิ่มเติม** ในกรณีที่ครูเสนอเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรมให้กับนักเรียนแล้วและให้โอกาสนักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แต่ผลของการแสดงความคิดเห็นปรากฏว่า นักเรียนทั้งห้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน เช่น เห็นว่าตัวเองในเรื่องนั้นควรกระทำอย่างนั้น ครูควรจะมีกิจกรรมเสริมเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสคิดในแนวอื่นต่อไป การเสนอเรื่องราวเพิ่มเติมนี้จะมีประโยชน์แก่นักเรียนมาก เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทบทวนความคิดเห็นของตนอีกครั้ง

6) *ขั้นกิจกรรมส่งท้าย* เป็นความจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องให้นักเรียนระดับประถมศึกษาได้กลับไปคิดถึงบทเหตุการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเรื่องราวที่ครูเสนอไปนั้น เพื่อเป็นกิจกรรมส่งท้ายโดยวิธีการต่าง ๆ กัน เป็นต้นว่า ครูอาจเสนอแนะให้นักเรียนตระหนักรู้ว่า ถ้าตนเองได้เผชิญกับเรื่องราวดังกล่าวแล้วนั้นตนเองจะอย่างไร หรือให้นักเรียนนำเรื่องราวที่ได้เรียนไปนี้ไปอภิปรายต่อกับผู้ปกครองที่บ้าน เป็นต้น

จากการศึกษาแนวทางการดำเนินการสอนเพื่อการพัฒนาจริยธรรมด้วยวิธีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาของกาลเบิร์ตและโจนส์ ที่ได้นำเสนอในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าขั้นตอนดังกล่าว มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ และมีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ที่ผู้วิจัยได้ยึดเป็นแนวทางการทำกิจกรรมในชุดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งมี 4 ขั้นตอน โดยนำมาบูรณาการไว้ในแต่ละขั้นตอนของวิธีการดำเนินกิจกรรม รายละเอียดวิธีการบูรณาการได้อธิบายไว้ในหน้า 48

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

1.2.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีผู้ศึกษาวิจัย ไว้ดังนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520: 210) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทยโดยมีกลุ่มตัวอย่างอายุ 11 – 25 ปี จำนวน 1,400 คน ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตนั้นควรจะได้มีการปลูกฝังก่อนที่เด็กจะมีอายุ 10 ปี เพราะเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นลักษณะทางจริยธรรมสองประการนี้จะเริ่มคงที่ ผู้ที่มาจากครอบครัวยากจน จะมีพัฒนาการช้ากว่ากลุ่มอื่นในช่วงวัยอายุตอนต้น แต่จะทันกลุ่มอื่นในวัยรุ่นตอนปลาย ในด้านอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมากมีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ถูกศึกษาทุกระดับอายุ และพบว่า ในครอบครัวยากจนบิดามารดามีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะช่วยให้ลูกมีจริยธรรมสูงได้

โกศล มีคุณ (2524: 225 - 231) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมและทักษะการสวมบทบาท โดยทดลองกับนักเรียนชายหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 อายุตั้งแต่ 9 – 14 ปี จากโรงเรียน 3 แห่ง ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 191 คน ให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนในชนบท โรงเรียนในชุมชนชนบทและโรงเรียนในเมือง นักเรียนในแต่ละโรงเรียนถูกจัดเข้ากลุ่ม 4 กลุ่ม ทดลองให้กลุ่มที่ 1 สร้างเสริมจริยธรรมโดยการฝึกสวมบทบาทร่วมกับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกสวมบทบาทอย่างเดียว ส่วนกลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียว ส่วนกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ฝึกโดยใช้เนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามหลักสูตรในการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยให้นักเรียนเรียนด้วย

ตนเองจากบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยสรุปว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึก 2 ด้าน ให้ผลเท่าเทียมกับกลุ่มที่ฝึกด้านเดียว และพบว่าความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล และนักเรียนที่ได้รับการฝึกสวมบทบาทในภายหลังมีความสามารถให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกนี้

ทิพวรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์ (2535: 127) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิง จริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระบุรี จำนวน 540 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีอายุมากมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

รุ่งรัตน์ ไกรทอง (2537: 77) ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 คน ผลการทดลองได้เช่นเดียวกับการวิจัยของโกศล มีคุณ คือนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้บทบาทสมมติ มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพ็ญญาภา หงษ์ทอง (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการใช้บทบาทสมมติต่อระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชิวทวนวิทยาสามัคคี จังหวัดอุบลราชธานี ใช้กลุ่มตัวอย่าง 40 คน การทดลองพบว่า ผลการใช้บทบาทสมมติต่อระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธิดารัตน์ กันติวังศ์ (2546: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยให้เลียนแบบจากตัวแบบ เพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยให้เลียนแบบจากตัวแบบมีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น และมีความคิดเห็นต่อการสอนโดยให้เลียนแบบจากตัวแบบอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุดและเห็นด้วยมาก

1.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เรสต์ (Rest, 1969: 225 – 252 อ้างในรุ่งรัตน์ ไกรทอง 2537: 56) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับเด็กอายุระหว่าง 10 – 14 ปี พบว่าเด็กจะชอบเหตุผลที่เหนือกว่าที่เขาใช้อยู่มากกว่าเหตุผลขั้นต่ำที่เขาใช้และเด็กจะให้ความสนใจกับเหตุผลที่เหนือกว่า 2 ชั้น ได้ยากที่สุด รองลงมาคือ เหตุผลที่เหนือกว่า 1 ชั้น ส่วนเหตุผลที่ต่ำกว่า 1 ชั้น เด็กจะให้ความสนใจได้อย่างดี

บิสกิน และฮอสกินสัน (Biskin and Hoskinson, 1977: 407 – 41 อ้างใน บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงศ์ 2536: 38) ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับ จริยธรรมที่ตัดสินใจจากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยใช้นักเรียนในระดับเกรด 4 – 5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้ววัดจริยธรรมตามวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นทดลองโดยกลุ่มทดลอง มีการจัดโครงสร้างการอภิปรายอย่างเป็นระบบ ครูใช้ถาม 3 แบบ คือคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ติความ การประเมินผลเพื่อช่วยให้นักเรียนสมมติบทบาทของตนลงไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการอภิปรายเป็นไปตามสถานการณ์ จากนั้นทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่า การอภิปรายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ริชาร์ด และคนอื่น ๆ (Richards and others , 1984: 24 – 28 อ้างใน บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงศ์ 2536: 38) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กและพฤติกรรมก่อนในในห้องเรียนพบว่า นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ (ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2) มีพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 และยังพบว่า ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามอายุ และสถานภาพทางสังคม เพศ มีผลต่อพฤติกรรมก่อนในห้องเรียน อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมก่อนในห้องเรียนสามารถทำนายได้ดีในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศดังกล่าว ประมวลเป็นภาพรวมได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นกับบุคคลวัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการพัฒนาเหตุผลทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget) และ โคลเบอร์ก (Kohlberg) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา สามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

2.1.1 ความหมายของความมีน้ำใจ

ความหมายของความมีน้ำใจ มีผู้กล่าวไว้หลายความหมายด้วยกัน เช่น ราชบัณฑิตยสถาน (2525: 435) ได้ให้ความหมายของคำว่า “น้ำใจ” ไว้ในหนังสือพจนานุกรมว่าหมายถึง ใจจริง มีนิสัยใจคอ ความเอื้อเฟื้อ

กระทรวงศึกษาธิการ (2527: 274) ได้ระบุความหมายของ “น้ำใจ” ว่าหมายถึง จิตใจอันแท้จริง ความเอื้อเฟื้อ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 15) ให้ความหมาย “ความมีน้ำใจ” หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรู้สึที่ดีที่บุคคลกระทำเพื่อผู้อื่นและสังคม เช่น การช่วยเหลือ การปลอบโยน หรือให้กำลังใจ การแสดงความเอื้ออาทร การชื่นชมในความดีงามของผู้อื่น การไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

จากความหมายความมีน้ำใจข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ความมีน้ำใจเป็นคุณลักษณะที่แสดงความรู้สึนึกคิดและแสดงพฤติกรรมต่อบุคคล หรือสังคมด้วยความปรารถนาดีอย่างจริงใจในลักษณะของความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว

2.1.2 ความสำคัญของความมีน้ำใจ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความมีน้ำใจไว้ว่า ความมีน้ำใจเป็นคุณลักษณะที่เด่นของคนไทย ที่ปรากฏอย่างเด่นชัดในสังคมชนบท ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความเอื้ออาทรต่อกันทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่ การเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองที่เน้นเศรษฐกิจทำให้วิถีชีวิตของคนมีความเร่งรีบและต่อสู้มากขึ้นซึ่งมีผลกระทบต่อการแสดงออกต่อกันด้านความมีน้ำใจ และปรากฏชัดมากขึ้นในสังคมเมืองใหญ่ ๆ

หากสังคมไม่ให้ความสนใจในการส่งเสริมด้านความมีน้ำใจ อาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหาขยะ เป็นต้น การมีน้ำใจมีพื้นฐานมาจากการรู้จักช่วยเหลือรับผิดชอบต่อตนเองและการรู้จักเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้สึเห็นอกเห็นใจ อันจะนำมาซึ่งการรู้จักช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น รู้จักแบ่งปันและให้ตลอดจนเสียสละ โดยไม่หวังผลตอบแทน เหล่านี้เป็นสิ่งที่พัฒนาตามลำดับ ความมีน้ำใจอาจเป็นการแสดงต่อผู้อื่นและอาจเป็นความรัก ห่วงแค้นและห่วงใยในการดูแลรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่และงดงาม เป็นการแสดงน้ำใจต่อส่วนรวม ทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้อื่นและสังคมให้มีความสุข

ดังนั้น น้ำใจจึงมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์กันและกัน สังคมจึงเป็นสุข ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของความมีน้ำใจที่มนุษย์พึงมีให้ต่อกันดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาพัฒนาคุณธรรมด้านความมีน้ำใจให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยเด็กต่อไป

2.1.3 คุณลักษณะและพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลที่มีน้ำใจ

พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงลักษณะความมีน้ำใจของบุคคล สามารถจำแนกได้จากพฤติกรรมต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2540: 15) การช่วยเหลือ การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ การแสดงความเอื้ออาทร การชื่นชมยินดีในความดีงามของตนและผู้อื่น การไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น นักวิชาการต่างประเทศ ได้กล่าวถึงคุณลักษณะความมีน้ำใจ (Consideration) ประกอบด้วย 24 คุณลักษณะ ได้แก่ ความรู้สึกรักใคร่ไม่ทอดทิ้งกัน (Affectionate) ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณ (Appreciative) เกรงใจ (Considerate) ร่วมมือ (Cooperative) วางใจได้ (Dependable) ให้อภัยไม่ผูกพยาบาท (Forgiving) มีความเป็นมิตร (Friendly) ใจกว้าง (Generous) สุภาพอ่อนโยน (Gentle) ใจดี (Good – natured) ชอบช่วยเหลือผู้อื่น (Helpful) กรุณา (Kind) เข้าสังคม (Outgoing) ชอบความสงบสุข (Peaceable) มีความรู้สึกรำลึกถึง (Sentimental) สังคมดี (Sociable) จิตใจอ่อนโยน (Soft – hearted) เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Sympathetic) รอบคอบ (Thoughtful) อดทน (Tolerant) ไว้วางใจได้ (Trusting) เข้าใจผู้อื่น (Understanding) ไม่เห็นแก่ตัว (Unselfish) และอบอุ่น (Warm) (Gough and Heilbrun, 1983: 59 อ้างอิงใน เอย์นีย์ ฉัตรวิทยานนท์ 2537: 55)

ในทางตรงข้ามบุคคลที่ไม่มีน้ำใจประกอบด้วย 22 ลักษณะ คือ ก้าวร้าว (Aggressive) ตีตัวห่างจากวงสังคม (Aloof) หยิ่งยโส (Arrogant) เผด็จการใคร่ใจไม่ได้ (Autocratic) ขมขื่น (Bitter) ชอบเยาะเย้ยถากถางคนอื่น (Cynical) ชอบสงสัย (Distrustful) ชอบโอ้อวด (Egotistical) คอยจับผิดชอบวิพากษ์วิจารณ์ (Fault-finding) คนใจแข็งปราศจากความเมตตา (Hard-hearted) วางตัวเป็นศัตรู (Hostile) ใจร้อนไม่อดทน (Impatient) คนเฉยเมย (Indifferent) ไม่ยอมผ่อนปรน (Intolerant) หยาบคาย (Rude) เยาะเย้ย (Sarcastic) มุ่งแต่ตนเอง (Self – centered) หาประโยชน์ใส่ตน (Self-seeking) เห็นแก่ตัว (Selfish) หัวสูงบ้าเห่อ (Snobbish) ขี้เหนียว (Stingy) และใจร้าย (Unkind)

สรุปได้ว่า ลักษณะของบุคคลที่มีน้ำใจ จะต้องมียุคุณลักษณะบ่งบอกว่าเป็นบุคคลที่มีความสุภาพอ่อนโยน จิตใจโอบอ้อมอารี เอื้ออาทร พร้อมช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสังคมส่วนรวม ให้ดำเนินไปอย่างสงบสุข ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยมิได้หวังผลตอบแทน จากคุณลักษณะ

ต่างๆ ที่แสดงออกถึงความมีน้ำใจ ผู้วิจัยจึงได้จำแนกคุณลักษณะของความมีน้ำใจออกเป็น 4 ประการ คือ ความเอื้อเฟื้อ ความเอื้ออาทร ความเสียสละ และการไม่เห็นแก่ตัว

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมความมีน้ำใจมีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

2.2.1 งานวิจัยในประเทศ

รุ่งรัตน์ ไกรทอง (2537 : 77) ทำการศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอษณีย์ นัทรวิธานนท์ (2537: 80) ได้ศึกษาผลของการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกลึกซึ้งที่มีต่อความมีน้ำใจ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีพฤฒา กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามความมีน้ำใจ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกลึกซึ้ง นักเรียนมีน้ำใจมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อาคม หงษ์ทอง (2539: 65) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแบนชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ซาเบิล (Sable, 1989: 49) ได้ศึกษาลักษณะของการมีไมตรีสัมพันธ์ความสนิทสนมและความมีน้ำใจของความเป็นเพื่อนของเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวน 30 คน อายุ 9-12 ปี เป็นเพศชาย 15 คนและเพศหญิง 15 คน ผลการศึกษาพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างในด้านความมีไมตรีสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านความสนิทสนมและความมีน้ำใจ

แลงก์ (Lange, 1989: 50) ได้ศึกษาตัวแปร 2 ตัว คือกลุ่มหนึ่งเป็นหญิงที่มีคู่เป็นหญิงและอีกกลุ่มหนึ่งเป็นหญิงที่มีคู่เป็นชาย ผลการศึกษาพบว่า เพศชายความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่พยากรณ์ถึงความพึงพอใจและข้อผูกมัด ส่วนเพศหญิงรายงานว่ ความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่พยากรณ์ทางลบกับความพึงพอใจ

โจนส์ (Jones, 1990: 52) ได้ศึกษาผลของความไม่สบายใจ ความโกรธ เพศ และความมีน้ำใจของผู้ให้คำปรึกษาที่มีต่อปฏิกิริยาต่อต้านต่อพฤติกรรมของผู้ขอรับคำปรึกษาที่แสดงความโกรธ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้คำปรึกษา 46 คน ผลการวิจัยพบว่า ความมีน้ำใจสามารถพยากรณ์ความโกรธของผู้ให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ผู้ให้คำปรึกษาที่รู้สึกกังวลต่อ

ความโกรธของผู้รับคำปรึกษาจะแสดงควมมีน้ำใจแก่ผู้รับคำปรึกษามากขึ้น นอกจากนี้ยังศึกษาพบว่า อายุของผู้ให้คำปรึกษามีความสัมพันธ์กับความมีน้ำใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือผู้ให้คำปรึกษาที่อายุน้อยมีน้ำใจมากกว่า

จะเห็นได้ว่างานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่กล่าวมา ได้ให้ความสำคัญเรื่อง ของน้ำใจ ของกลุ่มตัวอย่างวัยต่าง ๆ กัน สิ่งที่นาสังเกตคือ งานวิจัยของไทยจะเน้นเรื่องการ พัฒนาความมีน้ำใจให้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วนใหญ่ และผลการวิจัยเห็นสอดคล้องกันว่า คุณธรรม ความมีน้ำใจสามารถพัฒนาให้เจริญงอกงามแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ โดยเฉพาะ เด็กที่มีอายุระหว่าง 2 – 10 ปี ควรจะได้รับการพัฒนาค่านิยมทางจริยธรรมเป็นพิเศษ (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2524: 2 – 3) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาพัฒนาคุณธรรมความมีน้ำใจของเด็ก อายุระหว่าง 10 – 13 ปี ซึ่งเป็นวัยเด็กที่อยู่ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.1.1 ความหมายของกลุ่ม

มีผู้ให้ความหมายของกลุ่มไว้หลายประการ เช่น

ทองเรียน อมรัชกุล (2520: 4) ได้ให้ความหมายของกลุ่มว่า กลุ่มคือ การที่ เอกัตบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปรวมกันอยู่ก็ถือเป็นกลุ่มได้ ถ้าสมาชิกนั้นมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของกลุ่ม

จำเนียร ช่วงโชติ (2521: 4-6) ได้ให้ความหมายของกลุ่ม พอสรุปได้ดังนี้

- 1) กลุ่มจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คนมาประกอบกัน
- 2) กลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน หมายความว่า ทั้งกลุ่มและบุคคลจะแยกจากกันไม่ได้ จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีปฏิริยาตอบโต้กันทั้งทางด้านความคิด กิริยาท่าทางการกระทำหรือคำพูด
- 3) มีความสนใจร่วมกันเพื่อสมาชิกจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน
- 4) มีการปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมาย จึงต้องมีการกำหนดหน้าที่แบ่งความรับผิดชอบและระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ

วาสนา รอดเชียง (2540: 9) ได้ให้ความหมายของกลุ่มว่า การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความสนใจร่วมกัน มีการยอมรับและเข้าใจกัน โดยมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน มีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาหรือมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสมาชิกจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

กัลลี (Gully, 1963: 62 อ้างใน คณานงค์ คำณูเอนก 2544: 7) ได้กล่าวว่า กลุ่มมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน กลุ่มจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนด้วย
- 2) มีผลงานอันเกิดจากความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
- 3) มีการสื่อสารกันทางวาจา หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง

โลเซอร์ (Loeser, 1957: 5-19) ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่ม ดังนี้

- 1) สมาชิกภายในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน
- 2) มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน
- 3) ขนาดของกลุ่มจะมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
- 4) บรรยากาศภายในกลุ่มจะอยู่ในลักษณะของการยอมรับ มีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน

จากความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า “กลุ่ม” จะต้องประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อยสองคนขึ้นไป มาร่วมปฏิสัมพันธ์กันด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม เพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์หรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน

3.1.2 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม (Group Work)

ความหมายของกิจกรรมกลุ่มมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

คมเพชร ฉัตรสุภกุล (2522: 14) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึงการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคนและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มโดยวิธีดังกล่าวประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลทุกคน

อาคม หงษ์ทอง (2539: 11) ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า หมายถึง การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันของบุคคล โดยนำประสบการณ์ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อวางแผนการทำงาน หรือแก้ปัญหาาร่วมกัน แล้วทำให้เกิดการเรียนรู้และกาพัฒนาในตัวสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

วาสนา รอดเชียง (2540: 12) ให้ความหมายกิจกรรมกลุ่มว่า หมายถึง การจัดประสบการณ์ขึ้นมาให้แก่ผู้เรียน แล้วให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งความคิดและลงมือกระทำภายในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ ร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น ตลอดจนแสดงความคิดเห็นและกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมจนสมาชิกทุกคนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเกิดการพัฒนาความคิด ความเข้าใจ อันเป็นผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข

เฮอร์โรล (Herrold, 1952: 492 – 504) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา หรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดหมายที่แน่นอน

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้แก่ ผู้เรียน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งความคิดเห็นและการกระทำภายในสถานการณ์ที่กำหนด ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้วางแผนการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์และ แก้ปัญหาาร่วมกัน โดยกระทำอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน ส่งผลให้สมาชิกได้พัฒนาตนเอง เกิดการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป

3.1.3 ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่ม

การจัดลำดับขั้นตอนของการทำกิจกรรมกลุ่ม มีผู้กล่าวไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้ เยวพา เดชะคุปต์ (2517: 163-166) กล่าวถึงลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มแบ่งเป็น 4 ขั้น ดังนี้

1) ขั้นการมีส่วนร่วม (Participation หรือ Involment Stage) เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มซึ่งเป็นผู้ลงมือปฏิบัติหรือแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มทำให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดี

2) ขั้นวิเคราะห์ (Analysis Stage) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้หลังจากที่ลงมือกระทำกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง

สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

3) **ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ (Generalization and Application Stage)** เมื่อผู้เรียนค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบและแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น สรุปเป็นหลักการของตนเองเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้

4) **ขั้นประเมินผล (Evaluation Stage)** ผู้เรียนย่อมทราบผลของการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่มได้เป็นอย่างดี โดยผู้เรียนสามารถประเมินผลได้ด้วยตนเองจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและดิชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

วิณา วโรตมะวิษญู (2530: 252 – 253) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นของการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

1) **ขั้นลงมือปฏิบัติ** เป็นขั้นที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

2) **ขั้นค้นพบ** เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยมีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว เขาจะเกิดความรู้สึกและเกิดความเข้าใจตนเอง อันจะนำไปสู่การค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

3) **ขั้นวิเคราะห์** เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไป โดยครูจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม่ และอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่างๆ ทั้งด้านความรู้ และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ให้รวมเป็นจุดเดียวกัน

4) **ขั้นนำไปหรือประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่น** เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ก้าวไปอีกขั้นหนึ่ง คือสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้กับตนเองและผู้อื่นได้

กล่าวโดยสรุป การทำกิจกรรมกลุ่มจะมีขั้นตอนเป็นลำดับ เริ่มจากการมีส่วนร่วม ศึกษาค้นพบ วิเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ และนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์

3.1.4 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

การจัดประสบการณ์ให้สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้ง ต้องอาศัยเทคนิคหลาย ๆ ด้าน ในการวิจัยครั้งนี้จะอาศัยเทคนิคของกลุ่มสัมพันธ์ ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2522: 201 -202) ได้เสนอไว้หลายวิธี ดังนี้

1) **เกม (Game)** เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งนำมาใช้ในการสอนได้ดีโดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นให้ผู้เรียนได้ลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์

ความรู้สึกรู้สึกคิดและพฤติกรรม ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนจะเกิดความสนุกสนานในการเรียนด้วย

พล แสงสว่าง (2538: 41) กล่าวว่า ในการใช้เกมนั้นต้องสอนให้เด็กได้รู้ความเข้าใจให้เกิดทักษะเบื้องต้นและให้เกิดผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งควรคำนึงถึงวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) การจัดพวก ก่อนอื่นผู้สอนต้องรู้ว่าเกมนั้นเล่นได้กี่คน การจัดชั้นเรียนควรจะเป็นแบบใดถึงจะได้ผลดีที่สุด ทั้งนี้ต้องจัดให้เรียบร้อยและรวดเร็วโดยไม่ต้องเสียเวลา
- (2) การอธิบายวิธีเล่น ผู้สอนต้องอธิบายวิธีเล่นของแต่ละเกมด้วยคำพูดที่ชัดเจน ชัดถ้อยชัดคำ กระชับรัดกุม ไม่ซ้ำหรือเร็วเกินไป
- (3) การสาธิตการเล่น เมื่อผู้สอนอธิบายวิธีการเล่นเสร็จแล้ว บางเกมเด็กไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง ผู้สอนจะต้องทำการสาธิตการเล่นให้ทุกคนได้เห็นได้เข้าใจ และการสาธิตนั้นควรกระทำอย่างช้า หรืออาจสาธิตไปพร้อม ๆ กับคำอธิบายด้วยก็จะเป็นการดี
- (4) การปฏิบัติ เมื่อเด็กเข้าใจวิธีเล่นแล้วก็ให้เด็กเล่นเกมตามที่ได้อธิบายและสาธิตไปแล้ว การให้เล่นหรือปฏิบัตินั้นควรใช้เวลาพอสมควรไม่น้อยหรือนานเกินไปจะทำให้เบื่อหน่าย การปฏิบัตินั้นครูต้องดูแลให้ทั่วถึงและถูกต้องมากที่สุด
- (5) การสรุปและประเมินผล เน้นให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2) บทบาทสมมติ (Role – Playing) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่น แล้วให้นักเรียนสวมบทบาทนั้นแล้วแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีการนี้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษา วิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย

ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติ ทิศนา แจมมณี (2519: 44 – 47 อ้างใน คณางค์ คำณูเอนก 2544 : 11 –13) กล่าวถึงขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติไว้ว่า การใช้บทบาทสมมติ แบบเตรียมบทไว้พร้อม หรือแบบไม่มีบทเตรียมไว้ มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

(1) การแจกแจงและการกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูจะต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ออกมาให้ได้ว่าจะอะไรคือปัญหา หรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจ และกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

(2) การกำหนดสถานการณ์และบทบาทสมมติ เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติที่ง่าย และชัดเจนขึ้นพร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมติที่ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติที่เขียนขึ้นนี้

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน

(1) การอุ่นเครื่อง หมายถึง การนำผู้เรียนให้ไปสู่เรื่องที่จะศึกษา หรือปูพื้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน ครูอาจจะเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนฟัง

(2) การเลือกตัวผู้แสดง อาจจะเป็นไปได้ 2 ลักษณะ คือ อาจเลือกตัวผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และลักษณะตรงกันข้ามกับบทบาทที่มอบหมายให้ก็ได้ ในกรณีแรกการแสดงจะช่วยให้กลุ่มเข้าใจปัญหาได้ดี เพราะการแสดงเป็นไปโดยไม่เคอะเขิน ในกรณีหลังการแสดงจะช่วยให้ผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจถึงบทบาทของผู้ที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการเลือกตัวผู้แสดงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายการแสดงและการสอนเป็นสำคัญ

(3) การจัดฉากแสดง เป็นการ จัดฉากแบบสมมติขึ้นมาเพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความเป็นจริง การจัดฉากอาจแบ่งออกเป็นลักษณะแบบง่าย ๆ โดยการเลื่อนโต๊ะตัวเดียว ไปจนถึงการจัดฉากแบบหรูหรา

(4) การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูควรช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกต และวิเคราะห์เหตุการณ์ การเตรียมผู้ชม หรือผู้สังเกตการณ์เป็นสิ่งจำเป็น ไม่เช่นนั้นการอภิปรายและการวิเคราะห์หลังการแสดงจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

(5) การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง การที่ผู้เรียนจะแสดงบทบาทสมมติให้เป็นไปอย่างธรรมชาติได้มากน้อยเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้แสดง ถ้าผู้แสดงมีความสบายใจ การแสดงจะเป็นไปอย่างธรรมชาติ ดังนั้น ครูจึงควรต้องช่วยจัดความตื่นเต้น ประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดงออกไปด้วยวิธีการต่าง ๆ

(6) การแสดง เมื่อผู้แสดงและผู้ชมพร้อมแล้วผู้แสดงก็เริ่มแสดงได้ การแสดงนี้ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการขัดกลางคัน นอกจากนี้กรณีผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

(7) การตัดบท เมื่อแสดงได้เวลาพอสมควรแล้ว ครูควรตัดบทหรือหยุดการแสดงไม่ควรปล่อยการแสดงยืนยอไป จะทำให้เสียเวลา และผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบททำได้ในกรณี ดังนี้

- ก. เมื่อการแสดงนั้นได้ข้อมูลเพียงพอ
- ข. กลุ่มพอจะเดาได้ว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร
- ค. การแสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้เพราะเกิดความเข้าใจผิด

บางประการ

ง. การแสดงจบเรื่อง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์การแสดง การวิเคราะห์การแสดงจะเป็นไปในรูปแบบใดนั้น มักจะขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการเรียน บางครั้งอาจเป็นการแสดงโดยเปิดเผยความรู้สึกและเสนอความเป็นมาก่อนแล้วจึงให้ผู้สังเกตการณ์เสนอความคิดเห็น การอภิปรายนี้จะต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา และเน้นที่เหตุผลของการแสดงออก และพฤติกรรมที่บทแสดงออกมา โดยปกติการอภิปรายจะไม่มุ่งถึงว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี วัตถุประสงค์ของการแสดงคือ การฝึกทักษะการแสดง การเรียนรู้ทั้งหลายจะอยู่ตรงนี้เป็นสำคัญ ครูจะต้องช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบโดยอาจใช้วิธีตั้งคำถามช่วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนะแนวความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ หรือถ้าหากแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมได้ เพื่อคุณลักษณะหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นครูสามารถข้ามไปขั้นที่ 5 เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทุกๆ ไป ซึ่งโดยมากจะเป็นการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องให้กันและกัน ฟัง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้นและสามารถสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้

3) กรณีตัวอย่าง (Case) คือการนำกรณี หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาตัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนทางแก้ไขปัญหานั้น การอภิปรายช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน และนำเอากรณีตัวอย่าง ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงและมีความหมายกับผู้เรียนมากขึ้น

สมพงษ์ จิตระดับ (2530: 85 – 86) กล่าวถึงการนำกรณีตัวอย่างไปใช้ ครูจะต้องเตรียมกระบวนการและลำดับขั้น ดังนี้

(1) ศึกษาแยกแยะหัวข้อคุณธรรมที่ต้องสอน เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง การตั้งความคิดรวบยอด การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณธรรมที่ต้องการเน้นและสอน

(2) คัดเลือกข่าว เรื่องราว ตัวอย่างเหตุการณ์ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับคุณธรรมที่ต้องการสอนปรับให้เข้ากับวัย และสภากาณ์ สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

(3) กำหนดขั้นตอนและรายละเอียดของการนำไปใช้ จุดมุ่งหมาย ลำดับขั้นของการแสดงออกจำนวนกลุ่มและนักเรียนในแต่ละกลุ่ม สถานที่ เวลาที่ใช้ สื่อการสอน ประกอบบทบาทของนักเรียน ประเด็นที่ใช้นำการอภิปรายแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างข้อมูลเพิ่มเติม ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ แนวทางและวิธีการแก้ไข

(4) การนำไปใช้ในชั้นเรียน ครูจะเริ่มนำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของงานที่จะเรียนรู้ การกำหนดขอบเขตเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ปัญหาทางคุณธรรมที่เกิดขึ้น การเตรียมห้องเรียน และบรรยากาศให้เหมาะสมกับกรณีตัวอย่าง การอภิปราย การแบ่งกลุ่ม ข้อตกลงที่ใช้ หลังจากนั้นกรณีตัวอย่างจะเป็น กิจกรรมการสอนที่สำคัญที่สุด นักเรียนจะศึกษากรณีตัวอย่างด้วยตนเองมีการอภิปรายกลุ่มย่อย เสนอความคิดเห็น การซักถาม การเพิ่มเติมข้อมูลตัวอย่างต่าง ๆ และสุดท้าย คือการตอบปัญหาหรือประเด็นพร้อมกับเหตุผลท้ายกรณีตัวอย่างที่กำหนดให้

4) สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้ผู้เรียนลงไปในสถานการณ์นั้นและมีปฏิริยาตอบโต้กัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนจะไม่กล้าแสดงออกเพราะจะเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับ

สมพงษ์ จิตระดับ (2522: 15 – 21 อ้างใน คลานงศ์ คำณูเอนก 2544: 13 – 14) กล่าวถึงขั้นตอนในการนำสถานการณ์จำลองไปใช้ในการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

(1) ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นที่เริ่มนำเข้าสู่บทเรียน โดยการให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้เรียน การเล่าเรื่อง สรุปของสถานการณ์ที่นำมาใช้ บอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รู้ และนำรูปแบบของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น ประสภากาณ์ ข้อมูล ความเข้าใจเบื้องต้น การแบ่งกลุ่ม การทำความเข้าใจกับกฎเกณฑ์ กติกาต่าง ๆ บทบาทของผู้เรียนบางคน เป็นต้น

(2) ขั้นดำเนินกิจกรรม ในขั้นนี้ผู้เรียนจะปฏิบัติตามกิจกรรมที่ระบุไว้ตามบทบาทที่ได้รับ

(3) ขั้นวิเคราะห์ และประเมินผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง ครูควรนำให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ประสภากาณ์ต่าง ๆ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์กติกา การเปรียบเทียบข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาร่วมกัน

(4) ขั้นสรุป เน้นให้ผู้เรียนเปรียบเทียบเนื้อหาของสิ่งที่เรียนรู้กับชีวิตจริง การประยุกต์ เชื่อมโยงเหตุการณ์จริงกับสถานการณ์จำลองให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

5) ละคร (Acting or Dramatiation) คือ การที่ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทบาทที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงบทบาทที่กำหนดไว้โดยไม่เอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปเกี่ยวข้อง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่จะเข้าใจความรู้สึก เหตุผลพฤติกรรมของผู้อื่น ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกัน

6) กลุ่มย่อย (Small Group) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปกิจกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม มีหลายวิธีได้แก่ เกมบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง ละคร และกลุ่มย่อย การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกใช้เกมบทบาทสมมติ และกรณีตัวอย่าง เป็นหลักในการจัดกิจกรรม โดยสลับปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมของแต่ละเนื้อหาที่จัดประสบการณ์ให้นักเรียน

3.1.5 ขนาดของกลุ่ม

ขนาดของกลุ่มมีผู้ให้ความคิดเห็นแตกต่างกันมากมาย แต่ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเห็นว่าขนาดของกลุ่มควรอยู่ระหว่าง 6–15 คน ดังความคิดเห็นของบุคคลดังต่อไปนี้

วัชร ฐะคำ (2523 : 87) กล่าวว่า กลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่กลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนตั้งแต่ 6–8 คน อาจอนุโลมให้ได้ถึง 10 คน ถ้าจำเป็นเพราะว่าหากมีสมาชิกจำนวนมากเกินกำหนด กลุ่มจะแยกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ขึ้นมาเป็น 2 กลุ่มทันที

คมเพชร นัตรศุกกุล (2530: 26) กล่าวถึงขนาดของกลุ่มขึ้นอยู่กับธรรมชาติการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม ขนาดก็จะแตกต่างกันออกไป กลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินความจำเป็นสมาชิกจะขาดโอกาสฝึกทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน

อ็อตตาเวย์ (Ottaway, 1966: 7) กล่าวว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็กเพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระ ได้อย่างทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนักทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นไม่ควรเกิน 15 คน ส่วนขนาดของกลุ่มที่มีขนาดเหมาะสมมากที่สุดนั้น ควรมีจำนวนสมาชิก 9–10 คน จึงจะทำให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

ชอว์ (Shaw 1981: 4) ได้กล่าวถึงขนาดของกลุ่มแตกต่างออกไปว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก แต่ถ้ามีจำนวนสมาชิก 30 คน ขึ้นไปจะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ และถึงแม้ว่ากลุ่มจะมีจำนวนสมาชิก 30 คน ก็อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ จำนวนสมาชิกไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกและความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกจะมีความสำคัญต่อการทำของกลุ่มมากกว่า

จากความเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และประเภทของกิจกรรมว่าเป็นลักษณะใด บางกิจกรรมต้องประกอบด้วยสมาชิกค่อนข้างมากกระบวนการกลุ่มจึงจะมีประสิทธิภาพ แต่บางกิจกรรมสมาชิกจำนวนน้อยกลับเป็นผลดี สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้จำนวนสมาชิกในการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6-12 คน เหตุผลที่ใช้จำนวนสมาชิกค่อนข้างไปทางมาก เนื่องจากกิจกรรมที่ใช้ในกลุ่มเป็นลักษณะของการเล่น เกม การแสดง การอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งนักเรียนจะได้มีโอกาสรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายทำให้สามารถพัฒนาความคิดในการใช้เหตุผลได้ดีขึ้น

3.1.6 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม

การกำหนดเวลาและความถี่ในการเข้าร่วมกลุ่ม มีผู้เสนอแนะไว้ดังนี้

แพทเทอร์สัน (Patterson, 1973: 105) เสนอแนะว่า การให้ทำกิจกรรมกลุ่มควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อย อาจจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง สำหรับเด็กประถมศึกษาควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

ทรอทเซอร์ (Trotzer 1977 อ้างใน ชูชัย สมितिไกร 2527: 18-19) ให้ความเห็นพอสรุปได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลาและความถี่ของการเข้ากลุ่มนั้น หากจัดทำกับสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่นในโรงเรียนเดิมจะจัดเวลาเป็นคาบ ๆ ละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่าควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ถ้ามากกว่านี้ได้ก็ยิ่งเป็นการดี

สรุปได้ว่า เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้งควรคำนึงถึงวัยของผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาด้วย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะใช้เวลาในการเข้ากลุ่ม ประมาณ 60 นาที และความถี่ของการเข้ากลุ่ม สัปดาห์ละ 3 ครั้ง รวม 4 สัปดาห์

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.2.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มมีผู้ศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

บุญศรี จึงธนาเจริญเลิศ (2530: 48) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พวงแก้ว เนตรโอภากรณ์ (2533: 69) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มสูงกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

หรรษา แดงภักดี (2536: 57) ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อคุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน ซึ่งกลุ่มทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มและกลุ่มควบคุมให้ข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคุณธรรมความมีน้ำใจเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ริชาร์ดสัน และฮอลเวิร์ท (Richardson and Hallwrth, 1968:124 อ้างใน อาคม หงษ์ทอง 2539: 27) ได้ทดลองสอนเรียงความภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีสอนแบบปกติ ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและเรียนเนื้อหาได้มากกว่ากลุ่มควบคุม

เทรปปา และไฟร์ค (Treppa and Frikc, 1972: 466 – 468) ได้ศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรู้จัก และเข้าใจตนเอง ของสมาชิกจำนวน 11 คน ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้สมาชิกในกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตนเองไปในทางที่ดีขึ้นในด้านความสามารถการควบคุมตนเอง คุณค่าของการมีชีวิตอยู่ การนับถือตนเอง การยอมรับตนเองและความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ ความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์และความคิดเกี่ยวกับตนในอุดมคติ

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มต่าง แสดงผลการศึกษาให้เห็นชัดเจนว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถนำไปประกอบใช้กับชุดกิจกรรมแนะแนว แล้วสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มเป้าหมายได้

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

4.1.1 ความหมายชุดกิจกรรมแนะแนว

ชุดกิจกรรมแนะแนว ยังไม่มีคำนิยามหรือความหมายโดยตรง แต่มีผู้ให้ความหมายของชุดการสอนและกิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้

ชุดการสอนในภาษาอังกฤษใช้ชื่อต่าง ๆ เช่น Learning Package , Instruction Packages หรือ Instructional Kits และมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

เปรี๊อง กุมุท (2517: 1) กล่าวถึงชุดการสอนว่า เป็นชุดของสื่อประสม (Multi-Media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย หัวข้อ เนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วย โดยจัดไว้เป็นชุดหรือกล่องหรือซอง ภายในนั้น จะมีคู่มือการใช้ที่ประกอบด้วยรายละเอียดและคำแนะนำต่าง ๆ รวมทั้งสื่อการสอนที่จำเป็นสำหรับประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521: 55) ได้ให้ความหมายของชุดการสอนว่า ชุดการสอน หมายถึง สื่อการสอนประสมที่จัดอย่างเป็นระบบ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและประสบการณ์ที่จัดไว้ในแต่ละหน่วย เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้

วสันต์ อดิษฐ์ (2535: 9) กล่าวว่า ชุดการสอน หมายถึง การนำสื่อการสอน โดยเฉพาะสื่อประสมเข้ามาจัดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้สูงขึ้น

แคปเฟอร์ และแคปเฟอร์ (Kapfer and Kapfer, 1972: 3-10 อ้างใน นวลนง มังตรีสรรค์ 2530: 7) ให้ความหมายชุดการสอนว่า ชุดการสอนเป็นรูปแบบของการสื่อความหมายระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุพฤติกรรมตามเป้าหมายของการเรียนการสอน

4.1.2 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมแนะแนว มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้
กรมวิชาการ (2544: 3) ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต คุณลักษณะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

คอร์ทแมน,อาชบายและเดอกราฟฟ์(Kottman, Ashby & DeGraaf, 2001: 3 อ้างในสมร ทองดี และปราณี รามสูต 2545: 11) ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนว (guidance activities) ว่าเป็นมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแนะแนว แต่ละคน แต่ละกลุ่ม ได้ปฏิบัติหรือได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา สร้างเสริม ป้องกันปัญหา และแก้ปัญหาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

จากกรอบแนวคิดชุดการสอนและกิจกรรมแนะแนวดังกล่าว คณาจารย์และนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช แขนงการแนะแนว ปีการศึกษา 2545 จึงได้กำหนดให้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความหมายว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว(Guidance Activities Package) คือ เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมา รวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย 1) คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ 2) คู่มือผู้รับบริการซึ่งมี ใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง 3) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

4.1.3 หลักการและแนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

1) หลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 29-59) ได้กล่าวถึงการพัฒนา กิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้

(1) ลักษณะของสิ่งที่ต้องการพัฒนา ต้องคำนึงถึงการจัดให้ครบทุก ด้าน ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการใน สถานการณ์ปัจจุบัน

(2) ลักษณะของผู้รับบริการ แบ่งผู้รับบริการเป็น 3 วัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ซึ่งบุคคลแต่ละวัยจะมีธรรมชาติประจำวัย มีปัญหาและความต้องการแตกต่างกันออกไป การจัด กิจกรรมจึงต้องให้สอดคล้องกับวัยดังกล่าว เช่น

ก. วัยเด็ก เป็นวัยที่ชอบสนุก สนุกสนาน สนใจการเล่น รับรู้เชิงรูปธรรมมากกว่านามธรรม กิจกรรมที่เน้นควรเป็นลักษณะเรียน เล่น เล่น ส่งเสริมการแสดงออกใช้สื่อหรือกิจกรรม สอดแทรกการพัฒนาการทางสังคม และเน้นกิจกรรมเป็นกลุ่ม

ข. วัยรุ่น เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ต้องการการยอมรับ ความเป็นอิสระ แสวงหาเอกลักษณ์และบทบาท สนใจการมีอุดมการณ์แห่งชีวิต มีพลังมากทั้งด้านร่างกาย ความคิด และปัญญา ควรเน้นกิจกรรมแบบกลุ่ม และให้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด ส่งเสริมกิจกรรมประเภทที่ช่วยให้ได้แสดงออก ให้มีการคิดวิเคราะห์

ค. วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตหลายด้าน มีสถานภาพทางสังคม มีอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แต่อาจมีปัญหาบางประการที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางอาชีพและสังคม ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ เน้นการคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลและเสนอแนวคิด ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ทำให้ผู้รับบริการเล่นสนุกสนานหรือออกท่าทางมากเกินไป

(3) ลักษณะของกิจกรรม การจัดกิจกรรมแนะแนวซึ่งมี 2 รูปแบบที่สำคัญ คือ กิจกรรมแนะแนวรายบุคคลและกิจกรรมแนะแนวเป็นกลุ่ม การเลือกรูปแบบกิจกรรมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ โดยให้คำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ

(4) ประโยชน์ที่จะนำมาใช้ ซึ่งเป็นหัวใจในการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยมุ่งเน้นให้ผู้รับบริการสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในปัจจุบันนิยมเรียกว่า “นำองค์ความรู้สู่วิถีชีวิต” (apply the new information to daily life)

2) แนวทางในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

(1) กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรม เริ่มต้นด้วยกำหนดหัวข้อ เนื้อหาสาระ แล้วเขียนวัตถุประสงค์เป็นข้อ ๆ

(2) การกำหนดขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว ในประเทศไทยกำหนดขอบข่ายกิจกรรมแนะแนวไว้ 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

(3) การกำหนดขั้นตอนของกิจกรรม การจัดกิจกรรมสิ่งสำคัญต้องการมุ่งให้ผู้รับบริการนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ ซึ่งในปัจจุบันเน้นจัดกิจกรรม โดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม(participatory learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiential learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process learning) ซึ่งนักการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะเสริมสร้างผู้รับบริการทั้งกระบวนการคิดและการปฏิบัติ

สมร ทองดี และปราวณี รามสูต (2545: 50) ได้แสดงขั้นตอนและวง
จรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ซึ่งดัดแปลงมาจาก Luckner & Nadler มี 4 ขั้น
(ERGA) ดังนี้

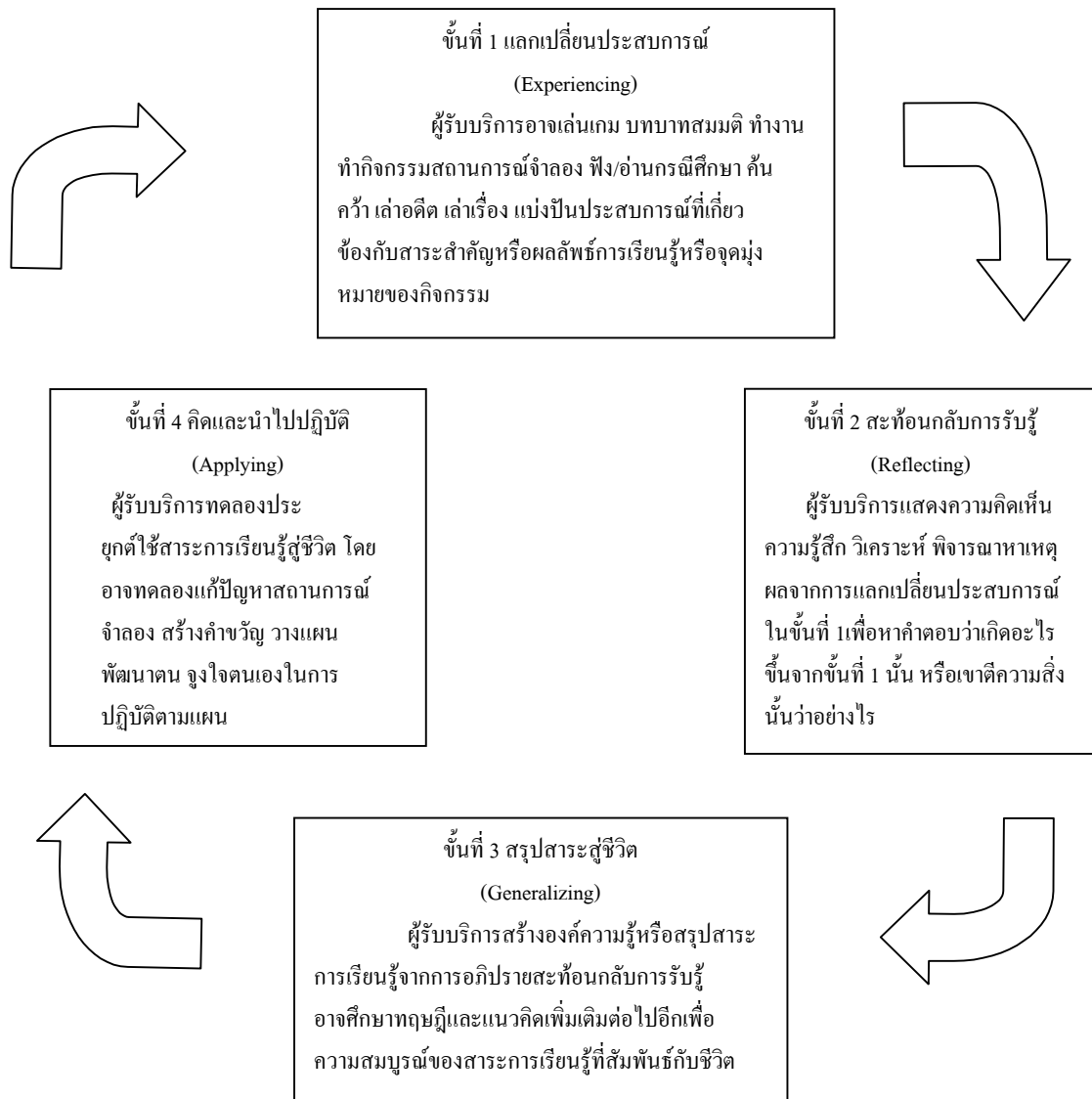
ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing)

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting)

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing)

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying)

ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิภาพที่ 2.1 ได้ดั่งหน้า 44

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (ERGA)

ที่มา : สมร ทองดี และปราณี रामสูต (2545: 50)

จากหลักการพัฒนาและแนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนวสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมให้แก่ผู้รับบริการต้องจัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้รับบริการ โดยยึดหลักให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิก รวมทั้งมีการแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์ และพิจารณาหาเหตุผลจากประสบการณ์ที่ได้รับ เพื่อนำไปสู่การสรุปสาระการเรียนรู้ หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง

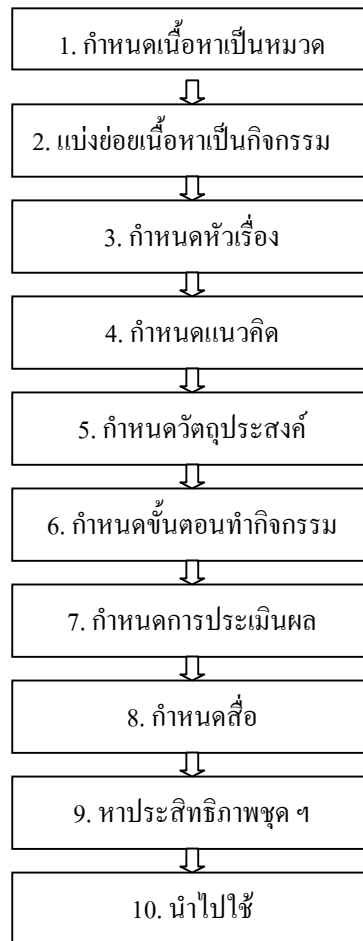
4.1.4 หลักการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

จากวรรณกรรมที่ได้ศึกษามาทั้งหมด กล่าวคือ ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก วิธีการสอนจริยธรรมในระดับประถมศึกษา ของกาลเบิร์ตและโจนส์ องค์ประกอบเนื้อหาความมีน้ำใจ เทคนิคกิจกรรมกลุ่ม และหลักการ แนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ผู้วิจัยได้นำประมวลสาระดังกล่าวมาประยุกต์บูรณาการรวมกันแล้วกำหนดหลักการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวขึ้น โดยมีลำดับขั้นตอนการสร้างดังนี้

- 1) กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหา ความมีน้ำใจออกเป็น 4 หมวดคือความเอื้อเฟื้อ ความเอื้ออาทร การเสียสละ และการไม่เห็นแก่ตัว
- 2) แบ่งย่อยเนื้อหาเป็นกิจกรรม แต่ละหมวดย่อยเป็นกิจกรรมหมวดละอย่างน้อย 2 กิจกรรม รวมกิจกรรมทั้งหมด 10 กิจกรรม
- 3) กำหนดหัวเรื่อง ในแต่ละกิจกรรม
- 4) กำหนดแนวคิด/ขอบข่าย ให้สอดคล้องกับกิจกรรมแต่ละหัวเรื่อง
- 5) กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 6) กำหนดขั้นตอนทำกิจกรรม ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ผู้วิจัยได้นำเอาวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ซึ่ง มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้ ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต และขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ เป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม และได้บูรณาการวิธีการสอนจริยธรรมระดับประถมศึกษา ของกาลเบิร์ตและโจนส์ ซึ่งมี 6 ขั้น ไว้ในขั้นดำเนินกิจกรรมนี้ด้วย สำหรับรายละเอียดการบูรณาการได้กล่าวไว้ในขั้นตอนการทำกิจกรรม ดังภาพที่ 2.3 หน้า 48
- 7) กำหนดแบบประเมินผล ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน
- 8) เลือกและผลิตสื่อให้สอดคล้องกับ “หัวเรื่อง “ และจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โดยแยกไว้เป็นหมวดหมู่ตามลำดับหัวเรื่อง

- 9) ทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว ที่กำหนดไว้ 80/80
 10) นำชุดกิจกรรมแนะแนวไปใช้ หลังจากทดสอบประสิทธิภาพได้ตามเกณฑ์ 80/80 แล้ว ซึ่งทั้ง 10 ขั้นตอนสามารถแสดงได้ดังแผนภูมิภาพที่ 2.2 หน้า 46

ภาพที่ 2.2 หลักการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

4.1.5 ขั้นตอนการทำกิจกรรม

การกำหนดขั้นตอนการทำกิจกรรมในแต่ละหัวเรื่อง ผู้วิจัยได้กำหนดเป็น 4 ขั้นตอน ตามวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (สมร ทองดี และปราณี รามสูต 2545: 50) ดังนี้ ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต และขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ และในแต่ละขั้นผู้วิจัยได้นำวิธีการสอนจริยธรรมระดับประถมศึกษาของกาลเบิร์ตและโจนส์ ซึ่งมี 6 ขั้น ประกอบด้วย 1) ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นเสนอเรื่องราวที่

ขัดแย้งทางจริยธรรม 3) ขั้นการถามคำถาม 4) ขั้นการทำงานกลุ่ม 5) ขั้นเสนอเรื่องราวเพิ่มเติม และ 6) ขั้นกิจกรรมส่งท้าย มาบูรณาการเข้าไว้ในขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนดังกล่าว โดยได้บูรณาการดังนี้

1) ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ซึ่งเป็นขั้นที่ให้นักเรียน

นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นเกม บทบาทสมมติ อ่านกรณีตัวอย่าง เล่าอดีต แบ่งปัน ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับสาระสำคัญของจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนจริยธรรม ของกาลเบิร์ตและโจนส์ในขั้นที่ 1,2 และ 3 ที่มุ่งเน้นการเกริ่นเรื่องราว ที่เป็นข้อขัดแย้งทาง จริยธรรม การนำเสนอเรื่องราวข้อขัดแย้งทางจริยธรรม การกำหนดปัญหาของตัวละคร ในเรื่องราวที่ขัดแย้งทางจริยธรรม จึงนำมาบูรณาการเข้าไว้ในขั้นนี้

2) ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting) เป็นขั้นที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก วิเคราะห์ พิจารณาหาเหตุผลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในขั้นที่ 1 เพื่อหาคำตอบว่าเกิดอะไรขึ้นจากขั้นที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนจริยธรรม ของกาลเบิร์ตและโจนส์ในขั้นที่ 4 และ 5 ที่เน้นให้นักเรียนทำงานกลุ่มเพื่ออภิปรายหาคำตอบข้อขัดแย้งทางจริยธรรม ที่ได้ถูกนำเสนอมาให้วิเคราะห์ และอาจมีการนำเสนอเรื่องราวเพิ่มเติมหากพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันหมด จากความคล้ายคลึงในสาระดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำวิธีการสอนจริยธรรม ของกาลเบิร์ตและโจนส์มาประยุกต์รวมไว้ในขั้นนี้

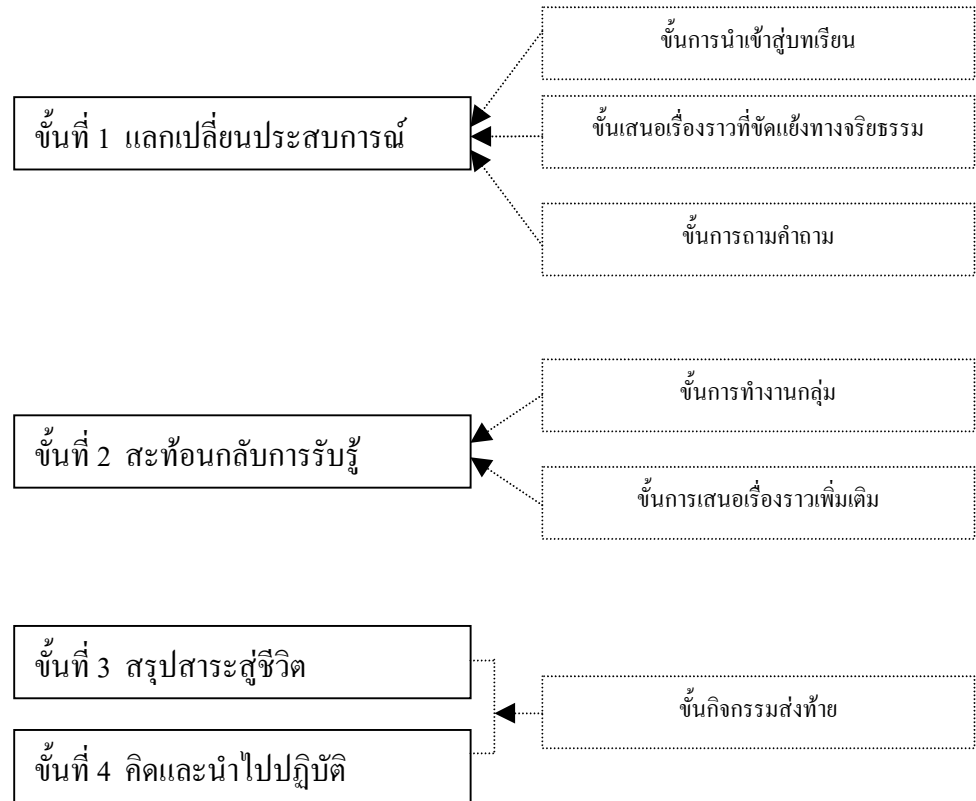
3) ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) เป็นขั้นที่นักเรียนสร้างองค์ความรู้ หรือสรุปสาระการเรียนรู้จากการอภิปรายสะท้อนกลับการรับรู้ อาจศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเพิ่มเติมต่อไปอีก เพื่อความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิต ในขั้นนี้ได้นำวิธีการสอนจริยธรรมของกาลเบิร์ตและโจนส์ในขั้นที่ 6 ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทบทวนเรื่องราวที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเรื่องที่ได้ทำกิจกรรมในช่วงต้น เพื่อให้ตระหนักในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องมาประยุกต์รวมไว้ด้วยกัน

4) ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) เป็นขั้นที่นักเรียนทดลองประยุกต์ใช้สาระการเรียนรู้สู่ชีวิต โดยอาจทดลองแก้ปัญหาสถานการณ์จำลอง สร้างคำขวัญ วางแผนพัฒนาตน จูงใจตนเองในการปฏิบัติตามแผน จะเห็นว่ามีผลสอดคล้องกับวิธีการสอนจริยธรรม ของกาลเบิร์ตและโจนส์ในขั้นที่ 6 เช่นเดียวกัน จึงได้บูรณาการอยู่ในขั้นนี้ด้วย

จากการบูรณาการขั้นตอนการทำกิจกรรมในชุดกิจกรรมแนะแนว สามารถเขียนเป็นแผนภูมิภาพได้ดังนี้

ขั้นตอนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์(ERGA)

ขั้นตอนการสอนจริยธรรมของกาลเบิร์ต

ภาพที่ 2.3 เปรียบเทียบขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (ERGA) กับวิธีการสอนจริยธรรมของกาลเบิร์ตและโจนส์ (โดยบูรณาการมาเป็นวิธีการจัดกิจกรรมในชุดกิจกรรมแนะแนวของงานวิจัยครั้งนี้)

จะเห็นได้ว่า แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (ERGA) และขั้นตอนการสอนจริยธรรมของกาลเบิร์ตและโจนส์ มีลักษณะการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกันทุกขั้นตอน ในขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกาลเบิร์ต จะเน้นเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรม ซึ่งก็สามารถนำมาจัดประสบการณ์ในขั้นตอนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในขั้นที่ 1 ได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธีดังกล่าวมาบูรณาการเป็นขั้นตอนการทำกิจกรรมของชุดกิจกรรมแนะแนวในการวิจัยครั้งนี้

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2526: 71) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กมล ประทีปธีรานันต์ (2530: 83) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้ชุดการแนะแนว ตามหลักสัปปริสธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านสัปปริสธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา จังหวัดนครปฐม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีคุณธรรมด้านสัปปริสธรรม สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นวลนง มังตรีสรรค์ (2530: 43) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้ชุดการแนะแนว เรื่อง สังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวมีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

น้อยนุช เพียรดี (2542: 81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดการแนะแนวในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสวน อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวมีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามโปรแกรมการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าชุดการแนะแนวมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการเป็นไปตามที่พึงประสงค์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเอาหลักการทั้งหมดตั้งแต่ ทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก วิธีการสอนจริยธรรมระดับประถมศึกษาของกาลเบิร์ตและโจนส์ การใช้เทคนิคกิจกรรมกลุ่ม และวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มาประมวลเข้าด้วยกันแล้วพัฒนาขึ้นเป็นชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน โดยในชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวจะประกอบด้วย 1) คู่มือผู้ให้บริการ ซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ 2) คู่มือผู้รับบริการ ซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน 3) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

5. โครงสร้างของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ

กรอบเนื้อหาสาระในการทำกิจกรรมผู้วิจัยได้กำหนดเป็น โครงสร้างของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจไว้ดังนี้

โครงสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต

ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 10 กิจกรรม ดังนี้

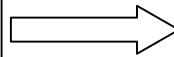
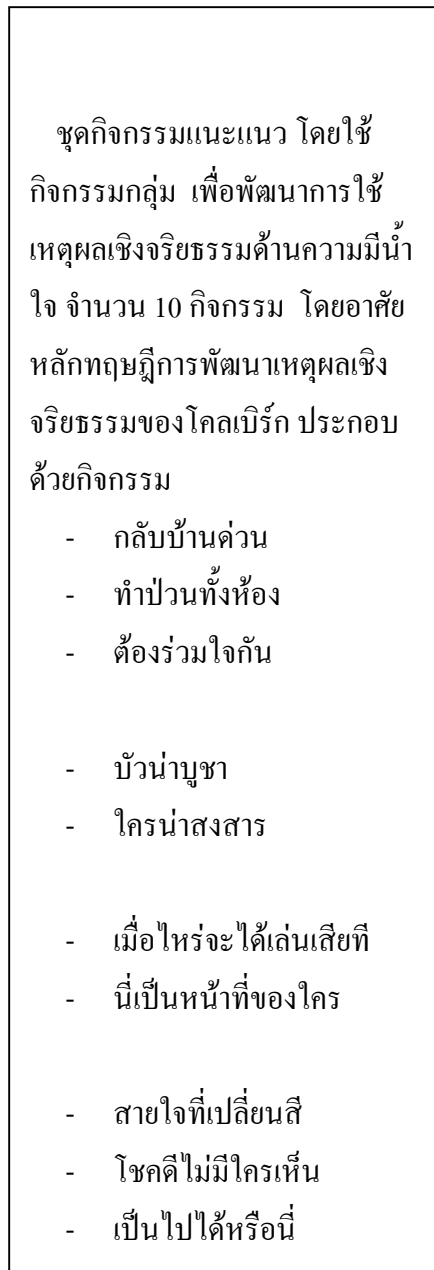
เนื้อหา	กิจกรรม	คุณลักษณะ	วัตถุประสงค์	เทคนิค
	ประสานใจ (ปฐมนิเทศ)		1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ 2. เพื่อนำผู้รับบริการเข้าสู่บทเรียนเรื่องความมีน้ำใจ	เกมต่อภาพ
ความมีน้ำใจเอื้อเพื่อ	1 กลับบ้านด้วยคว้น	เอื้อเพื่อ-ช่วยเหลือ	เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ในเรื่องการเอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต ไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น	กรณีตัวอย่าง
	2 ทำป่วนทั้งห้อง	เอื้อเพื่อ – เพื่อแผ่ต่อผู้อื่น	เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ในเรื่องการเอื้อเพื่อแผ่ต่อผู้อื่น ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต ไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น	บทบาทสมมติ

เนื้อหา	กิจกรรม	คุณลักษณะ	วัตถุประสงค์	เทคนิค
	3 ต้องร่วม ใจกัน	เอื้อเพื่อ – เพื่อแผ่ต่อ ส่วนรวม	เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความมีน้ำใจ ในเรื่องการเอื้อเพื่อ เพื่อ แผ่ ต่อส่วนรวมตามขั้นพัฒนาการ ทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ไปสู่ขั้นที่ สูงขึ้น	เกมต่อ ภาพ
ความมี น้ำใจ เอื้ออาทร	4 บัวบานูชา	เอื้ออาทร- ห่วงใย	เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความมีน้ำใจ ในเรื่องการเอื้ออาทร ห่วงใย ตามขั้นพัฒนาการทางจริย ธรรมของ โคลเบอร์ก ไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น	บทบาท สมมติ
	5 ไครน่า สงสาร	เอื้ออาทร สงสาร	เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความมีน้ำใจ ในเรื่องการเอื้ออาทร สงสาร ตามขั้นพัฒนาการทางจริย ธรรมของ โคลเบอร์ก ไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น	กรณีตัว อย่าง
ความมี น้ำใจ เสียสละ	6 เมื่อไหร่จะ ได้เล่นเสีย ที	เสียสละ- เพื่อผู้อื่น	เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความมีน้ำใจ ในเรื่องการเสียสละ เพื่อ ผู้อื่น ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม ของ โคลเบอร์ก ไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น	กรณีตัว อย่าง
	7 นี่เป็นหน้า ที่ของใคร	เสียสละ- เพื่อส่วน รวม	เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความมีน้ำใจ ในเรื่องการเสียสละ เพื่อ ส่วนรวม ตามขั้นพัฒนาการทางจริย ธรรมของ โคลเบอร์ก ไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น	กรณีตัว อย่าง

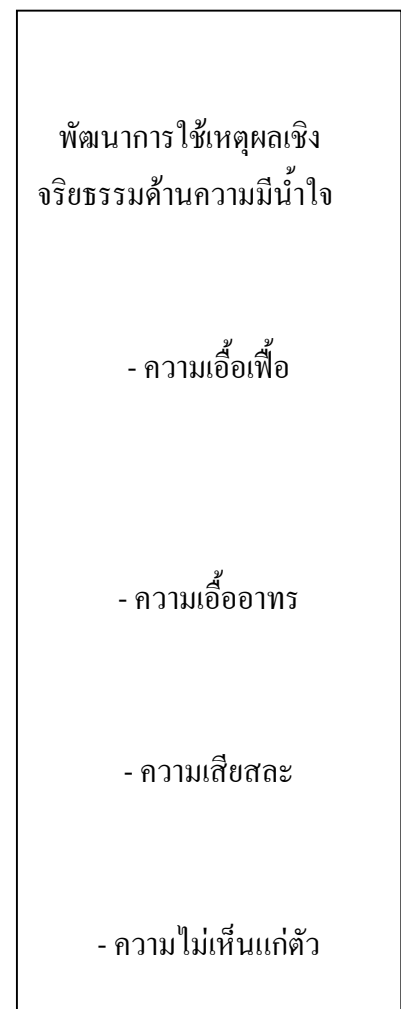
เนื้อหา	กิจกรรม	คุณลักษณะ	วัตถุประสงค์	เทคนิค
ความมีน้ำใจไม่เห็นแก่ตัว	8 สายใจที่เปลี่ยนสี	ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาของผู้อื่น	เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความมีน้ำใจ ในเรื่องการไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน ตามขั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต ไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น	เกม
	9 โชคดีไม่มีใครเห็น	ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาของส่วนรวม	เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความมีน้ำใจ ในเรื่องการไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาของส่วนรวมเป็นของตน ตาม ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคล เบิร์ต ไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น	กรณีตัวอย่าง
	10 เป็นไปได้หรือไม่	ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่พวกพ้อง เพื่อประโยชน์ตนเอง	เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความมีน้ำใจ ในเรื่องการไม่เห็นแก่ตัว โดยไม่เห็นแก่พวกพ้อง เพื่อประโยชน์ ตน ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม ของโคลเบิร์ต ไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น	กรณีตัวอย่าง
	ปัจฉิมนิเทศ		- เพื่อสรุปบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ จากการทำกิจกรรมทั้งหมด - ปิดการทดลอง	-

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ สามารถเขียนเป็นกรอบแนวความคิดได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี ครอบคลุมเกี่ยวกับ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3) การรวบรวมข้อมูล และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 2 ห้องเรียน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา ได้จากการสุ่มอย่างง่าย 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

2.1.1 ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความมีน้ำใจ จำนวน 10 กิจกรรม

2.1.2 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน วัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ

2.1.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว

2.2 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ

ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 กิจกรรม โดยดำเนินการสร้างอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ดังนี้

1) *ศึกษาทฤษฎี* เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนวและแนวทางการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน

2) *ผลิตชุดกิจกรรมแนะแนว* มีขั้นตอนดังนี้

(1) การกำหนดเรื่องที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ ขาดคุณธรรมด้านการมีน้ำใจ ในเรื่องการเอื้อเฟื้อ การเอื้ออาทร การเสียสละ และการไม่เห็นแก่ตัว จึงได้นำปัญหาดังกล่าวมาผลิตเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวขึ้น

(2) การกำหนดกิจกรรม เป็นการจำแนกเนื้อหาออกเป็นกิจกรรม โดยยึดเวลาในการทำกิจกรรม 1 กิจกรรม เท่ากับ 60 นาที ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการปฐมนิเทศ ส่วนที่สองเป็นเนื้อหา และส่วนที่สามเป็นปัจฉิมนิเทศ

(3) การกำหนดหัวเรื่องของแต่ละกิจกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 10 กิจกรรม ดังนี้
1) เอื้อเฟื้อ-ช่วยเหลือ 2) เอื้อเฟื้อ-เผื่อแผ่ต่อผู้อื่น 3) เอื้อเฟื้อ-เผื่อแผ่ต่อส่วนรวม 4) เอื้ออาทร-ห่วงใย 5) เอื้ออาทร-สงสาร 6) เสียสละ-ต่อผู้อื่น 7) เสียสละต่อ-ส่วนรวม 8) ไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เอาของผู้อื่นเป็นของตน 9) ไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เอาของส่วนรวมเป็นของตน และ 10) ไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เห็นแก่พวกพ้อง

(4) การกำหนดแนวคิด ขอบข่ายแต่ละกิจกรรม เขียนคำสำคัญที่ปรากฏในเนื้อหาแต่ละหัวเรื่องออกเป็นข้อ ๆ

(5) การกำหนดวัตถุประสงค์ในแต่ละกิจกรรมให้สอดคล้องในแต่ละหัวเรื่อง

(6) การกำหนดชุดกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่นักเรียนต้องปฏิบัติ ได้แก่ การทำกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับการศึกษากรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม การทำแบบฝึกหัดตามใบงาน ในแต่ละกิจกรรม

(7) การกำหนดแนวทางการประเมิน มีการประเมิน 2 ประเภท คือ

(1) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินจากคะแนนการประกอบกิจกรรมระหว่างเรียนและ

(2) การประเมินผลลัพธ์ของนักเรียน เป็นการประเมินจากคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียน

3) การตรวจสอบและปรับปรุง โดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านโครงสร้าง และได้นำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาความสอดคล้องของการประเมินโดยหาค่า IOC (Index of concordance) ได้ค่าคะแนนรวมเท่ากับ 0.84 พร้อมกับได้ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของ ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- (1) ปรับปรุงกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- (2) ปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของผู้รับบริการ
- (3) ปรับปรุงภาษาในข้อคำถามให้เป็นภาษาไทยเขียน
- (4) ปรับปรุงการนำเสนอกิจกรรมให้เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน
- (5) ปรับปรุงเนื้อหาในกิจกรรมให้สอดคล้องกับใบงาน
- (6) ปรับปรุงประเด็นคำถามในใบงานให้กระชับ ชัดเจนขึ้น
- (7) ปรับปรุงการตั้งชื่อกิจกรรมให้เข้าใจ น่าติดตาม
- (8) ให้เพิ่มคำถามในขั้นตอนการทำกิจกรรมให้มีมากกว่า 1 ข้อ
- (9) ปรับปรุงเนื้อหาแต่ละกิจกรรมให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

4) การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนว การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ไว้ 80/80 และดำเนินการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ดังนี้

(1) แบบเดี่ยว ได้นำชุดกิจกรรมแนะแนวไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จำนวน 3 คน ทำกิจกรรมตามขั้นตอนของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ขณะทำการทดลองผู้วิจัยได้สังเกต และบันทึกปัญหาจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว รวมทั้งสอบถามนักเรียนเพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องของชุดกิจกรรมแนะแนว ผลการทดลองหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว ได้ค่า E_1 / E_2 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ กิจกรรมที่ 1 = 58.33/60.00 กิจกรรมที่ 2 = 58.33/65.00 กิจกรรมที่ 3 = 66.67/65.00 กิจกรรมที่ 4 = 75.00/66.67 กิจกรรมที่ 5 = 75.00/68.33 กิจกรรมที่ 6 = 75.00/70.00 กิจกรรมที่ 7 = 58.33/68.33 กิจกรรมที่ 8 = 66.67/68.33 กิจกรรมที่ 9 = 75.00/70.00 และกิจกรรมที่ 10 = 75.00/70.00 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงชุดกิจกรรมแนะแนว ทั้ง 10 กิจกรรม ดังนี้

- ก. ปรับปรุงลำดับขั้นตอนการทำกิจกรรมให้เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง
- ข. ปรับปรุงข้อความ ในกิจกรรมให้กระชับขึ้น โดยตัดข้อความที่ไม่จำเป็นออก

ค. ปรับปรุงคำถามในกิจกรรมเข้าสู่บทเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและ
วัตถุประสงค์

ง. ลดข้อความในใบงานให้เหลือประเด็นที่สำคัญสำหรับวัตถุประสงค์เชิง
จริยธรรม

จ. จัดรูปแบบใบงานให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

ฉ. เพิ่มและลดข้อความในใบงานให้มีความสมบูรณ์ กะทัดรัด ชัดเจน

(2) *แบบกลุ่ม* นำชุดกิจกรรมแนะแนวที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จำนวน 9 คน ตามขั้นตอนการทำกิจกรรมของ
ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ขณะทำ
การทดลองผู้วิจัยได้สังเกต และบันทึกปัญหาจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว รวมทั้งสอบถาม
นักเรียนเพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องของชุดกิจกรรมแนะแนว ผลการทดลองหาประสิทธิภาพของ
ชุดกิจกรรมแนะแนวได้ค่า E_1 / E_2 เพิ่มขึ้นเกือบเท่าเกณฑ์ คือ กิจกรรมที่ 1 = 72.22/70.56 กิจกรรม
ที่ 2 = 75.00/65.56 กิจกรรมที่ 3 = 75.00/68.89 กิจกรรมที่ 4 = 77.78/68.33 กิจกรรมที่ 5 =
77.78/69.44 กิจกรรมที่ 6 = 80.56/71.67 กิจกรรมที่ 7 = 72.22/72.22 กิจกรรมที่ 8 = 77.78/73.33
กิจกรรมที่ 9 = 80.56/74.44 และกิจกรรมที่ 10 = 80.56/73.89 ได้นำข้อมูลมาปรับปรุงชุดกิจกรรม
แนะแนวให้ดีขึ้น ดังนี้

ก. กิจกรรมที่ 1,2,4,5 และ 8 ปรับปรุงคำถามในใบงานให้กระชับขึ้น
จัดรูปแบบใบงานให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

ข. กิจกรรมที่ 3 ปรับปรุงเงื่อนไขการเล่นเกมใหม่ โดยกำหนดให้ช่วง
แรกของกิจกรรมให้ทุกกลุ่มมีสภาพเหมือนกันคือแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนกันไม่ได้ และช่วงถัดมา ให้
กลุ่มที่ 1 และ 2 สามารถแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนกันได้

ค. กิจกรรมที่ 7 ปรับปรุงชุดกิจกรรมโดยปรับคำถามให้ช่วยและตรงตาม
วัตถุประสงค์ และแก้ไขเนื้อหาในกรณีตัวอย่างโดยเพิ่มเติมข้อความให้มีความสมบูรณ์ขึ้น

(3) *แบบภาคสนาม* นำชุดกิจกรรมแนะแนวที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง
กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จำนวน 30 คน โดยดำเนินการทำกิจกรรม
ตามขั้นตอนของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ
มีน้ำใจ ผลการทดลองหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวได้ค่า E_1 / E_2 เป็นไปตามเกณฑ์ที่
กำหนด 80/80

2.3 การสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ของชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ทั้ง 10 กิจกรรม เป็นแบบทดสอบวัดจิตพิสัย แบบคู่ขนานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีแนวทางการสร้าง ดังนี้

- 1) ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก
- 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ
- 3) สร้างแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในแต่ละกิจกรรม เป็นแบบ 4 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือก เป็นระดับขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ตั้งแต่ขั้นที่ 1 – 4 เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน 70 ข้อและหลังเรียน 70 ข้อ ซึ่งเป็นข้อสอบคู่ขนาน รวมทั้งหมด 140 ข้อ โดยคัดแปลงมาจากแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของรุ่งรัตน์ ไกรทอง (2537: 228-235) แบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมความซื่อสัตย์ของบุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2536: 91-99) แบบประเมินความมีน้ำใจของอาคม หงษ์ทอง (2539: 158-159) แบบสอบถามการปฏิบัติตนทาง

จริยธรรมของยุพาวดี วงษ์เพ็ญ (2545: 108-124) และแบบวัดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของวันดี ละอองทิพรส (2540: 113-115) โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงเหตุการณ์ ภาษา ให้เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับเนื้อหาคุณธรรมด้านความมีน้ำใจตามนิยามศัพท์เฉพาะของงานวิจัยฉบับนี้

- 4) หาคำตรงของแบบทดสอบ โดยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านโครงสร้างและภาษาที่ใช้ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

- 5) ทดลองใช้แบบทดสอบ นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดจันทาราม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 75 คน เพื่อนำข้อสอบมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ

- 6) นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซ็น กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วเปรียบเทียบข้อคำถามแต่ละข้อโดยใช้ t -test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และพิจารณาเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 มาใช้ในการทดลองในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 100 ข้อ แบ่งเป็นแบบทดสอบก่อนเรียน 50 ข้อ แบบทดสอบหลังเรียน 50 ข้อ

- 7) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในข้อ 6) หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7701

2.2 การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว

มีแนวทางการสร้าง ดังนี้

- 1) ศึกษาเนื้อหาชุดกิจกรรมแนะแนว ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการในการวิจัย โดยวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ในการวิจัย แล้วกำหนดโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม
- 2) กำหนดสิ่งที่จะสอบถาม ได้แก่ องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว และผลกระทบจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
- 3) กำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า ตามมาตราลิเคิร์ต (Likert's Scal) 5 อันดับ จำนวน 8 ข้อ
- 4) การตรวจสอบ และปรับปรุง โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ดังนี้

3.1 การทดลองแบบเดี่ยว

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมแนะแนวไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จำนวน 3 คน โดยทำการทดลองวันเสาร์-อาทิตย์ สัปดาห์ละ 5 กิจกรรม เป็นเวลา 2 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 30 - 31 สิงหาคม 2546 และวันที่ 6 - 7 กันยายน 2546 ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว คือ เริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน และขณะเรียนให้นักเรียนทำกิจกรรมตามใบงานแต่ละกิจกรรม จากนั้นให้ทำแบบทดสอบหลังเรียน เมื่อจบแต่ละกิจกรรมให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการทำชุดกิจกรรมแนะแนว ขณะที่ทำการทดลองผู้วิจัยได้สังเกต และบันทึกปัญหาการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงชุดกิจกรรมแนะแนวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 การทดลองแบบกลุ่ม

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมแนะแนวที่ได้รับการปรับปรุงในการทดลองแบบเดี่ยวแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จำนวน 9 คน โดยทำการทดลองในวันเสาร์-อาทิตย์ สัปดาห์ละ 5 กิจกรรม เป็นเวลา 2 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 20 - 21 กันยายน 2546 และวันที่ 27 - 28 กันยายน 2546 ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว คือ เริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน และขณะเรียนให้นักเรียนทำ กิจกรรมตามใบงานแต่ละกิจกรรม

จากนั้นให้ทำแบบทดสอบหลังเรียน เมื่อจบแต่ละกิจกรรม ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการทำชุดกิจกรรมแนะแนวทุกครั้ง ขณะที่ทำการทดลองผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกปัญหาการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงชุดกิจกรรมแนะแนวให้ดีขึ้น

3.3 การทดลองภาคสนาม

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมแนะแนวที่ได้ปรับปรุงจากการทดลองแบบกลุ่มแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จำนวน 30 คน โดยทำการทดลองวันจันทร์, วันพุธและวันศุกร์ รวม 4 สัปดาห์ ตั้งแต่เวลา 15.30 – 16.30 น. ของทุกวันที่ทำการทดลอง วันละ 1 กิจกรรม เริ่มทำการทดลองตั้งแต่วันที่ 6, 8, 10, 13, 15, 17, 20, 22, 24 และ 27 ตุลาคม 2546 โดยดำเนินการทดลองตามขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว คือ เริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน ขณะเรียนให้นักเรียนทำกิจกรรมตามใบงานแต่ละกิจกรรม จากนั้นให้ทำแบบทดสอบหลังเรียน เมื่อจบแต่ละกิจกรรม ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการทำชุดกิจกรรมแนะแนว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัย ดำเนินการดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว

4.1.1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_1 เป็นการวิเคราะห์คะแนนของงานที่กำหนดให้ทำตามใบงาน โดยใช้สูตร ดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2520: 51)

$$E_1 = \left(\frac{\sum X}{N} \right) \times 100$$

เมื่อ E_1	คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ
$\sum X$	คือ คะแนนรวมของกิจกรรมใบงานแต่ละกิจกรรม
N	คือ จำนวนผู้เรียน
A	คือ คะแนนเต็มของใบงานทุกชิ้นรวมกัน

4.1.2 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_2 เป็นการวิเคราะห์คะแนนของแบบทดสอบหลังเรียน โดยใช้สูตร ดังนี้ (ชัยขงค์ พรหมวงศ์ 2520:51)

$$E_2 = \frac{\left(\frac{\sum F}{N} \right)}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2	คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
$\sum F$	คือ คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน
N	คือ จำนวนผู้เรียน
B	คือ คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

4.2 การวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียน ระหว่างคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน ใช้วิธีทดสอบค่าที่ t - test จากโปรแกรมสำเร็จรูป

4.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว ใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (ค่าเฉลี่ย) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

มีเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	แปลผล
4.51 – 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.51 – 4.50	เห็นด้วยมาก
2.51 – 3.50	เห็นด้วยปานกลาง
1.51 – 2.50	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.50	เห็นด้วยน้อยมาก

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้ กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ได้กำหนดขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ (E_1 / E_2) ดังนี้ (1) การทดลองแบบเดี่ยว (2) การทดลองแบบกลุ่ม และ (3) การทดลองแบบภาคสนาม ซึ่งผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวทั้งสามแบบในแต่ละกิจกรรมมี ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ตามชุดกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9 และ 10 ในการทดลองแบบ เดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม

กิจกรรมที่	ความมีน้ำใจด้าน	แบบเดี่ยว E_1 / E_2	แบบกลุ่ม E_1 / E_2	แบบภาคสนาม E_1 / E_2
<u>ด้านความเอื้อเฟื้อ</u>				
1	เอื้อเฟื้อ-ช่วยเหลือ	58.33/60.00	72.22/70.56	80.00/80.17
2	เอื้อเฟื้อ-เผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	58.33/65.00	75.00/65.56	80.83/80.67
3	เอื้อเฟื้อ-เผื่อแผ่ต่อส่วนรวม	66.67/65.00	75.00/68.89	80.83/80.17
<u>ด้านความเอื้ออาทร</u>				
4	เอื้ออาทร-ห่วงใย	75.00/66.67	77.78/68.33	81.67/81.00
5	เอื้ออาทร-สงสาร	75.00/68.33	77.78/69.44	80.00/80.00
<u>ด้านความเสียสละ</u>				
6	เสียสละ-เพื่อผู้อื่น	75.00/70.00	80.56/71.67	80.83/80.50
7	เสียสละ-เพื่อส่วนรวม	58.33/68.33	72.22/72.22	80.00/81.33
<u>ด้านความไม่เห็นแก่ตัว</u>				
8	ไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เอาของผู้อื่น	66.67/68.33	77.78/73.33	80.83/81.67
9	ไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เอาของส่วนรวม	75.00/70.00	80.56/74.44	80.00/81.50
10	ไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เห็นแก่พวกพ้อง	75.00/70.00	80.56/73.89	81.67/81.33

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า (1) การทดลองแบบเดี่ยวชุดกิจกรรมแนะแนว ค่า E_1 และ E_2 ทั้ง 10 กิจกรรม มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ 80/80 (2) การทดลองแบบกลุ่ม กิจกรรมที่ 6 ด้านความเสียสละ และกิจกรรมที่ 9 -10 ด้านความไม่เห็นแก่ตัว เฉพาะค่า E_1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (3) การทดลองภาคสนาม กิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9 และ 10 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน

การศึกษาความก้าวหน้าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนซึ่งผลการทดสอบความก้าวหน้าของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ทั้ง 10 กิจกรรม ของภาคสนามมีดังนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และค่า t – test ของชุดกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9 และ10 ในการทดลองแบบภาคสนาม

กิจกรรมที่	ความมีน้ำใจด้าน	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเฉลี่ย	t
		ก่อนเรียน (20 คะแนน)	หลังเรียน (20 คะแนน)	
<u>ด้านความเอื้อเฟื้อ</u>				
1	เอื้อเฟื้อ-ช่วยเหลือ	11.97	16.03	18.96 **
2	เอื้อเฟื้อ-เผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	12.23	16.13	22.81 **
3	เอื้อเฟื้อ-เผื่อแผ่ต่อส่วนรวม	12.70	16.03	20.61 **
<u>ด้านความเอื้ออาทร</u>				
4	เอื้ออาทร-ห่วงใย	12.90	16.20	17.07 **
5	เอื้ออาทร-สงสาร	12.70	16.00	15.42 **
<u>ด้านความเสียสละ</u>				
6	เสียสละ-เพื่อผู้อื่น	12.77	16.10	17.07 **
7	เสียสละ-เพื่อส่วนรวม	12.67	16.27	25.28 **
<u>ด้านความไม่เห็นแก่ตัว</u>				
8	ไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เอาของผู้อื่น	12.87	16.33	25.83 **
9	ไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เอาของส่วนรวม	12.97	16.30	27.69 **
10	ไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เห็นแก่พวกพ้อง	12.90	16.27	25.88 **

** P >.01 t (.01,df 29) = 2.462

จากตารางที่ 4.2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนในการทดลองภาคสนาม จากชุดกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9 และ10 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

หลังจากนักเรียนเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวในแต่ละกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากนักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 4.3 คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ด้านความเอื้อเพื่อ (กิจกรรมที่ 1,2 และ3)

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ในภาพรวมชุดกิจกรรมมีความน่าสนใจตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ	4.08	0.43	มาก
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มาก	4.37	0.49	มาก
3. นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนด	3.33	0.47	ปานกลาง
4. นักเรียนอ่านใบงานต่าง ๆ เข้าใจง่าย	3.98	0.56	มาก
5. กิจกรรมหรือเรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ	4.41	0.49	มาก
6. หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจเรื่องความมีน้ำใจ	3.75	0.50	มาก
7. กิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.78	0.54	มาก
8. นักเรียนชอบและต้องการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวกับวิชาอื่น ๆ	4.35	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ในภาพรวมด้านความเอื้อเพื่ออยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมหรือเรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.41 ลำดับรองคือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมาก ค่าเฉลี่ย 4.37 นักเรียนชอบและต้องการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวกับวิชาอื่น ๆ ค่าเฉลี่ย 4.35 และ ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางคือ นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนด ค่าเฉลี่ย 3.33

ตารางที่ 4.4 คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ด้านความเอื้ออาทร (กิจกรรมที่ 4 และ5)

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ในภาพรวมชุดกิจกรรมมีความน่าสนใจตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ	3.66	0.38	มาก
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมาก	3.83	0.48	มาก
3. นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนด	3.50	0.49	ปานกลาง
4. นักเรียนอ่านใบงานต่าง ๆ เข้าใจง่าย	3.69	0.46	มาก
5. กิจกรรมหรือเรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ	4.42	0.50	มาก
6. หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจเรื่องความมีน้ำใจ	3.75	0.58	มาก
7. กิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.76	0.51	มาก
8. นักเรียนชอบและต้องการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวกับวิชาอื่น ๆ	4.23	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ในภาพรวมด้านความเอื้ออาทรอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมหรือเรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.42 ลำดับรองคือ นักเรียนชอบและต้องการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวกับวิชาอื่น ๆ ค่าเฉลี่ย 4.23 และในภาพรวมชุดกิจกรรมมีความน่าสนใจตั้งแต่เริ่มต้นจนจบค่าเฉลี่ย 3.83 ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางคือ นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนด ค่าเฉลี่ย 3.50

ตารางที่ 4.5 คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ด้านความเสียสละ (กิจกรรมที่ 6 และ 7)

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ในภาพรวมชุดกิจกรรมมีความน่าสนใจตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ	3.86	0.44	มาก
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมาก	3.77	0.45	มาก
3. นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนด	3.38	0.49	ปานกลาง
4. นักเรียนอ่านใบงานต่าง ๆ เข้าใจง่าย	3.61	0.50	มาก
5. กิจกรรมหรือเรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ	4.19	0.56	มาก
6. หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจเรื่องความมีน้ำใจ	3.73	0.48	มาก
7. กิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.72	0.51	มาก
8. นักเรียนชอบและต้องการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวกับวิชาอื่น ๆ	3.79	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ในภาพรวมด้านความเสียสละอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมหรือเรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.19 ลำดับรองคือ ในภาพรวมชุดกิจกรรมมีความน่าสนใจตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ค่าเฉลี่ย 3.86 และนักเรียนชอบและต้องการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวกับวิชาอื่น ๆ ค่าเฉลี่ย 3.79 ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางคือ นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนด ค่าเฉลี่ย 3.38

ตารางที่ 4.6 คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ด้านความไม่เห็นแก่ตัว (กิจกรรมที่ 8,9 และ 10)

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ในภาพรวมชุดกิจกรรมมีความน่าสนใจตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ	3.79	0.43	มาก
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมาก	3.68	0.47	มาก
3. นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนด	3.38	0.48	ปานกลาง
4. นักเรียนอ่านใบงานต่าง ๆ เข้าใจง่าย	3.71	0.46	มาก
5. กิจกรรมหรือเรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ	4.25	0.54	มาก
6. หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจเรื่องความมีน้ำใจ	3.78	0.42	มาก
7. กิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.96	0.40	มาก
8. นักเรียนชอบและต้องการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวกับวิชาอื่น ๆ	3.77	0.33	มาก

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ในภาพรวมด้านความไม่เห็นแก่ตัวอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมหรือเรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.25 ลำดับรองคือ กิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ค่าเฉลี่ย 3.79 ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางคือ นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนด ค่าเฉลี่ย 3.38

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดปลับปลา จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพ วิเคราะห์ความก้าวหน้าและสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนจากชุดกิจกรรมแนะแนว สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดปลับปลา จังหวัดจันทบุรี

1.1.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
- 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ

1.2 สมมติฐานของการวิจัย

1.2.1 ชุดกิจกรรมแนะแนว การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจมี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

1.2.2 นักเรียนมีความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2.3 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับมาก

1.3 วิธีการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 2 ห้องเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา ได้จากการสุ่มอย่างง่าย 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ จำนวน 10 กิจกรรม

2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน วัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ จำนวน 100 ข้อ

3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว

1.3.3 การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการทดลองดังนี้

1) **ขั้นก่อนการทดลอง** ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองภาคสนาม ทำแบบทดสอบก่อนเรียนวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจที่สร้างขึ้นก่อนทำกิจกรรม เพื่อเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

2) **ขั้นทดลอง** ดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนในกลุ่มทดลอง โดยทำการทดลองวันจันทร์, วันพุธและวันศุกร์ รวม 4 สัปดาห์ ตั้งแต่เวลา 15.30 – 16.30 น. ของทุกวันที่ทำการทดลอง วันละ 1 กิจกรรม เริ่มทำการทดลองตั้งแต่วันที่ 6, 8, 10, 13, 15, 17, 20, 22, 24 และ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2546

3) **ขั้นสิ้นสุดการทดลอง** เมื่อจบการทดลองแต่ละกิจกรรมให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบหลังเรียน และตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว

4) **นำคะแนนก่อนเรียน หลังเรียนและคะแนนแบบสอบถามมาวิเคราะห์** ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาจัดกระทำด้วยกระบวนการทางสถิติ ดังนี้

1.4.1 นำคะแนนจากแบบฝึกและคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้สูตร E_1/E_2

1.4.2. นำคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบความก้าวหน้า ใช้สูตร t – test

1.4.3 นำคะแนนจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวมาวิเคราะห์ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.5 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1.5.1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้น ทั้ง 10 กิจกรรม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

1.5.2 ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน พบว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.5.3 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ทุกหัวข้อนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ยกเว้นหัวข้อเรื่องทำกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนดอยู่ในระดับปานกลาง

2. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างขึ้นมีการจัดขั้นตอนของกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้มีส่วนร่วม

(participatory learning) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiential learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process learning) ซึ่งการเรียนรู้มีส่วนร่วมนี้จะช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และการใช้เทคนิคทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์หลาย ๆ วิธี เช่น การเล่นเกม กรณีตัวอย่างและบทบาทสมมติ ซึ่งนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง จึงมีความเป็นไปได้ที่ทำให้ผลการทดลอง E_1/E_2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา รอดเชียง (2540: 65) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมดีกว่านักเรียนที่รับการสอนอย่างปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของคณางค์ คำคุณเอนก (2544: บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาเรื่อง ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบรมนิวาส กรุงเทพมหานคร ฯ พบว่า นักเรียนที่ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม มีความตั้งใจทำงานกลุ่มดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเช่นเดียวกันกับงานวิจัยของอาคม หงษ์ทอง (2539: 65) ได้ศึกษาเรื่องผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแบนชะโด เขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร ฯ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่กล่าวถึง สามารถให้การสนับสนุนได้ว่าชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบนี้ สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาให้นักเรียนมีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจได้

2.2 ความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน จากการทดลองพบว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแล้ว นักเรียนมีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจสูงขึ้นหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถจัดกิจกรรมให้เอื้อต่อผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นอย่างมีระบบ จนสามารถพัฒนาคุณธรรมความมีน้ำใจให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา ปัทมธนิษฐ์ (2538: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องชุดการสอนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่องความรับผิดชอบและการมีวินัย วิชาจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมปริญญา นุสรณ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของโควิน คลังแสง (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างชุดพัฒนาตนเองเรื่องเทคนิคการจูงใจในการทำงานสำหรับผู้บริหารวิชาการในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา พบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดพัฒนาตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรตนา ไตรโกชน์ (2542: 215) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดการสอน วิชาภาษาไทยเรื่องหลักภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ฯ พบว่า ชุดการสอนทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

จากงานวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้เรียนจากชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการพัฒนาการในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมี น้ำใจสูงขึ้นได้ตามวัตถุประสงค์

2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว ในข้อคำถามของ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน สามารถแยกประเด็นคำถามออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมในชุดกิจกรรมแนะแนว (ข้อคำถามที่ 1, 2, 3, 4 และ 5) และข้อคำถามเกี่ยวกับ ผลกระทบที่ได้จากการทำกิจกรรม (ข้อคำถามที่ 6, 7 และ 8) ผลการ วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวทั้ง 8 ข้อ ดังกล่าว ใน ภาพรวมของกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน (ด้านความเอื้อเฟื้อ ด้านความเอื้ออาทร ด้านความเสียสละ และด้าน ความไม่เห็นแก่ตัว) นักเรียนมีความคิดเห็นทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน ยกเว้นข้อการทำกิจกรรมให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจัดเป็นองค์ประกอบในเรื่องของกระบวนการจัดกิจกรรม

การที่นักเรียนมีความคิดเห็นปานกลาง เรื่องการใช้เวลาในการทำกิจกรรม น่าจะมีความหมายว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำกิจกรรมให้เสร็จตามเวลาที่กำหนดได้ แต่บางส่วนอาจ ใช้เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมากกว่าที่กำหนดให้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจสืบเนื่องจาก กระบวนการทำกิจกรรมกลุ่ม ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนดำเนินกิจกรรมที่เป็นระบบ ประกอบด้วย หลายขั้นตอน เช่น ขึ้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผู้เรียนแต่ละคนต้องยกตัวอย่างประสบการณ์ของตนที่เกี่ยวข้องในหัวข้อที่นำเสนอในเรื่องนั้น ๆ จากนั้นเข้าสู่กระบวนการใช้เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งแต่ละ กิจกรรมประกอบด้วยเทคนิคต่าง ๆ กัน เช่น ศึกษากรณีตัวอย่างของความขัดแย้งทาง จริยธรรม เล่นเกม หรือบทบาทสมมติ เป็นต้น ขึ้นสะท้อนกลับการรับรู้ นักเรียนต้องเข้ากลุ่มย่อย เพื่ออภิปรายข้อขัดแย้งทางจริยธรรมในระดับกลุ่ม ทำใบงานตามที่กำหนด ขึ้นสรุปสาระสู่ชีวิต ตัวแทนแต่ละกลุ่มเสนอรายงานความคิดเห็นของกลุ่ม เสนอต่อกลุ่มใหญ่ทั้งชั้นร่วมกันอภิปรายหา ข้อสรุปเป็นคุณธรรมที่ควรประพฤติปฏิบัติ ศึกษาจากใบความรู้เพิ่มเติม และขั้นสุดท้ายคิดและนำไปปฏิบัติ ให้ทำกิจกรรมใบงานเพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ จะเห็นว่าแต่ละกิจกรรมต้อง

ใช้ศักยภาพของนักเรียนในกลุ่มเป็นสำคัญ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มจึงเกิดขึ้นได้ บางกลุ่มใช้เวลา น้อย บางกลุ่มใช้เวลาค่อนข้างมาก การขับเคลื่อนกิจกรรมแต่ละกลุ่มจึงไม่เท่ากัน

ส่วนความคิดเห็นซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งรายด้านและรายข้อ แสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวมีกระบวนการทำกิจกรรมกลุ่มแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับดี และนักเรียนได้รับ ประโยชน์มากจากการทำกิจกรรม ทั้งนี้ เหตุผลที่สนับสนุนความคิดเห็นนี้อาจเป็นไปได้ที่ ชุดกิจกรรมแนะแนวทุกกิจกรรมสามารถจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน เหมาะสมกับวัย และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ที่นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายและสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ ได้รับไปสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้โดยง่าย อาจสรุปได้ว่าความคิดเห็นของ นักเรียน สามารถเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพภายในของชุดกิจกรรมแนะแนวได้ และความคิดเห็นนี้ มีความ สอดคล้องกับการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวด้วยกระบวนการ (E_1) และ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และสอดคล้องกับการ วิเคราะห์ความก้าวหน้าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจของนักเรียนหลังจากใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนวแล้ว นักเรียนมีความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้ กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยอาศัย หลักการทำกิจกรรมกลุ่ม (Group Work) วิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (ERGA) วิธีการสอน จริยธรรมของกาลเบิร์ตและโจนส์ เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ทำให้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจแก่ นักเรียนได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขอเสนอแนะข้อควร ปฏิบัติในการทำกิจกรรม ดังนี้

3.1.1 ก่อนทำกิจกรรม ครูผู้ควบคุมควรศึกษาทฤษฎีพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรม ของโคลเบิร์ต คู่มือการทำกิจกรรมในชุดกิจกรรมแนะแนว ให้เข้าใจก่อนลงมือทำกิจกรรม

3.1.2 การทำกิจกรรมทุกกิจกรรม เน้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเป็นหลัก ฉะนั้น ครูผู้ควบคุมกิจกรรมต้องมีวิธีการกระตุ้น หรือเร่งเร้าให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นทุกคน

เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็น หรือเหตุผลที่หลากหลาย และนำไปสู่การอภิปราย ในการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้น

3.1.3 หากนักเรียนมีความคิดเห็นที่เหมือนกัน หรือเป็นไปในแนวเดียวกัน ซึ่งเป็นความคิดเห็นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ ครูจำเป็นต้องสร้างสถานการณ์ หรือป้อนข้อมูลใหม่ ให้นักเรียนเกิดความขัดแย้งทางจริยธรรมให้ได้ เพื่อนำไปสู่การอภิปรายการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

3.1.4 การทำกิจกรรมจะให้ผลดี ต้องประกอบด้วยนักเรียนที่มีความคิดเห็นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างระดับกัน ฉะนั้น ก่อนทำกิจกรรมครูควรจัดให้มีการทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนแต่ละคนว่าอยู่ในระดับใด และจัดให้นักเรียนเข้ากลุ่มได้ 2 วิธี คือ พวกที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมระดับเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน หรือให้พวกที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างระดับกันอยู่กลุ่มเดียวกัน แล้วนำเหตุผลของแต่ละกลุ่มย่อยมาอภิปรายในกลุ่มใหญ่อีกครั้ง ข้อควรระวัง คือครูไม่ควรเป็นผู้ชี้แนวทางการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่นักเรียนเสียเอง ซึ่งจะ เป็นวิธีการสอนให้เชื่อฟังมากกว่าการพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผลด้วยการอภิปราย

3.1.5 การทำกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม นักเรียนอาจมีศักยภาพในการทำงานไม่เท่ากันครูต้องคอยเป็นพี่เลี้ยง ช่วยเหลือคำแนะนำในกลุ่มที่ทำกิจกรรมได้ช้ากว่ากำหนด หรือมีการอภิปรายนอกประเด็น และเพื่อรักษาเวลาการทำกิจกรรมภายในระยะเวลาที่กำหนด ก่อนลงมือทำกิจกรรมควรมีการตกลงกติกาการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน

3.1.6 ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้กระทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อติดตามผล และส่งเสริมการพัฒนาเจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องการ ตามลักษณะ “spontaneous recovery” ซึ่งเป็นการฟื้นกลับคืนตามธรรมชาติของพฤติกรรมที่พัฒนาได้ระยะหนึ่งแล้วบางลักษณะก็อาจกลับคืนมาใหม่

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่องความมีน้ำใจในระดับชั้นประถมปีที่ 4 และ 5 ซึ่งเป็นเด็กอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 9-10 ปี เป็นวัยที่สมควรได้รับการปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรมเป็นพิเศษ (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2524: 2-3)

3.2.2 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการพัฒนาคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ ระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกับวิธีอื่น เช่น การให้ตัวแบบเพื่อให้นักเรียนได้เลียนแบบการกระทำ (identification) วิธีใดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมด้านความมีน้ำใจของนักเรียนได้คงทนมากกว่ากัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ประทีปธีรานันท์ “ผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวตามหลักสัปปุริสธรรม เพื่อพัฒนา
คุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
จังหวัดนครปฐม” ปรินฎยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2530
- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ **คู่มือปฏิบัติงานตามนโยบายการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
นักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษา** กรุงเทพมหานคร การศาสนา 2544
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ **แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย การประชุมทางวิชาการเกี่ยว
กับจริยธรรมไทย** กรุงเทพมหานคร กรมวิชาการ 2523
- _____ . **คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย** กรุงเทพมหานคร ครูสภาลาดพร้าว
2539
- _____ . **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ
พิมพ์ครั้งที่ 2** กรุงเทพมหานคร กรมการศาสนา 2541
- _____ . **คู่มือการสร้างเสริมค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และวินัยระดับประถมศึกษา**
กรุงเทพมหานคร ครูสภาลาดพร้าว 2541
- _____ . **วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้** กรุงเทพมหานคร กรมวิชาการ 2542
- _____ . **คู่มือพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตระดับประถมศึกษา** กรุงเทพมหานคร กรมวิชาการ
2543
- _____ . "สาระสำคัญและแนวดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการแนะแนว"
ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2545-2549) 2544 (อัครสำเนา)
- _____ . **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง- ศิลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**
ม.ป.ท. ม.ป.ป.
- โกศล มีคุณ “การวิจัยเชิงทดลองฝึกรวมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการสวม
บทบาทของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา” ปรินฎยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524
- โกศล มีคุณ “หน่วยที่ 1 การแนะแนวจริยธรรมและจรรยาวิชาชีพ” ใน **ประมวลชุดวิชา หลักการ
และแนวคิดทางการแนะแนว** หน้า 1-58 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544

- คณางค์ คำณูเอนก “ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 โรงเรียนวัดบรมนิวาส กรุงเทพมหานคร” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2544
- คมเพชร นัตร์ศุกกุล *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน* กรุงเทพมหานคร แสงรุ่งการพิมพ์ 2522
- _____ . *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน* ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2530
- โควิน คลังแสง “การสร้างชุดพัฒนาตนเองเรื่องเทคนิคการจูงใจในการทำงานสำหรับผู้บริหาร
วิชาการในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2536
- จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัย
รามคำแหง 2521
- ชมรมกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน *แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*
กรุงเทพมหานคร บั๊ค พอยท์ ม.ป.ป.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล*
กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช 2521
- ชูชัย สมितिไกร *การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม* เชียงใหม่ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ 2525
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน *จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา* เล่ม 2 กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนา
พานิช 2524
- _____ . *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจानीก *จริยธรรมของเยาวชน* กรุงเทพมหานคร
การศาสนา 2520
- ทองเรือน อมรัชกุล *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน* พิษณุโลก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก 2520

ทิพวรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์ *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน*

ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2535

ทิสนา เขมมณี และคณะ *กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1* กรุงเทพมหานคร

บูรพาการพิมพ์ 2522

ทิสนา เขมมณี น้อมศรี เกท และวรสุดา บุญยไวยโรจน์ *การพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะการทำงาน*

กลุ่มสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เล่ม 1 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2528

ธิดารัตน์ กันติวังศ์ “การสอนโดยให้เลียนแบบจากตัวแบบเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2546

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข *การเสริมพลังจิตใจ จริยธรรม และวินัยสำหรับเด็กและเยาวชน*

กรุงเทพมหานคร ส่งเสริมการศึกษาและจริยธรรม 2545

น้องนุช เพียรดี “ผลของการใช้ชุดการแนะแนวในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดคลองสวน จังหวัดฉะเชิงเทรา” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2542

นวลนง มังศรีสรרך “ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่อง สังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อ

คุณธรรมด้าน สังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์
กรุงเทพมหานคร” ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2530

บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ “ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา” ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2530

บุณลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ “ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ

ซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย จังหวัด
กำแพงเพชร” ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2536

- เปรี๊ยะ กุมุท *คู่มือในการนำเทคโนโลยีมาช่วยปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาในระดับประถมศึกษา*
ใน *ประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา* กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษา 2517
- พนม ลีมาอารีย์ *กลุ่มสัมพันธ์* การพินิจ จินตทัศน์การพิมพ์ 2522
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ ชัยพร วชิราวุธ และธีระพร อุวรรณโณ *จริยธรรมชาวกรุงเทพมหานคร*
ปัจจุบัน รายงานการวิจัย สถาบันสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527
- พรรณราย ทวีระประภา *การสอนกิจกรรมแนะแนวด้วยกระบวนการกลุ่ม* กรุงเทพมหานคร
รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์ 2529
- พล แสงสว่าง *การสอนกิจกรรมการแนะแนว* ปัตตานี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ 2538
- พวงแก้ว เนตรโอภาักษ์ “ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม” *ปริญญาานิพนธ์*
การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2533
- พิศาล แซ่มโสภา *คู่มือการพัฒนาจริยศึกษา* กรุงเทพมหานคร การศาสนา 2539
- เพชรสุดา เพชรใส “หน่วยที่ 2 สัมมนาการแนะแนวเด็ก” ใน *ประมวลชุดวิชา การสัมมนาทางการ*
แนะแนว หน้า 41 – 77 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2545
- เพ็ญญาภา หงษ์ทอง “ผลการใช้บทบาทสมมติต่อระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชิวทวนวิทยาสามคคี อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ 2543
- ยุพาวดี วงษ์เพ็ญ *การปฏิบัติตนทางจริยธรรมตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน*
ปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง รายงานการวิจัย 2545
- เยาวพา เตชะคุปต์ “ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517
- โยธิน ศันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน *จิตวิทยาสังคม* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ 2529
- ราชบัณฑิตยสถาน *พจนานุกรม* กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์ 2525

- รุ่งรัตน์ ไกรทอง “ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร”
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2537
- ลักขณา สรีวัฒน์ *การแนะแนวเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์ 2543
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ *การวัดด้านจิตพิสัย* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น 2543
- วรรณดี แสงประทีปทอง *กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน* กรุงเทพมหานคร องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์ 2544
- วสันต์ อดิฉันท์ *นวัตกรรมการศึกษา* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี 2535
- วัชรีย์ ชูระคำ *จิตวิทยาแนะแนวและให้คำปรึกษา* กรุงเทพมหานคร กรมการฝึกหัดครู 2523
- วันดี ละออองทิพรส “ความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคม และพฤติกรรมที่
เอื้อต่อสังคมของเด็กประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2540
- วาสนา รอดเชียง “ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม ของ
นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ”
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2540
- วีณา วโรตมะวิชญ์ *กลวิธีการเรียนและการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา* เชียงใหม่ ภาควิชา
การประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2530
- วิมาน สุขกฤต "แนวการสอนจริยศึกษา เรื่องเบญจศีลในกรณีตัวอย่าง เกม นิทาน" ม.ป.ท.
(อัคราธรรม)
- วินิจ เกตุขำและคำเพชร ฉัตรสุกกุล *กระบวนการกลุ่ม* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์ 2522
- วิไลวรรณ สันถะโกมล “การเปรียบเทียบการสอนนิชาวรรณคดีไทย เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย
โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางในชั้น
ประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522
- วุฒิสวัสดิ์ สวัสดิวัฒน์, ม.ร.ว. *สุคุณธรรม* กรุงเทพมหานคร เอเชียเพรส 2534
- ศึกษาธิการ, กระทรวง *ศัพท์านุกรมระดับประถมศึกษา* กรุงเทพมหานคร คุรุสภา 2527

- ศึกษาธิการ, กระทรวง **นโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี** กรุงเทพมหานคร
การศาสนา 2542
- _____ . **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544** พิมพ์ครั้งที่ 3 องค์การรับส่งสินค้า
และพัสดุภัณฑ์ 2545
- _____ . **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542** พรึกหวานกราฟฟิค ม.ป.ป
สกล เชียงแท้ “ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กระดับ
ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน” ปรินญาณิพนธ์การ
ศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525
- สมถวิล วิจิตวรรณา **การวัดคุณธรรมจริยธรรม** ม.ป.ท. ม.ป.ป. (อัคราณา)
- สมร ทองดี และปราณี รามสุต “หน่วยที่ 9 แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว” ใน **ประมวล
สาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว** หน้า 1 – 66 นนทบุรี
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2545
- สมพงษ์ จิตระดับ **การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530
- สาโรช บัวศรี “จริยธรรมศึกษา” เอกสารแผ่นปลิวคำสอน สงขลา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา ม.ป.ป. (อัคราณา)
- สิริวรรณ ศรีพหล “หน่วยที่ 8 การพัฒนาจริยธรรม : การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม” ใน **เอกสารชุด
วิชาจริยศึกษา** หน้า 439-487 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาธิราช 2539
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ **จริยศึกษา** พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2539
- สุจิตรา ปัทมธนิสร “ชุดการสอนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่องความรับผิดชอบและการมีวินัย
วิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” วิทยานิพนธ์ปรินญาณิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมา-
ธิราช 2538
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล **จิตวิทยาการศึกษา** พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2537

สุรัตนา ไตรโกชน์ “การพัฒนาชุดการสอนวิชาภาษาไทย เรื่องหลักภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมา-
ชิราช 2542

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ **จิตพิสัย: มิติที่สำคัญของการ
พัฒนาคน** กรุงเทพมหานคร ศูนย์สภาลาดพร้าว 2540

_____ . **สรุปผลการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง แนวคิด หลักการ กระบวนการพัฒนาจิต
พิสัยในระบบการเรียนการสอน** ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
9 เมษายน 2540

_____ . **การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2544

_____ . **คือน้ำใจ คือไมตรี** กรุงเทพมหานคร การศาสนา 2544

_____ . **การจัดกิจกรรมและสื่อเพื่อการพัฒนาจิตพิสัย ในระบบการเรียนการสอนระดับ
ประถมศึกษา** กรุงเทพมหานคร การศาสนา ม.ป.ป.

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6 กลุ่มวิจัยและพัฒนา **รายงานการ
วิจัยการพัฒนาคุณลักษณะทางจิตพิสัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสถานศึกษานำ
ร่องเพื่อการพัฒนาจิตพิสัยของเขตการศึกษา 6** 2543

_____ . **การพัฒนาคุณลักษณะทางจิตพิสัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสถานศึกษานำ
ร่อง เพื่อการพัฒนาจิตพิสัย ของเขตการศึกษา 6** รายงานการวิจัย 2543

หรรษา แดงภักดี “ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อคุณธรรมความมีน้ำใจในกักกีฬาของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา” ปริญญา
นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2536

อาคม หงษ์ทอง “ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนบ้านเบนชะโด เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหา
บัณฑิต แขนงจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2539

เอษณีย์ ฉัตรวิทยานนท์ “ผลของการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีพฤฒา กรุงเทพมหานคร” ปรินญาณิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต แผนกจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2537

Bennett, Margaret E. *Guidance and Counseling in Group* New York McGraw-Hill, 1963.

Button, Leslie *Developmental Group Work with Adolescents*. London University of London
Press, 1974.

Herrold, Kenenth F. *Evaluuation and Research in Group Dynamic* in Educational and
Psychological Measureme p. 492-504 Englewood Cliffs, Jersey Prentice –Hall,
1852.

Houston, W. Robert and others. *Development Insstructional Modules: A Modules System For
Writing Modules*. Houston, Texas: College of Education, University of Houston,
1972.

Jones, Alissa Sue. *The Effect of Counselor Anger Discomfort, and Need for Nurturance on
Countertransference Reactions to An Angry Client*, Dissertation Aaaaabstracts
International, 1990.

Kapfer, Philip and Miriam Kapfer. *Introduction to Learning Package* Learning Package in
American Education. New Jersey: Education Technology, 1972.

Kohlberg, L. *Moral Stege and Moralization : The Cognitive Developmental Approaach*. In T.
Likona (Ed.) Moral Development and Behavior. New York: Holt Rinehart and
Winston, 1976.

Lange, Shirley Jo. *Satisfaction and Commitent in Lesbian and Heterosexual Relationship The
Roles of Power Nurturance and Trust* Dissertation Abstracts International 1989.

Leming, J.S. *Curricular effectiveness in moral values education* : A review of researeh.
Journal of Moral Education, 1981.

Loeser, L.H. "Some Aspects of Group Dynamics", *International Journal Group
Psychotherapy*, (1957.): 5-19

Ottaway, A.K.G. *learning through Group Experiences*. London Routhledge and Kengan Paul,
1966.

Patterson, C.H. *Humanistic Education*. Englewood cliffs. New Jersey Prentice Hallinc, 1973.

Sable, Janeth Ruth . *Differences in Need for Affiliation and The Qualities of Intimacy and Nurturance within Preadolescent Friendship*, Dissertation Abstracts International, 1989.

Shaw , Marvin E . *Group Dynamic : The Psychology of Small Group Behavior*. 3 rd ed
New York : Mcgraw-Hill Book, 1981.

Treppa, Jerry A. and Lawrence Frike *Effect of Marathon Group Experience* Journal of
counseling Psychology 19: 466-468, 1972.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์เกษิณี ผลประพุดติ	รองอธิการฝ่ายประกันคุณภาพพัฒนานุเคราะห์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิภาภรณ์ บุญยงค์	อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาจิตวิทยาและ การแนะแนว ราชภัฏราชชนครินทร์
3. ดร.นิวัตต์ น้อยมณี	ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ
4. รองศาสตราจารย์เฉลา ประเสริฐสังข์	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ สถาบันราชภัฏ รำไพพรรณี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ ทางทอง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยทางการศึกษา สำนัก ครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข

ตารางค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
และแบบทดสอบ Pretest-Posttest ของกิจกรรม
ที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9 และ 10

ตารางที่ 1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ
(ข้อสอบ Pretest)

ข้อที่	ค่า t	ข้อที่	ค่า t
1	13.66	26	14.01
2	23.62	27	15.18
3	22.71	28	13.90
4	15.07	29	12.43
5	21.60	30	13.34
6	21.91	31	10.45
7	25.19	32	12.87
8	21.91	33	16.33
9	37.70	34	18.31
10	13.10	35	19.98
11	19.19	36	18.40
12	16.16	37	22.50
13	25.03	38	15.22
14	22.89	39	14.38
15	37.89	40	17.79
16	32.95	41	14.96
17	19.73	42	19.19
18	20.11	43	16.00
19	17.59	44	12.04
20	17.24	45	12.51
21	21.67	46	11.04
22	22.07	47	15.64
23	10.09	48	12.07
24	26.22	49	15.10
25	13.61	50	18.70

ค่า r อยู่ระหว่าง 10.09 – 37.88

ตารางที่ 2 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ
(ข้อสอบ Posttest)

ข้อที่	ค่า t	ข้อที่	ค่า t
1	27.70	26	16.48
2	40.93	27	20.65
3	16.55	28	16.62
4	18.45	29	11.41
5	20.72	30	13.61
6	24.94	31	11.77
7	35.01	32	15.99
8	15.53	33	15.33
9	21.91	34	26.50
10	17.23	35	19.36
11	17.01	36	12.55
12	20.61	37	15.52
13	16.62	38	12.12
14	17.30	39	13.19
15	13.05	40	13.19
16	16.55	41	16.51
17	14.30	42	14.72
18	12.51	43	14.70
19	12.52	44	15.24
20	14.00	45	16.13
21	18.40	46	18.86
22	35.79	47	10.97
23	14.25	48	12.43
24	14.75	49	13.70
25	17.70	50	13.46

ค่า r อยู่ระหว่าง 10.67 – 40.93

แบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับความมีน้ำใจ(Pretset)

คำชี้แจง ต่อไปนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลซึ่งพบปัญหาที่ต้องตัดสินใจ ขอให้นักเรียนอ่านเรื่องราวต่าง ๆ อย่างละเอียดและปฏิบัติดังนี้

1. ให้นักเรียนคิดว่านักเรียนเองคือบุคคลที่อยู่ในเรื่องราวนั้น
2. ในตอนท้ายของแต่ละเรื่องจะเป็นตอนที่นักเรียนต้องตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง พร้อมทั้งให้เหตุผลในการตัดสินใจ โดยมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ตรงกับใจของนักเรียนมากที่สุด แล้วเขียนเครื่องหมายกากบาท (x) ทับตัวอักษรในกระดาษคำตอบที่ตรงกับคำตอบนั้นเพียงหนึ่งตัวเลือก
3. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบเพียงว่า หากนักเรียนพบเหตุการณ์ตามเรื่องราวเหล่านั้นแล้วนักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร และใช้เหตุผลอย่างไรในการตัดสินใจ ดังนั้น คำตอบของนักเรียนจึงไม่ผิดและจะไม่เกิดผลเสียหายแก่นักเรียน และ โรงเรียนแต่อย่างใดทั้งสิ้น
4. หากนักเรียนไม่เข้าใจวิธีทำหรือข้อความใด ๆ เรื่องราวใด ๆ ให้นักเรียนถามครูก่อนทำเมื่อนักเรียนเข้าใจแล้วลงมือทำได้

ข้อสอบ Pretest กิจกรรมที่ 1
ความมีน้ำใจ-เอื้อเฟื้อ(ช่วยเหลือ)

1. คุณครูให้มะลิกับชอนกลืนช่วยกันยกกระถางต้นไม้ที่วางอยู่ในร่มออกไปฝั่งแดด ตรงกระถางต้นไม้มีริ้วมดแดงอาศัยอยู่จำนวนมาก พอยกกระถางออกมดก็กรูเข้ากัดต่อยเซอทั้งสองคน มะลินั้นเป็นคนแพ้มดแดงมาก จะเป็นผื่นแดงทั้งตัว มีกระถางอีกหลายใบที่ยังไม่ได้ยกไป ถ้านักเรียนเป็นมะลิจะช่วยยกจนเสร็จ เพราะเหตุผลใด
  - ก. เพื่อนจะได้เห็นว่าเรามีน้ำใจ
  - ข. ต้นไม้ของโรงเรียนจะได้สวยงาม
  - ค. คนอื่น ๆ อยากให้เราช่วยจนเสร็จ
  - ง. ไม่อยากฝืนคำสั่งของคุณครู
2. ข้อศกเป็นนักเรียนชั้นป.6 กำลังทำรายงานส่งคุณครูอยู่ในห้องสมุด ขณะนั้นเหลือเวลาอีก 10 นาที จะได้เวลาเข้าห้องเรียน คุณครูบรรณารักษ์จึงให้นักเรียนชั้นป.2 สองคน ช่วยจัดหนังสือที่ถูกรื้อออกมาอ่านเข้าชั้นหนังสือให้เรียบร้อย ถ้านักเรียนเป็นข้อศกจะช่วยเด็กจัดหนังสือด้วย เพราะ
  - ก. ไม่อยากให้คุณครูตำหนิ
  - ข. เราเองก็เป็นผู้รื้อหนังสือกองนั้น
  - ค. ต้องการเป็นสมาชิกที่ดีของห้องสมุด
  - ง. ห้องสมุดเป็นของทุกคน
3. เชิงชายกำลังจะรีบไปค้มน้ำที่โรงอาหาร เพื่อเตรียมตัวเข้าห้องสอบ ก่อนจะถึงโรงอาหารเขาเห็นนักเรียนชั้นป.2 สองคนกำลังหามโตะครู เพื่อไปไว้ที่ห้องสมุด ซึ่งเขาทั้งสองคนยังต้องการคนช่วยหามอีก 1 คน ถ้านักเรียนเป็นเชิงชายจะช่วยเด็ก เพราะ
  - ก. เป็นการช่วยเหลืองานของโรงเรียน
  - ข. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อรุ่นน้อง
  - ค. เพื่อขอความช่วยเหลือในโอกาสต่อไป
  - ง. ไม่อยากให้ใครว่าเราเป็นคนใจดำ
4. เต็มดวงหัดปั่นจักรยานเกิดเสียหลักล้มลงทำให้เท้าแพลงจึงเดินได้ไม่ถนัด รุ่งขึ้นเธอก็เดินไปโรงเรียนกับเดือนเพ็ญ ทั้ง ๆ ที่เท้ายังแพลงอยู่แต่วันนี้เธอต้องหอบหิ้วสัมภาระมากกว่าวันปกติ เพื่อนำไปส่งคุณครูที่โรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นเดือนเพ็ญ จะช่วยเพื่อนถือสัมภาระด้วย เพราะ
  - ก. กลัวเพื่อนว่าแฉ่งน้ำใจ
  - ข. เธอเคยมีน้ำใจต่อเราเช่นกัน
  - ค. เห็นใจในความไม่สะดวก
  - ง. กลุ่มเพื่อนคาดหวังให้เราทำเช่นนั้น

5. รถประจำทางมารับนักเรียนกลับบ้านตอนเย็นหลังเลิกเรียน ต้นอ้อและเพื่อน ๆ ต่าง ก็รีบกลับบ้านเข้าห้องเรียนเพื่อเอากระเป๋าขึ้นรถกลับบ้าน เพราะฝนตั้งเค้าจะตกหนัก เธอได้เดินผ่านเห็นคุณครูกำลังหอบอุปกรณ์การสอนเพื่อกลับห้องพักครู ถ้านักเรียนเป็นต้นอ้อจะช่วยคุณครูถือของด้วย เพราะ
- ไม่อยากถูกคุณครูตำหนิ
  - คุณครูเป็นบุคคลสำคัญของโรงเรียน
  - คุณครูทุกคนต้องการให้นักเรียนเป็นเด็กดี
  - คุณครูเคยเป็นครูประจำชั้นเรามาก่อน

ข้อสอบ Pretest กิจกรรมที่ 2

ความมีน้ำใจ-เอื้อเฟื้อ(เพื่อแผ่ต่อผู้อื่น)

- สายบัวเป็นเด็กยากจนชอบมาขโมยแอปเปิ้ลน้ำทิพย์และน่องรับประทานจนหมด วันหนึ่งคุณแม่ซื้อพิซซ่ามาฝากเธอและน้องคนละชิ้น ซึ่งเป็นของที่เธอชอบมากที่สุดและมีราคาแพงด้วย วันนี้สายบัวก็มาขโมยแอปเปิ้ลรับประทานพิซซ่าอีก ถ้านักเรียนเป็นน้ำทิพย์ จะแบ่งพิซซ่าให้สายบัวด้วยเพราะ
  - คนจนเป็นผู้ที่น่าสงสาร
  - เพื่อนบ้านก็ช่วยกันแบ่งปันให้เธอเสมอ
  - เธอเคยช่วยถอนหญ้าหน้าบ้านให้เรา
  - กลัวเธอจะลักขโมยของอย่างอื่นแทน
- ต้นกับตาลเป็นพี่น้องกัน ทุกเย็นพวกเขาจะเล่นแบดมินตัน กันที่หน้าบ้าน หวานซึ่งเป็นเด็กที่อยู่บ้านติดกันขอพวกเขาเล่นด้วยคน ต้นกับตาลเคยขอช่วยให้หวานเก็บลูกขนไก่ที่ตีพลาดไปตกในรั้วบ้านของหวาน แต่หวานไม่เก็บให้ ถ้านักเรียนเป็นต้นกับตาลจะให้หวานเล่นด้วย เพราะ
  - กลัวหวานจะเก็บลูกขนไก่ทิ้ง
  - คราวต่อไปเธอจะได้เก็บลูกขนไก่ให้
  - สร้างความคุ้นเคยกับคนในหมู่บ้าน
  - เพื่อความสนุกสนานของหมู่บ้าน
- คุณครูให้นักเรียนเขียนภาพระบายสีส่งในชั่วโมงเรียน พวงครามมีสีเหลืออยู่นิดเดียวใช้อีก 2 ครั้งก็จะหมดแล้ว เธอขอเงินคุณแม่ซื้อใหม่แล้วแต่แม่ยังไม่มี น้ำอ้อยซึ่งนั่งอยู่ใกล้ ๆ กับเธอลืมเอาสีมาด้วย ถ้านักเรียนเป็นพวงคราม จะให้นำน้ำอ้อยยืมสีใช้ก่อน เพราะเหตุใด
  - ให้ทุกคนมีงานส่งคุณครู
  - กลัวน้ำอ้อยต่อว่า
  - เพื่อแลกเปลี่ยนกันในครั้งต่อไป
  - เพื่อนในห้องต้องเราเห็นว่าเราเป็นคนดี

4. เทวาทเงินแม่ซื้อสมุดและเป็นค่าขนม แต่แม่ไม่มีให้ เขาจึงเก็บชมพูที่บ้านมาขายที่โรงเรียน พอพักเที่ยงเขาตั้งใจจะเอาชมพูไปขายเพื่อน ๆ แต่ไปเห็นสายธารไม่มีข้าวเที่ยงรับประทาน เพราะทำเงินหาย ซึ่งปกติเธอเป็นเด็กมีฐานะดี ถ้านักเรียนเป็นเทวาทจะแบ่งชมพูให้สายธาร เพราะ
- กลัวเพื่อนว่าใจดำ
  - เธอเป็นคนมีเงินอาจช่วยเราได้
  - เป็นการช่วยเหลือผู้เดือดร้อน
  - เพื่อสร้างความสัมพันธ์เป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน
5. สีสดลืมการบ้านไว้ที่บ้าน ซึ่งจะต้องส่งคุณครูเข้านี้ จึงขอยืมจักรยานของเดือนกลับไปเอาที่บ้าน จักรยานของเดือนเพิ่งซื้อใหม่เอี่ยมจากรายได้พิเศษขายพวงมาลัยในวันหยุดเรียน เธอจึงถนอมจักรยานคันนี้มาก สีสดยังปั่นจักรยานไม่ค่อยถนัด ถ้านักเรียนเป็นเดือนจะให้เพื่อนยืมเพราะ
- เพื่อน ๆ ต้องการให้เราทำเช่นนั้น
  - ทุกคนมีการบ้านส่งคุณครู
  - กลัวถูกแสงทองรังแก
  - เขาเป็นเพื่อนที่ดีของเรา

ข้อสอบ Pretest กิจกรรมที่ 3

ความมีน้ำใจ-เอื้อเฟื้อ(เพื่อแม่ต่อส่วนรวม)

- กวางได้ตุ๊กตาเป็นของขวัญวันเกิดจากคุณพ่อคุณแม่และญาติพี่น้องหลายตัว เธอมีความสุขมาก ในวันเสาร์คุณครูได้พานักเรียนไปเยี่ยมสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า ได้เห็นเด็กกำพร้ากลุ่มหนึ่งนั่งเล่นตุ๊กตาเก่า ๆ อยู่ตัวหนึ่ง ถ้านักเรียนเป็นกวางจะแบ่งตุ๊กตาบางตัวให้สถานเลี้ยงเด็กกำพร้าเพราะ
  - เด็กกำพร้ามีของเล่นมากขึ้น
  - กลัวจะบาปถ้าไม่ช่วยเหลือพวกเขา
  - จะได้ผลบุญตอบแทน
  - เห็นคนดีของสังคมเขาทำกัน
- ภาคเหนืออากาศหนาวจัด คนยากจนที่ไม่มีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอ ต่างได้รับความทุกข์ทรมานจากสภาพอากาศหนาวเป็นจำนวนมาก สร้อยทองมีเสื้อกันหนาวอยู่หลายตัว ซึ่งเธอตั้งใจจะเก็บไว้ให้น้องใส่ด้วย ถ้านักเรียนเป็นสร้อยทองจะช่วยคนที่กำลังประสบภัยหนาวก่อน เพราะ
  - ทำดีย่อมได้รับผลบุญตอบแทน
  - บรรเทาความเดือดร้อนของสังคม
  - ผู้มีจิตเมตตามักช่วยเหลือผู้ยากไร้
  - ไม่ต้องการให้ใครตำหนิว่าไร้น้ำใจ

3. คุณแม่ซื้อพันธุ์ดอกดาวเรืองมาจากภาคเหนือ ซึ่งมีดอกสวยงามมาก ในแถบภาคตะวันออกไม่มีปลูกกัน จึงมีคนมาขอซื้อพันธุ์ต่อแต่คุณแม่ไม่ขาย ระวังเห็นว่าดอกไม้นี้จะประโชชน์ต่อโรงเรียน จึงขอคุณแม่แบ่งเอาไปปลูกที่โรงเรียนบ้าง นักเรียนคิดว่าระวังทำอย่างนั้นเพราะเหตุใด
- ต้องการให้คุณครูรักเป็นพิเศษ
  - เห็นนักเรียนคนอื่นเคยทำ
  - อยากให้โรงเรียนสวยงาม
  - คุณครูเคยขอไว้
4. ที่บ้านของแดนมีสวนองุ่น ซึ่งเป็นผลไม้ราคาแพง เมื่อขายองุ่นได้แม่มีเงินก็จะซื้อของเล่นพิเศษให้แดนมากมาย และนำเงินฝากธนาคารให้ด้วย เพื่อน ๆ ของแดนส่วนใหญ่ยากจนไม่มีโอกาสได้รับประทานองุ่นซึ่งมีราคาแพง ถ้านักเรียนเป็นแดนจะเอาองุ่นไปให้เพื่อนรับประทานบ้าง เพราะ
- กลัวถูกเพื่อนตำหนิว่าใจแคบ
  - ให้เพื่อนๆ มีโอกาสรับประทานองุ่นบ้าง
  - เจ้าของสวนผลไม้คนอื่นก็เอามาเผื่อแก่กัน
  - เพื่อแลกเปลี่ยนกันรับประทาน
5. อรุณชอบเล่นหุ่นยนต์มาก จึงสะสมเงินจากค่าขนมไว้ซื้อหุ่นยนต์ ซึ่งเขาได้สะสมมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว วันหนึ่งคุณครูให้เขาไปทำธุระที่ห้องเด็กเล็ก เขาเห็นเด็กเล็กหลายคนกำลังนั่งมองเพื่อนคนหนึ่งในห้องเล่นหุ่นยนต์อยู่คนเดียว ไม่แบ่งให้ใครเล่นด้วย ถ้านักเรียนเป็นอรุณจะนำหุ่นยนต์ของตนเองมาบริจาคให้กับห้องเด็กเล็ก เพราะ
- เด็กจะได้รักและชื่นชมเรา
  - คุณครูห้องเด็กเล็กขอให้บริจาค
  - พ่อแม่ พี่น้องของเราเป็นคนใจบุญทั้งนั้น
  - เห็นใจเด็กที่ไม่มีของเล่น

ข้อสอบ Pretest กิจกรรมที่ 4

ความมีน้ำใจ-เอื้ออาทร(ให้ความหวังใย)

1. มาลัยเดินกลับบ้านหลังเลิกเรียน ระหว่างทางมีฝนตกลงมาซึ่งเธอได้เตรียมร่มมาด้วยแล้ว ทั้งนี้เพราะเธอเป็นเด็กซีโรคเป็นหวัดง่ายจึงต้องระมัดระวังไม่ให้ถูกฝน ข้างหน้าของเธอนักเรียน 2 คนเดินตากฝนอยู่เพราะไม่มีร่ม ถ้านักเรียนเป็นมาลัยจะชวนเด็ก 2 คนมาคลุมร่มด้วยเพราะ
- คนอื่นเห็นจะได้ไม่ตำหนิเรา
  - ต่อไปเขาคงช่วยเหลือเราบ้าง

- ค. คนอื่นก็เห็นดีด้วยกับการกระทำของเรา
- ง. ป้องกันมิให้เด็กเจ็บป่วย
2. ผีกับสัมผัสดินกลับบ้านด้วยกันเพราะบ้านอยู่ใกล้กัน วันนี้สัมได้ขอยืมหนังสือจากห้องสมุดมาหลายเล่มเพื่อทำรายงานส่งคุณครู กระเป๋าหนังสือของเธอจึงหนักมาก ระหว่างทาง ผีนึกขึ้นได้ว่าลืมสมุดการบ้านไว้ที่ห้อง ถ้านักเรียนเป็นสัมจะเดินย้อนกลับไปเป็นเพื่อนผีด้วย เพราะ
- ก. เราเดินกลับบ้านคนเดียวจะน่ากลัวมาก
- ข. เมื่อถึงบ้านคุณแม่ของเธอจะได้ชมเชยเรา
- ค. ต้องให้ความห่วงใยเพื่อน
- ง. เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่ห่วงใยดูแลกันเสมอ
3. ที่โรงเรียนจัดงานวันเด็ก และมีการประกวดร้องเพลงด้วย สายพิณตั้งใจจะไปประกวดเพื่อรับรางวัล และเธอได้ฝึกซ้อมมาอย่างดีแล้ว เมื่อใกล้เวลาทำการแข่งขัน การเกิดเพื่อนของเธอเกิดปวดท้องรุนแรงต้องไปหาหมอที่โรงพยาบาล ถ้านักเรียนเป็นสายพิณจะไปส่งการเกิดด้วยเพราะ
- ก. ต้องดูแลกันในยามเจ็บ
- ข. ใคร ๆ ก็ดูแลกันในยามเจ็บป่วย
- ค. เธอเคยดูแลเราเหมือนกัน
- ง. กลัวการเกิดจะต่อว่าและไม่คบเราเป็นเพื่อน
4. คุณครูสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ 30 ข้อ ให้เสร็จภายใน 1 ชม. ถ้าใครทำไม่เสร็จจะถูกทำโทษข้อละ 1 ที สิ่งเสร็จก็ออกไปประชุม ทุกคนจึงตั้งใจรีบทำให้เสร็จ เทียนทำได้แต่แก้วทำไม่ค่อยได้ จึงขอร้องให้เทียนช่วยสอนให้เกือบทุกข้อ ถ้านักเรียนเป็นเทียนจะช่วยสอน เพราะ
- ก. คนอื่น ๆ ก็จะช่วยสอนคนที่ไม่เข้าใจ
- ข. ให้ทุกคนทำเสร็จทันเวลา
- ค. เธอจะได้ตอบแทนความดีของเรา
- ง. กลัวเพื่อนตัดพ้อต่อว่า
5. โรงเรียนจัดอาหารเลี้ยงนักเรียนในวันเด็ก อาหารที่เลี้ยง เช่น ไส้กรอก แซนวิส ไก่ทอด ฯลฯ อิงอรเป็นคนกินจุและสนุกกับการกิน นวลนางเพื่อนของเธอมาสาย ถูกนั่งอยู่ปลายโต๊ะจึงตักอาหารไม่ค่อยจะถึง ถ้านักเรียนเป็นอิงอรจะช่วยเลื่อนจานอาหารให้นวลนางด้วย เพราะ
- ก. เป็นหน้าที่ต้องเลื่อนอาหารให้กัน
- ข. นวลนางจะได้เลื่อนอาหารที่เราเอื้อมไม่ถึงให้บ้าง
- ค. กลัวคนรอบข้างจะตำหนิที่ไม่ส่งอาหารให้เพื่อนบ้าง
- ง. เพื่อน ๆ คนอื่นก็เลื่อนจานอาหารให้แก่กัน

ข้อสอบ Pretest กิจกรรมที่ 5

ความมีน้ำใจ-เอื้ออาทร(ให้ความสงสาร)

1. พیمانจะรีบขึ้นรถประจำทางไปโรงเรียน เพราะถ้ามาสายจะถูกคุณครูทำโทษ ก่อนจะก้าวขึ้นรถประจำทาง เธอหันไปเห็นหญิงชราคนหนึ่งท่าทางงก ๆ เงิน ๆ จะข้ามถนนซึ่งไม่มีทางม้าลายให้เดิน ถ้านักเรียนเป็นพیمان จะช่วยจูงคนแก่ข้ามถนนก่อน เพราะเหตุใด
  - ก. คนแก่ก็มีสิ่งตอบแทนเสมอ
  - ข. กลัวคนรอบข้างจะตำหนิ
  - ค. คนแก่เป็นผู้อ่อนแอ
  - ง. คนดีส่วนใหญ่จะช่วยเหลือคนแก่
2. ป้อมกับแป้งเป็นพี่น้องกัน แป้งผู้เป็นน้องชอบโวยวายและฟ้องคุณแม่ ทำให้ป้อมถูกคุณแม่ดุและถูกทำโทษเป็นประจำ วันหนึ่งแป้งนอนป่วยอยู่ในห้องคนเดียว เพราะคุณแม่ไปอยู่ ถ้านักเรียนเป็นป้อม นักเรียนจะช่วยดูแลน้อง เพราะ
  - ก. ต้องให้ความห่วงใยน้อง
  - ข. น้องจะได้เห็นความดีและเลิกฟ้องแม่
  - ค. พี่ที่ดีคนอื่น ๆ ก็ดูแลน้องเมื่อแม่ไม่อยู่บ้าน
  - ง. กลัวน้องฟ้องแม่และถูกทำโทษ
3. ดิ่งกับแต้มทะเลาะกัน เนื่องจากดิ่งรังแกแต้มก่อน จึงถูกคุณครูทำโทษ ดิ่งเสียใจที่ถูกคุณครูทำโทษจึงแอบไปร้องไห้คนเดียวข้างห้องน้ำ แต้มไปเห็นเข้าพอดี ถ้านักเรียนเป็นแต้มนักเรียนจะช่วยปลอบใจดิ่ง เพราะ
  - ก. คุณครูเคยสั่งให้แสดงน้ำใจต่อกัน
  - ข. เพื่อนเสียใจต้องช่วยปลอบใจ
  - ค. เพื่อนคนอื่นก็ช่วยปลอบใจเพราะสงสารเขา
  - ง. ต่อไปเขาจะไม่แกล้งเราอีก
4. ลั่นทมเป็นเด็กยากจน ต้องช่วยพ่อแม่หารายได้ ด้วยการเอาขนมสอดไส้ที่แม่ทำมาขายเพื่อนๆ วันนี้หอมสังเกตเห็นว่า ลั่นทมขายขนมไม่ได้เลย ขนมเหลือเต็มตะกร้า หอมเป็นคนที่ไม่ชอบขนมสอดไส้เลย แต่วันนี้เธอช่วยซื้อขนมของลั่นทมด้วย นักเรียนคิดว่าหอมช่วยซื้อขนมเพราะเหตุใด
  - ก. กลัวเพื่อน ๆ จะต่อว่าไม่เคยช่วยซื้อขนมของลั่นทมบ้าง
  - ข. เพื่อนฝูงจะได้ชมเธอว่ามีน้ำใจ
  - ค. เป็นการช่วยเหลือเพื่อนฝูง
  - ง. เพื่อน ๆ ต่างก็เคยแสดงน้ำใจมาแล้ว

5. พินอยู่ทำกิจกรรมที่สวนสาธารณะจนค่ำ จึงต้องโทรศัพท์ให้คุณแม่มารับ แต่เธอได้ทำโทรศัพท์มือถือหล่นหายเสียแล้ว ขณะนั้นเองเธอก็เห็นโทรศัพท์มือถือซึ่งมีคนที่ทำตกอยู่ที่พื้นที่เธอยืนอยู่ ถ้านักเรียนเป็นพินจะรีบนำไปมอบให้ตำรวจ เพราะ

- ก. อาจได้รับรางวัลตอบแทน
- ข. คนดีทั่วไปจะประกาศหาเจ้าของ
- ค. กลัวตำรวจจับข้อหาไม่ส่งคืนเจ้าของ
- ง. ถือเป็นธุระต้องนำส่งตำรวจ

ข้อสอบ Pretest กิจกรรมที่ 6

ความมีน้ำใจ-เสียสละ(เพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่น)

1. พุดซื่อนั่งอ่านหนังสือนิทานอยู่ในห้องอย่างเพลิดเพลินกับเพื่อน ๆ วันนี้เป็นเวรทำความสะอาดของมาลี สายมากแล้วมาลียังไม่มาทำเวร คุณครูประจำชั้นเดินผ่านมาถามถึงเวรประจำวัน

- ก. ถ้านักเรียนเป็นพุดซื่อนจะช่วยทำเวรให้มาลี เพราะ
- ข. ครูจะได้ชมว่ามีน้ำใจเสียสละดี
- ค. ทุกคนในห้องก็ช่วยกัน
- ง. ยังไม่มีคนทำเวร
- จ. กลัวคุณครูจะดูว่าไม่ช่วยดูแลห้องเรียน

2. ประเทศไทยการบ้านเสร็จแล้วก็นอนดูหนังการ์ตูนอิควซังถึงตอนสนุกพอดี ส่วนน้องชายมัวแต่เล่น จึงยังทำการบ้านไม่เสร็จ น้องชายให้ประเทศไทยช่วยสอนการบ้านให้หน่อย ถ้านักเรียนเป็นประเทศไทยจะช่วยสอนการบ้านน้องด้วย เพราะเหตุใด

- ก. เป็นหน้าที่ของพี่
- ข. กลัวแม่ความเป็นพี่ที่ใช้ไม่ได้
- ค. น้องจะได้เชื่อฟังพี่
- ง. พี่ที่ดีคนอื่นก็ช่วยสอนน้องเหมือนกัน

3. บุษราคัมนั่งรถบัสเพื่อเดินทางไปกรุงเทพ ฯ ผู้โดยสารบนรถแน่นขนัด เธอรู้จึงสีกemarถเวียนศีรษะเล็กน้อย ระหว่างทางก็มีหญิงชราขึ้นมาบนรถแต่ไม่มีที่นั่ง และมายืนอยู่ใกล้ ๆ กับที่นั่งของเธอ ถ้านักเรียนเป็นบุษราคัม จะลุกให้คนแก่นั่ง เพราะเหตุใด

- ก. กลัวคนบนรถตำหนิ
- ข. คนในรถจะได้ชมว่าเราเป็นคนดี
- ค. คนดีอื่น ๆ ก็ทำเช่นนี้เหมือนกัน

- ง. คนแก่อ่อนแอกว่า
4. คุณครูแจกไอศกรีมสเวนเช่นส์ให้นักเรียนในวันเด็ก หลินไม่เคยได้รับประทานไอศกรีมยี่ห้อนี้มาก่อนเลย แต่รู้ว่าอร่อยมาก เธอเข้าแถวรอรับเกือบเป็นคนสุดท้าย พอถึงคิวของเธอคุณครูบอกว่าถ้วยนี้เป็นถ้วยสุดท้าย แต่ยังมีเด็กกอนูบาลอยู่ต่อจากหลิน ถ้านักเรียนเป็นหลินจะให้ไอศกรีมนี้แก่เด็กเพราะ
- เราจะได้เป็นวีระบุรุษของเด็ก
  - กลัวคุณครูจะตำหนิว่าไม่รู้จักเสียสละให้แก่เด็ก
  - คนดีส่วนใหญ่ก็ยอมเสียสละให้เด็กก่อนเหมือนกัน
  - เด็กควรได้รับบริการก่อน
5. โกเมนยืนเข้าคิวเพื่อใช้โทรศัพท์ที่ตู้สาธารณะแห่งหนึ่ง ขณะที่กำลังจะดึงคิวของเขา โกเมนสังเกตเห็นว่าผู้หญิงที่อยู่ต่อจากเขามีท่าทางกระสับกระส่ายร้อนรน ก้มดูนาฬิกาที่ข้อมือบ่อย ๆ เหมือนมีธุระสำคัญด่วนอะไรสักอย่าง ถ้านักเรียนเป็นโกเมนจะให้เธอพูดก่อน เพราะเหตุใด
- เป็นการกระทำที่ทุกคนเห็นว่าดี
  - ต้องแสดงน้ำใจต่อผู้เดือดร้อน
  - ถ้าเราพูดนานเธออาจจะโมโห
  - คำขอบคุณก็เพียงพอสำหรับเรา

ข้อสอบ Pretest กิจกรรมที่ 7

ความมีน้ำใจ-เสียสละ(เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม)

1. แดงเล่นน้ำอยู่กับเพื่อนที่น้ำตกแห่งหนึ่ง ขณะที่เล่นน้ำอย่างสนุกสนานเขาก็เหลือบไปเห็นเศษแก้วตกอยู่ข้าง ๆ เท้าของเตย และขณะเดียวกันนั้นก็มีฝนตกลงมา เด็กทุกคนจึงรีบวิ่งขึ้นจากน้ำ เพราะกลัวน้ำหลากจะเป็นอันตราย ถ้านักเรียนเป็นแดงจะช่วยเก็บเศษแก้วก่อน เพราะ
  - เตยต้องขอบคุณเรา
  - คนดีทั่วไปทำเช่นนั้น
  - เพื่อให้ทุกคนปลอดภัย
  - เราอาจแผลอเหยียบเข้า
2. พิมพ์ใจและเพื่อน ๆ ได้รับมอบหมายให้ทำเวรในตอนเย็นวันศุกร์ แต่ตอนบ่ายของวันศุกร์ ครูให้นักเรียนประชุม เมื่อเลิกประชุมแล้วให้นักเรียนกลับบ้านได้เลย เพื่อน ๆ ของพิมพ์ใจที่ต้องทำเวรร่วมกันได้กลับบ้านหมดแล้ว ถ้านักเรียนเป็นพิมพ์ใจ จะอยู่ทำเวรให้เสร็จก่อน เพราะ
  - กลัวถูกคุณครูทำโทษในวันจันทร์

- ข. เพื่อแลกเปลี่ยนกันในครั้งต่อไป
- ค. เด็กห้องอื่นก็อยู่ทำเวรเหมือนกัน
- ง. งานในหน้าที่ยังไม่ได้ทำ
3. กลัวยมิเนียนที่อ่านหมดแล้วหลายเล่ม เธอตั้งใจจะเอาไปขายที่ร้านหนังสือเก่าเพื่อซื้อเล่มใหม่ วันนี้เธอได้เข้าห้องสมุดเพื่อค้นคว้ารายงาน เห็นเด็กเล็กๆ แยกกันอ่านหนังสือนิทานเก่า ๆ เล่มหนึ่งที่อยู่ในห้องสมุด ถ้านักเรียนเป็นกลัว จะเอาหนังสือนิทานไปบริจาคห้องสมุดแทน เพราะ
- ก. ทุกคนจะชมว่าเราเป็นคนเสียสละ
- ข. จะได้ไม่ถูกตำหนิว่าไม่รู้จักเสียสละให้โรงเรียน
- ค. เพื่อให้สมุดมีหนังสืออ่านอย่างทั่วถึง
- ง. ห้องสมุดมีผู้บริจาคหนังสือบ่อย ๆ
4. ช่างทองชอบเล่นกีฬาฟุตบอลมากเป็นพิเศษ และโตขึ้นเขาใฝ่ฝันจะเป็นนักบอลทีมชาติ ทุกเย็นเขาจะซ้อมบอลที่โรงเรียน แต่ต้องแย่งกันเล่น เพราะมีลูกฟุตบอลเพียงลูกเดียว วันหนึ่งเขาจับฉลากในงานกาชาดได้ฟุตบอลมาหนึ่งลูก ถ้านักเรียนเป็นช่างทองจะเอาลูกฟุตบอลบริจาคให้โรงเรียน เพราะ
- ก. กลัวเพื่อนว่า
- ข. มีเพื่อนซ้อมด้วยกัน
- ค. ทำตามความต้องการของเพื่อน ๆ
- ง. เพื่อน ๆ มีลูกฟุตบอลเล่น
5. พักרבเก็บสะสมเงินไว้ซื้อรถบังคับ ซึ่งครบตามที่ต้องการแล้ว วันนี้คุณครูได้ประกาศให้นักเรียนช่วยกันบริจาคทรัพย์ช่วยเหลือผู้เดือดร้อนที่ประสบอุทกภัยทางภาคใต้ ถ้านักเรียนเป็นพักרבจะยอมเสียสละเงินที่สะสมไว้ส่วนหนึ่งบริจาคให้กับผู้ประสบอุทกภัย โดยมีเหตุผลเพราะ
- ก. ทุกคนในสังคมต้องช่วยเหลือกัน
- ข. การบริจาคจะได้ผลบุญตอบแทน
- ค. กลัวบาปถ้าไม่ช่วยเหลือพวกเขาบ้าง
- ง. ทำตามอย่างคนใจบุญทั้งหลาย

ข้อสอบ Pretest กิจกรรมที่ 8

ความมีน้ำใจ-ไม่เห็นแก่ตัว(ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน)

1. บัวเป็นเด็กยากจนต้องเดินมาโรงเรียนทุกวัน วันหนึ่งเธอบังเอิญพบธนบัตรฉบับละ 500 บาท ตกอยู่บนถนน เธอจึงหยิบมาและตั้งใจจะนำไปให้คุณครูประกาศหาเจ้าของ แต่พอนึกขึ้นได้ว่าแม่กำลังป่วยไม่มีเงินซื้อยา จึงต้องนอนชมเพราะพิษไข้ ถ้านักเรียนเป็นบัวจะนำเงินนั้นคืนเจ้าของ เพราะ
  - ก. คนดีจะไม่เอาของผู้อื่น
  - ข. แม่ต้องชมว่าเราเป็นเด็กดี
  - ค. กลัวถูกจับได้ภายหลัง
  - ง. เพื่อรักษาความดี
2. มะตุมเจอนาฬิกาข้อมือที่มีคนทำหล่นอยู่กลางสนาม เป็นนาฬิกาแบบสวยทันสมัยมาก และเธอเองก็ไม่มีนาฬิกาใช้ ถ้านักเรียนเป็นมะตุมจะประกาศหาเจ้าของ เพราะเหตุใด
  - ก. กลัวถูกว่าเห็นแก่ตัว
  - ข. รับคำชมดีกว่าถูกติเตียน
  - ค. ทุกคนยินดีที่เราทำเช่นนั้น
  - ง. สิ่งที่ถูกต้องคือไม่เอาของใคร
3. บ้านของมดกับนกอยู่ติดกัน ต้นมะม่วงของบ้านนกอยู่ติดริมรั้วบ้านมดและมะม่วงส่วนใหญ่ออกผลอยู่ในรั้วของบ้านมด โดยที่นกไม่รู้ มดเก็บมะม่วงรับประทานทุกวัน แต่นกไม่เคยได้รับประทานมะม่วงของตนเองเลย ถ้านักเรียนเป็นมดจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะ
  - ก. กลัวเจ้าของจับได้
  - ข. เราไม่ใช่เจ้าของ
  - ค. เป็นเรื่องน่าอับอาย
  - ง. ของของใครเขาก็หวง
4. คุณครูสั่งให้นักเรียนทุกคนเอาใบตองและดอกไม้มาที่บ้าน เพื่อทำกระทงส่งครูเอาคะแนนบานบุรีเตรียมใบตองและดอกไม้ไว้เรียบร้อยแล้ว แต่ลืมเอามา ที่ร้านอาหารมีเด็กลืมนดอกไม้ใบตองทิ้งไว้ตั้งแต่เช้า ยังไม่มาเอาคืน ถ้านักเรียนเป็นบานบุรีไม่คิดจะเอาเป็นของตนเพราะ
  - ก. กลัวถูกทวงคืน
  - ข. จะมีคนเดือดร้อน
  - ค. ถ้าเจอเจ้าของจะได้แบ่งกัน
  - ง. เป็นเรื่องน่าอับอายขายหน้า

5. ปีแสงเอาของเล่นมาจากบ้านให้เพื่อนๆ เล่น ทุกคนจึงสนุกกันมาก เมื่อเข้าเรียนทุกคนคืนของเล่นให้ปีแสงหมด ตอนเย็นสมปองตั้งใจว่าจะเอาเงินที่สะสมไว้ไปซื้อของเล่นเหมือนของปีแสงบ้าง พอถึงบ้านเขาเห็นของเล่น ของปีแสงหลงติดมาในกระเป๋าด้วย ถ้านักเรียนเป็นสมปองจะเอาไปคืน เพราะ

- ก. กลัวเพื่อนต่อว่า
- ข. เพื่อนจะได้เอามาให้เราเล่นอีก
- ค. ต้องรับผิดชอบ
- ง. เพื่อสร้างความไว้วางใจ

ข้อสอบ Pretest กิจกรรมที่ 9

ความมีน้ำใจ-ไม่เห็นแก่ตัว(ไม่เอาของส่วนรวมมาเป็นของตน)

1. ครูให้นักเรียนทำรายงานหารูปบ้านทรงไทยส่งครู สิบเอกไม่มีเงินซื้อภาพมาทำรายงาน ในห้องสมุดมีหนังสือภาพบ้านทรงไทยอยู่หลายเล่ม ถ้านักเรียนเป็นสิบเอกไม่คิดจะฉีกภาพมาทำรายงานส่ง เพราะ

- ก. สังคมไม่ยอมรับคนที่ทำลายของส่วนรวม
- ข. เราจะไม่มีโอกาสใช้ห้องสมุดอีก
- ค. กลัวถูกลงโทษ
- ง. หนังสือในห้องสมุดเป็นของส่วนรวม

2. คุณครูให้นักเรียนหาดอกไม้สดมาฝักร้อยมาลัยในช่วงโมงเรียน ทุกครั้งที่คุณครูสั่งให้เอาดอกไม้มา ชวนชมไม่เคยเอามาจากบ้านเลย เพราะบ้านอยู่ไกลถือมาลำบาก แต่จะมาเก็บที่โรงเรียนเป็นประจำ ถ้านักเรียนเป็นชวนชมจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะ

- ก. กลัวคุณครูจับได้แล้วถูกตัดคะแนน
- ข. เอามาจากบ้านจะได้คะแนนดีกว่า
- ค. ปฏิบัติตามระเบียบ
- ง. เป็นการเอาเปรียบคนอื่น ๆ

3. แม่ของทองเอกเป็นช่างเย็บเสื้อ จึงให้ทองเอกช่วยร้อยเข็มเป็นประจำ เขารู้สึกเบื่อมาก วันนี้คุณครูให้นักเรียนนำแว่นขยายส่องดูเกสรดอกไม้ เลิกเรียนกลับบ้านแว่นขยายได้ติดมากับกระเป๋าของเขาด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์กับแม่ในการร้อยเข็มพอดี ถ้านักเรียนเป็นทองเอกจะนำแว่นขยายไปคืน เพราะ

- ก. เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีกับคนอื่น

- ข. ต้องรับผิดชอบของส่วนรวม
  - ค. กลัวถูกคุณครูทำโทษ
  - ง. เราเป็นคนดีครูต้องชม
4. มีชัยทำปากกาที่แม่เพิ่งซื้อให้เขาเมื่อวานนี้หล่นหาย ถ้าจะขอเงินแม่ซื้อใหม่ คงจะถูกแม่ดุแน่ ขอ ยืมใครก็ได้เพราะทุกคนมีปากกาเล่มเดียว ที่ห้องสมุดจะมีปากกาไว้สำหรับบริการผู้ใช้ห้องสมุด หลายด้าม ถ้านักเรียนเป็นมีชัยจะไม่คิดเอาปากกานั้นมาใช้เป็นส่วนตัว เพราะ
- ก. ไม่อยากถูกครูทำโทษ
  - ข. เพื่อน ๆ ไม่เห็นด้วยกับการทำเช่นนั้น
  - ค. ไม่คุ้มกับการถูกลงโทษ
  - ง. ปากกามีไว้สำหรับให้ยืม
5. น้องของมะตูมยังเล็กมากยังต้องดื่มนม แต่แม่ไม่มีเงินซื้อ เพราะพ่อยังไม่กลับจากทะเล ที่ในห้อง เรียนของมะตูมมีนมกล่องอยู่หลายลัง สำหรับแจกนักเรียนในวันเด็ก มะตูมคิดอยากจะหยิบนมสัก 2-3 กล่องไปให้น้องที่บ้านดื่มนมก่อน ถ้านักเรียนเป็นมะตูมจะไม่คิดเช่นนั้นเพราะ
- ก. ทุกคนในห้องต่างเชื่อใจกัน
  - ข. ทุกคนเชื่อใจเรา
  - ค. ทุกคนต้องรักษาระเบียบ
  - ง. ครูจับได้ถูกทำโทษทุกคน

ข้อสอบ Pretest กิจกรรมที่ 10

ความมีน้ำใจ-ไม่เห็นแก่ตัว(ไม่เห็นแก่พวกพ้อง)

1. คุณครูให้นักเรียนเก็บขยะบริเวณโรงเรียน และสั่งให้กล้าหาญคอยตรวจเช็คคนที่ไม่ทำตาม ให้ จดชื่อส่งครูมีนักเรียนสองสามคนที่ไม่เก็บขยะรวมทั้งชายชัชซึ่งเป็นเพื่อนรักของกล้าหาญด้วย เขา จดแต่ชื่อคนอื่นยกเว้นเพื่อนของตน ถ้านักเรียนเป็นกล้าหาญจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. ไม่กล้าฝ่าฝืนคำสั่งของครู
  - ข. ทำตามกติกาของครู
  - ค. ทุกคนต้องการให้เราจดตามความเป็นจริง
  - ง. ครูจะได้ให้เราเป็นผู้จดอีก

2. นางสาวเรียนอยู่ชั้นป.6 เขาเป็นกรรมการตัดสินฟุตบอลระหว่างชั้น ป.2/1และป.2/2 น้องชายของเขาเรียนอยู่ ห้องป.2/2 ด้วย ครั้งหนึ่งนักเรียนห้องป.2./2 ทำผิดกติกา ต้องเสียลูกโทษ แต่เขาแกล้งทำไม่เห็น ถ้านักเรียนเป็นนางข้างจะไม่ทำเช่นนั้นเพราะ
- กลัวถูกต่อว่าไม่ยุติธรรม
  - เราอยากให้คนดูชมว่ายุติธรรม
  - ทำหน้าที่ของกรรมการอย่างเคร่งครัด
  - เพื่อให้คนดูยอมรับว่าเป็นกรรมการที่ดี
3. งอนงามมีหน้าที่ตักอาหารกลางวันให้กับนักเรียนในโรงเรียน ทุกคนที่มาซื้อจะสังเกตเห็นว่าถ้าเป็นเพื่อนของงอนงามเธอจะตักอาหารให้มากเป็นพิเศษ ส่วนคนอื่นที่ไม่ใช่เพื่อนจะตักให้น้อย ถ้านักเรียนเป็นงอนงามจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะ
- ทุกคนชมเราว่าตักอาหารได้เท่ากัน
  - จะตักนักเรียนทุกคนต่อว่า
  - ต้องการให้ทุกคนพอใจ
  - รักษาความเสมอภาคให้ทุกคน
4. สิบทิศเป็นเจ้าของร้านที่บรรณารักษ์ของห้องสมุด ทำหน้าที่ให้ยืมและตรวจเช็คหนังสือที่มีผู้ส่งคืน สิบทิศจะให้อภิสิทธิ์แก่ชนะที่เป็นเพื่อนรักเพราะชนะสอนการบ้านให้เขาเป็นประจำ ส่วนคนอื่น ๆ จะให้ยืมตามระเบียบ ถ้านักเรียนเป็นสิบทิศจะไม่ทำเช่นนั้นเพราะ
- เราจะได้ทำหน้าที่นี้อีกนาน ๆ
  - จะถูกตำหนิถ้าคุณครูทราบ
  - ให้ทุกคนยอมรับไม่เลือกปฏิบัติ
  - ต้องทำตามระเบียบเหมือนกัน
5. คุณครูให้นักเรียนเข้าแถวรับสมุดแจก และให้สีหมอกหัวหน้าห้องเป็นผู้แจก พอสมุดใกล้จะหมดเขาได้ขยับเก็บไว้ให้ตัวเอง 3 เล่มเพื่อเอาไปแจกคนที่รู้จัก โดยไม่ยอมให้คนที่ยังยืนเข้าแถวรอรับอยู่ เขาบอกว่าหมดแล้ว ถ้านักเรียนเป็นสีหมอกจะไม่ทำเช่นนั้นเพราะ
- ต้องทำหน้าที่ให้ทุกคนไว้ใจ
  - ต้องทำตามข้อตกลง
  - กลัวคุณครูรู้จะถูกลาดโทษ
  - เราจะได้คำชมจากทุกคน

ข้อสอบ Posttest กิจกรรมที่ 1
ความมีน้ำใจ-เอื้อเฟื้อ(ช่วยเหลือ)

1. ตอนเย็นฝนกำลังจะตกหนัก ครูจึงปล่อยให้ให้นักเรียนกลับบ้านก่อน โรงเรียนเล็ก วีระและเพื่อน ๆ ต่างก็รีบกลับเข้าห้องเรียนเพื่อเอากระเป๋าขึ้นรถกลับบ้าน เขาเห็นคุณครู กำลังหอบอุปกรณ์การสอน เพื่อกลับห้องพักครูพอดี ถ้านักเรียนเป็นวีระจะช่วยคุณครูถือของก่อน เพราะ
  - ก. กลัวคุณครูดุ
  - ข. คุณครูจะได้รักและเอ็นดูเรา
  - ค. เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
  - ง. เป็นหน้าที่ของนักเรียน
2. กิ่งแก้วกำลังจะลงสมัครเป็นประธานนักเรียนเร็ว ๆ นี้ ขณะเดินหาเสียง เธอเห็นนักเรียนชั้นป.3 สองคนกำลังหามโซฟาด้วยยาว เพื่อไปไว้ที่ห้องประชุม ซึ่งเขาทั้งสองคนยังต้องการคนช่วยหามอีก 1 คน ถ้านักเรียนเป็นกิ่งแก้วจะช่วยเขาหามด้วย เพราะ
  - ก. กลัวเด็กตำหนิ
  - ข. ต้องการให้เขาลงคะแนนให้
  - ค. ทุกคนต้องช่วยงานในโรงเรียน
  - ง. ต้องการให้เป็นที่ยอมรับของทุกคน
3. ผกาเป็นนักเรียนชั้นป.6 กำลังนั่งอ่านข่าวเพื่อทำรายงานส่งคุณครูอยู่ในห้องสมุด ขณะนั้นเหลือเวลาอีก 10 นาที จะได้เวลาเข้าห้องเรียน คุณครูบรรณารักษ์จึงให้นักเรียนชั้นป.2 สองคนช่วยจัดหนังสือที่ถูกรื้อออกมาอ่านเข้าชั้นหนังสือให้เรียบร้อย ถ้านักเรียนเป็นผกาจะช่วยเด็กจัดด้วยเพราะ
  - ก. ทุกคนก็ช่วยกันจัด
  - ข. เราก็ใช้บริการห้องสมุด
  - ค. ช่วยรักษาความเป็นระเบียบ
  - ง. คุณครูจะได้ไม่ตำหนิว่าไม่ช่วยจัด
4. สองหล้าเล่นปีนต้นไม้เกิดเสียหลักตกลงมาจากต้นไม้ทำให้เท้าแพลง จึงเดินได้ไม่ถนัด รุ่งขึ้นเธอก็เดินไปโรงเรียนกับเด่นดาว ทั้ง ๆ ที่เท้ายังแพลงอยู่ แต่วันนี้เธอต้องเอาสัมภาระไปโรงเรียนมากกว่าวันปกติ ตามที่คุณครูสั่ง ถ้านักเรียนเป็นเด่นดาว จะช่วยเพื่อนถือด้วย เพราะ
  - ก. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมทาง
  - ข. ยามเจ็บป่วยต้องช่วยกัน
  - ค. เพื่อนจะได้เห็นความสำคัญของเรา
  - ง. เพื่อนร่วมทางจะได้ไม่โกรธ

5. คุณครูให้ชากับคำควนช่วยกันถอนหญ้าข้างห้องเรียนให้เรียบร้อย สัปดาห์แล้วคุณครูก็ไปทำธุระข้างนอก ที่ตรงนั้นมีตัวคางคกอยู่หลายตัว และชบาเป็นคนกลัวคางคกมากที่สุด ถ้านักเรียนเป็นชบาจะช่วยคำควนถอนหญ้าจนเสร็จ เพราะเหตุใด

- ก. รับงานมาแล้วต้องทำให้เสร็จ
- ข. ไม่ต้องการให้เพื่อนว่าหนิงงาน
- ค. ทุกคนก็กลัวแต่ต้องทำงานเสร็จ
- ง. อยากให้เพื่อนเห็นว่าเราอดทน

ข้อสอบ Posttest กิจกรรมที่ 2

ความมีน้ำใจ-เอื้อเฟื้อ(เพื่อแผ่ต่อผู้อื่น)

1. กำปิ่นขอเงินแม่ซื้ออุปกรณ์เครื่องเรียนและเป็นค่าขนม แต่แม่ไม่มีให้ เขาจึงต้องเก็บมะม่วงที่บ้านไปขายเพื่อน พอพักเที่ยงเขาตั้งใจจะเอามะม่วงไปขายเพื่อน ๆ แต่ไปเห็นสำเภาไม่มีข้าวเที่ยงรับประทานเพราะเงินหาย ปกติเธอเป็นเด็กมีฐานะดี ถ้านักเรียนเป็นกำปิ่นจะแบ่งมะม่วงให้เพราะ
  - ก. วันข้างหน้าเขาอาจช่วยเราบ้าง
  - ข. ให้ทุกคนเห็นว่าเราจนแต่มีน้ำใจ
  - ค. ต้องช่วยเหลือกันในยามเดือดร้อน
  - ง. กลัวเพื่อนจะว่าเป็นคนใจดำ
2. บัวบานเป็นเด็กยากจนชอบขอขนมของน้ำฝนรับประทานบ่อย ๆ วันหนึ่งคุณแม่ซื้อแฮมเบอร์เกอร์มาฝากเธอและน้องคนละชิ้น ที่เธอชอบมากที่สุดและมีราคาแพงด้วย วันนี้บัวบานก็มาขอเธอรับประทานอีกเช่นเคย ถ้านักเรียนเป็นน้ำฝน จะแบ่งแฮมเบอร์เกอร์ให้เพราะ
  - ก. กลัวถูกแย่งไปทั้งหมด
  - ข. จะได้ไปให้พัน ๆ เสียที
  - ค. ใคร ๆ ก็แบ่งปันให้คนจน
  - ง. คนจนน่าเห็นใจ
3. คุณครูให้นักเรียนเขียนรายงานส่งครูในชั่วโมงเรียน พวงแสดมีกระดาษรายงานเหลืออยู่ไม่กี่แผ่นก็หมดแล้ว แม่ยังไม่ให้เงินให้ซื้อใหม่ คนอื่นๆ มีกระดาษรายงานเหลืออยู่มาก อัญชันซึ่งนั่งอยู่ใกล้ ๆ กับพวงแสดลืมเอากะดาษรายงานมาวันนี้ ถ้านักเรียนเป็นพวงแสด จะให้อัญชันยืมกระดาษเพราะ
  - ก. กลัวเพื่อนต่อว่าจนแล้วยังขี้เหนียว
  - ข. เรามีโอกาสยืมสิ่งของของเธอในวันหน้า

- ค. เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้เพื่อน
- ง. ทุกคนก็มีน้ำใจเพื่อเผื่อเพื่อน
4. พันซ์แท้ล้มสมุดการบ้านไว้ที่บ้าน จึงขอยืมจักรยานของเฟื่องฟ้ากลับไปเอามาส่งคุณครูให้ทัน จักรยานของเฟื่องฟ้าเพิ่งซื้อใหม่เอี่ยมจากรายได้พิเศษขายพวงมาลัยในวันหยุด เธอจึงถนอมรถ จักรยานคันนี้มาก พันซ์แท้ยังปั่นจักรยานไม่ค่อยถนัด ถ้านักเรียนเป็นเฟื่องฟ้าจะให้พันซ์แท้ยืม เพราะ
- ก. ช่วยแก้ปัญหาให้เพื่อน
- ข. เขาต้องเห็นความดีของเรา
- ค. ทุกคนดีกับเขาทั้งนั้น
- ง. เขามีอำนาจเป็นหัวหน้าห้อง
5. สวดยกับสาวเป็นพี่น้องกัน ทุกเย็นพวกเขาจะเล่นปิงปองที่ข้างรั้วบ้าน แพรวอยู่บ้านติดกันขอพวกเขาเล่นด้วย สวดยกับสาวเคยขอช่วยให้แพรวเก็บลูกปิงปองที่ตีไปตกในรั้วบ้านของแพรว แต่แพรวไม่เคยเก็บให้ ถ้านักเรียนเป็นสวดยกับสาวจะให้แพรวเล่นด้วยเพราะ
- ก. กลัวถูกแพรวแกล้งทีหลัง
- ข. ต้องมีน้ำใจต่อเพื่อนบ้าน
- ค. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
- ง. ต่อไปแพรวคงช่วยเก็บลูกปิงปองให้

ข้อสอบ Posttest กิจกรรมที่ 3

ความมีน้ำใจ-เอื้อเฟื้อ(เผื่อแผ่ต่อส่วนรวม)

1. ปิ่นสิบได้รับหุ่นยนต์เป็นของขวัญวันเกิดจากคุณพ่อคุณแม่และญาติพี่น้องหลายตัว เขามีความสุขมาก ในวันเสาร์คุณครูได้นำนักเรียนไปเยี่ยมสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า เขาได้เห็นเด็กกำพร้ากลุ่มหนึ่งนั่งเล่นหุ่นตัวเก่า ๆ อยู่ตัวหนึ่ง ถ้านักเรียนเป็นปิ่นสิบจะเอาหุ่นยนต์บริจาคให้สถานเด็กกำพร้า เพราะ
- ก. ไม่อยากให้ใครว่าเราใจดำ
- ข. เด็กกำพร้าน่าสงสารมาก
- ค. สังคมเรียกร้องให้ทุกคนทำเพื่อเด็กกำพร้า
- ง. ทำบุญให้เด็กกำพร้าดีกว่าให้ขอทาน

2. สถานีวิทยุโทรทัศน์ประกาศขอบริจาคเครื่องนุ่งห่มแก่คนยากจนทางภาคเหนือ ซึ่งได้รับความทุกข์ทรมานจากสภาพอากาศหนาวเป็นจำนวนมาก สร้อยทองมีเสื้อกันหนาวสวย ๆ ที่แม่ซื้อไว้ให้หลายตัว เพื่อใส่ไปโรงเรียนในหน้าหนาว ถ้านักเรียนเป็นสร้อยทองจะช่วยบริจาค เพราะ
- กลัวบาปถ้าไม่ช่วยเหลือบ้าง
  - เพื่อนในโรงเรียนก็ร่วมบริจาคหลายคน
  - คนที่เดือดร้อนต้องได้รับความช่วยเหลือ
  - การบริจาคเท่ากับการทำบุญที่ยิ่งใหญ่
3. บ้านของป่านมีพันธุ์ดอกไม้สวย ๆ อยู่จำนวนมาก มีคนมาขอซื้อพันธุ์แต่คุณแม่ไม่ขาย ป่านเห็นว่าดอกไม้นี้จะประโชชน์ต่อโรงเรียน จึงขอคุณแม่แบ่งเอาไปปลูกที่โรงเรียนบ้าง นักเรียนคิดว่าป่านทำอย่างนั้นเพราะเหตุใด
- ช่วยทำให้โรงเรียนสวยงาม
  - ทุกคนอยากให้เธอเอามาปลูกที่โรงเรียน
  - คุณครูเคยผ่านมาเห็นแล้ว
  - ต้องการเป็นที่รักของครูทุกคน
4. ที่บ้านเตี้ยมีสวนลองกอง เมื่อถึงหน้าผลไม้เธอจะได้ค่าขนมเป็นพิเศษจากรายได้การขายลองกอง ถ้าวินได้ขายได้มากเธอก็จะได้เงินพิเศษมากด้วยเช่นกัน เพื่อน ๆ ของเตี้ยส่วนใหญ่ยากจน ถ้านักเรียนเป็นเตี้ยจะแบ่งลองกองมาให้เพื่อนรับประทานบ้าง เพราะ
- เธออยากเป็นคนสำคัญของห้อง
  - กลัวเพื่อนตำหนิไม่มีน้ำใจ
  - เพื่อนคนที่มีสวนผลไม้ก็เอามาเหมือนกัน
  - การแสดงน้ำใจทำได้ทุกเมื่อ
5. พักชอบเล่นหุ่นยนต์มาก เขาจึงเก็บเงินซื้อหุ่นยนต์ไว้มากมาย ซึ่งได้สะสมมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว วันหนึ่งคุณครูให้เขาไปทำธุระที่ห้องเด็กเล็ก เขาได้เห็นเด็กเล็กหลายคนกำลังนั่งมองเพื่อนคนหนึ่งเล่นตัวหุ่นยนต์อยู่คนเดียว ไม่แบ่งให้ใครเล่นด้วย ถ้านักเรียนเป็นพักจะเอาตัวหุ่นยนต์มาบริจาคให้ เพราะ
- กลัวไม่สบายใจที่มีโอกาสแต่ไม่ทำ
  - ได้ทั้งความดีและผลบุญตอบแทน
  - แบ่งให้เด็กมีของเล่นบ้างก็ดี
  - โรงเรียนจะสรรเสริญว่าเป็นเด็กดี

ข้อสอบ Posttest กิจกรรมที่ 4
ความมีน้ำใจ-เอื้ออาทร(ให้ความหวัง)

1. โรงเรียนจัดอาหารเลี้ยงนักเรียนทุกคน ทุกคนต่างวิ่งไปนั่งกันหมดแล้ว เหลือแต่นกแก้ว มาช้า จึงต้องนั่งอยู่ปลายแถวและตักอาหารไม่ค่อยจะถึง อาหารที่จัดเลี้ยงครั้งนี้เป็นของอร่อยทั้งนั้น ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของนกแก้วจะช่วยเลื่อนจานอาหารให้เธอด้วย เพราะ
  - ก. คนมีมารยาทต้องบริการผู้อื่นด้วย
  - ข. โรงเรียนจัดอาหารไว้เพียงพอสำหรับทุกคน
  - ค. เพื่อน ๆ คนอื่นก็เลื่อนจานอาหารให้แก่กัน
  - ง. คนอื่นจะตำหนิว่าเราเห็นแก่กิน
2. แท่งเป็นนักมวยสมัครเล่น เขาเตรียมตัวเข้าแข่งขันเพื่อชิงรางวัลเงินสด 5,000 บาท แท่งคิดว่าเขาต้องชนะแน่นอน เพราะคู่แข่งอ่อนซ้อมมาก และเขาตั้งใจจะเอาเงินรางวัลไว้เป็นทุนเรียนต่อ เมื่อถึงเวลาขึ้นเวที ทองเพื่อนของเขาเกิดท้องเสียอย่างรุนแรงต้องไปหาหมอที่โรงพยาบาล ถ้านักเรียนเป็นแท่งจะไปเป็นเพื่อนทองด้วย เพราะ
  - ก. กลัวเพื่อนต่อว่าไม่รักกันจริง
  - ข. การให้กำลังใจเพื่อนสำคัญกว่า
  - ค. ทุกคนต่างรักและหวังใยทองทั้งนั้น
  - ง. เราเป็นเพื่อนคนเดียวที่ทองรักและไว้ใจ
3. ก้อยกับแก้วบ้านอยู่ใกล้กันและเดินกลับบ้านด้วยกันทุกวัน วันนี้ก้อยยืมหนังสือจากห้องสมุดมาหลายเล่มเพื่อทำรายงานส่งคุณครูกระเป่าเธอจึงหนักมาก ระหว่างทางแก้วนึกขึ้นได้ว่าลืมสมุดการบ้านไว้ที่โต๊ะ ต้องเดินกลับไปเอา ถ้านักเรียนเป็นก้อยจะเดินกลับไปเอาเป็นเพื่อนแก้ว เพราะ
  - ก. แม่สั่งให้กลับบ้านด้วยกันทุกวัน
  - ข. แก้วเป็นเพื่อนต้องให้ความหวังใย
  - ค. ทุกคนทางบ้านต้องการให้เรากลับบ้านด้วยกันทุกครั้ง
  - ง. แก้วต้องรักเรามากขึ้นกว่าเดิม
4. เคียงเดือนปั่นจักรยานกลับบ้านคนเดียวหลังเลิกเรียน ระหว่างทางมีเด็กหญิงตัวเล็กคนหนึ่งหอบกระเป่าใบใหญ่เดินกลับบ้านในเส้นทางเดียวกับเคียงเดือน แต่บ้านของเธออยู่ไกลจากบ้านเคียงเดือนเป็น 2 เท่า ถ้านักเรียนเป็นเคียงเดือนจะชวนเด็กช้อนท้ายจักรยานกลับบ้านด้วยเพราะ
  - ก. ไม่อยากให้เด็กตำหนิในใจ
  - ข. เราอาจได้รับสิ่งตอบแทนจากพ่อแม่ของเธอ
  - ค. ไม่เกินความสามารถในการช่วยเหลือ

- ง. ทุกคนต้องชื่นชมความมีน้ำใจของเรา
5. คุณครูสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ 30 ข้อ ให้เสร็จภายใน 1 ชั่วโมง ถ้าใครทำไม่เสร็จจะถูกทำโทษข้อละ 1 ที่ สั่งเสร็จก็ออกไปประชุมครู ทุกคนจึงตั้งใจรีบทำให้ทันเสร็จ ธิดาพอเข้าใจทำได้ แต่สุดาไม่ค่อยเข้าใจจึงขอให้ธิดาช่วยสอนให้เกือบทุกข้อ ถ้านักเรียนเป็นธิดาจะช่วยสอน เพราะ
- กลัวเพื่อนต่อว่าไม่เอื้ออาทร
  - เพื่อนจะได้ชมว่าเราเก่งและมีน้ำใจ
  - เพื่อนในห้องก็ช่วยสอนคนที่ไม่เข้าใจ
  - ทุกคนจะได้ทำงานเสร็จพร้อมกัน

ข้อสอบ Posttest กิจกรรมที่ 5

ความมีน้ำใจ-เอื้ออาทร(ให้ความสงสาร)

- ลินจี้เป็นเด็กยากจน ต้องช่วยพ่อแม่หารายได้จุนเจือครอบครัว ด้วยการเอาขนมกล้วยที่แม่ทำมาขายเพื่อนๆ ที่โรงเรียน วันนี้ตื่นเทียมนสังเกตเห็นว่า ลินจี้ขายขนมไม่ได้เลย ขนมเหลือเต็มตะกร้า ตื่นเทียนเป็นคนที่ไม่ชอบขนมกล้วยเลย ถ้านักเรียนเป็นตื่นเทียนจะช่วยซื้อด้วย เพราะ
  - ต้องการหลีกเลี่ยงการถูกต่อว่าไม่เคยช่วยเพื่อน
  - เห็นใจในความยากจนของลินจี้
  - เพื่อนทุกคนเคยช่วยซื้อขนมกล้วยมาแล้วทั้งนั้น
  - ลินจี้จะได้พึงพอใจความมีน้ำใจของเรา
- แดงกับด้อมทะเลาะกัน เนื่องจากแดงรังแกด้อมก่อน จึงถูกคุณครูทำโทษ แแดงเสียใจที่ถูกคุณครูทำโทษจึงแอบไปร้องไห้คนเดียวข้างห้องน้ำ ด้อมไปเห็นเข้าพอดี ถ้านักเรียนเป็นด้อมจะช่วยปลอบใจแดง เพราะ
  - กลัวแดงจะยิ่งเจ็บใจและจะแกล้งเรามากขึ้น
  - แดงจะใจอ่อนและเห็นความดีของเรา
  - เพื่อนคนอื่น ก็สงสารคนที่ถูกทำโทษ
  - การปลอบใจผู้ผิดพลาดไม่เสียหาย

3. เสียงพินอยากได้โทรศัพท์มือถือใช้เหมือนกับเพื่อน ๆ แต่แม่ไม่มีเงินซื้อให้ ขณะที่เธอนั่งรอรถรับนักเรียนอยู่ที่หน้าโรงเรียน เธอได้แอบไปเห็นโทรศัพท์มือถือ ซึ่งมีคนทำตกอยู่ที่พื้น ถ้านักเรียนเป็นเสียงพินจะรีบเอาโทรศัพท์ไปประกาศหาเจ้าของ เพราะ
- เป็นข้อปฏิบัติของสังคม
  - อย่างน้อยตำรวจก็เห็นว่าเราเป็นคนดี
  - คนดีทุกคนก็ทำแบบนี้
  - กลัวผิดกฎหมาย
4. ต้อมกับแต้มเป็นพี่น้องกัน แต้มผู้เป็นน้องชอบโวยวายและฟ้องคุณแม่ ทำให้ต้องถูกคุณแม่และถูกทำโทษเป็นประจำ วันหนึ่งแต้มนอนป่วยอยู่ในห้องคนเดียว เพราะคุณแม่ไปอยู่ ถ้านักเรียนเป็นต้อม จะช่วยดูแลน้อง เพราะ
- ต้องให้ความห่วงใยน้องเสมอ
  - คุณแม่จะได้เห็นว่าเราเป็นพี่ที่ดี
  - คุณแม่ต้องทำโทษแก่ถ้าน้องป่วยหนักขึ้น
  - พี่ที่ดีคนอื่น ๆ ก็ดูแลน้องตอนเจ็บป่วยเหมือนกัน
5. กำไลจะรีบขึ้นรถประจำทางไปโรงเรียน เพื่อทำเวรในตอนเช้า เพราะถ้ามาสายจะถูกคุณครูทำโทษ ก่อนจะก้าวขึ้นรถประจำทาง เธอหันไปเห็นชายตาบอดคนหนึ่งกำลังจะข้ามถนน ที่มีรถวิ่งขวักไขว่เต็มไปหมด ถ้านักเรียนเป็นกำไลจะช่วยจูงเขาข้ามถนนก่อน เพราะ
- ต้องเอื้ออาทรคนที่พิการ
  - คนที่เห็นจะได้ชมเชยว่าเราเป็นคนดี
  - เด็กดีทุกคนช่วยคนพิการข้ามถนนทั้งนั้น
  - สังคมจะรังเกียจคนที่ไม่ช่วยเหลือคนพิการ

ข้อสอบ Posttest กิจกรรมที่ 6

ความมีน้ำใจ-เสียสละ(เพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่น)

1. โกมินทร์ขึ้นเข้าคิวเพื่อใช้โทรศัพท์สาธารณะแห่งหนึ่ง ขณะที่กำลังจะถึงคิวของเขา โกมินทร์สังเกตเห็นว่าผู้หญิงที่อยู่ต่อจากเขามีท่าทางกระสับกระส่ายร้อนรน ก็มุดนาฬิกาที่ข้อมือบ่อย ๆ เหมือนมีธุระสำคัญเร่งด่วนอะไรสักอย่าง ถ้านักเรียนเป็น โกมินทร์จะยอมให้เธอพูดก่อน เพราะ
- กลัวจะถูกต่อว่าถ้าเราพูดนาน
  - เธอและคนอื่นจะชมว่าเราเป็นคนดีมีน้ำใจ
  - ปกติคนมีน้ำใจจะปฏิบัติเช่นนั้น

- ง. การมีน้ำใจต้องรู้จักเสียสละ
2. พิมพ์นั่งอ่านหนังสือนิทานอยู่ในห้องอย่างเพลิดเพลินกับเพื่อน ๆ พรทิพย์กำลังทำเวรความสะอาดอยู่ในห้องเช่นเดียวกัน และพรทิพย์เกิดท้องเสียกระทันหัน จึงขอร้องให้พิมพ์ช่วยทำเวรให้หน่อย เพราะเกือบได้เวลาเข้าห้องเรียนแล้ว ถ้านักเรียนเป็นพิมพ์จะช่วยทำเวรให้ เพราะ
- การรักษาความสะอาดของห้องสำคัญกว่าอ่านการ์ตูน
  - เพื่อนที่คิดคนอื่น ๆ ย่อมทำงานแทนกันได้
  - สามารถสับเปลี่ยนช่วยกันในคราวต่อ ๆ ไป
  - ไม่อยากถูกตัดพ้อต่อว่าจากเพื่อน
3. เคนชัยทำการบ้านเสร็จแล้วก็นั่งเล่นเกมคอมพิวเตอร์ตามลำพัง ส่วนน้องชายมัวแต่เล่นจึงยังทำการบ้านไม่เสร็จ น้องชายไม่เข้าใจการบ้านจึงให้เคนชัยช่วยสอนการบ้าน ถ้านักเรียนเป็นเคนชัยจะช่วยสอนการบ้านให้น้อง เพราะ
- พี่ที่ดีส่วนใหญ่ช่วยสอนการบ้านให้น้อง
  - ไม่อยากให้คุณแม่ดูที่ไม่ช่วยเหลือน้อง
  - เป็นหน้าที่ของพี่ทุกคน
  - แม่ต้องชื่นชมความเป็นพี่ที่ดีของเรา
4. ทับทิมนั่งรถบัสเพื่อเดินทางไปกรุงเทพ ฯ ผู้โดยสารบนรถแน่นขนัด เธอรู้จึงสีกemarรถเวียนศีรษะเล็กน้อย ระหว่างทางก็มีหญิงชราขึ้นมาบนรถแต่ไม่มีที่นั่ง และมายืนอยู่ใกล้ ๆ กับที่นั่งของเธอ ถ้านักเรียนเป็นทับทิมนักเรียนจะลุกให้คนแก่ที่นั่ง เพราะ
- คนแก่ไม่แข็งแรง
  - ถ้าคนแก่เป็นอะไรไปเราต้องถูกตำหนิ
  - ทุกคนบนรถต้องชื่นชมที่เราเป็นคนดี
  - ทุกคนบนรถก็หวังให้เราทำเช่นนั้น
5. คุณครูนำนักเรียนไปเที่ยววันเด็กที่สวนสาธารณะแห่งหนึ่ง นักเรียนส่วนหนึ่งได้นั่งรถยนต์และอีกส่วนหนึ่งจะต้องเดินไป พานทองถูกจัดอยู่ในกลุ่มนั่งรถไป ขณะที่เขากำลังจะขึ้นนั่งเป็นที่นั่งสุดท้าย มีนักเรียนชั้นป. 2 ยืนอยู่ข้าง ๆ รถและต้องเดินเท้าไป ถ้านักเรียนเป็นพานทองจะสละให้เพราะ
- ไม่อยากถูกตำหนิจากคนอื่น ๆ
  - คนที่รู้จักเสียสละก็ทำแบบนี้
  - เป็นเรื่องที่ควรปฏิบัติในสังคม
  - จะได้รับการชื่นชมจากคุณครู

ข้อสอบ Posttest กิจกรรมที่ 7

ความมีน้ำใจ-เสียสละ(เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม)

1. ทรงกลดเล่นว่าวอยู่กลางสนามกับเพื่อนที่สวนสาธารณะ เขาเหลือบไปเห็นเศษแก้วตกอยู่กลางสนามใกล้ที่เพื่อนยืนอยู่ และขณะเดียวกันนั้น ฝนก็เริ่มลงเม็ดตกหนัก เด็กทุกคนวิ่งหลบฝน เพราะกลัวฟ้าผ่า ถ้านักเรียนเป็นทรงกลดจะเก็บเศษแก้วไปทิ้งก่อน เพราะ
  - ก. ใครเห็นต้องชื่นชมที่ทำเพื่อส่วนรวม
  - ข. ต้องให้ความสำคัญกับความปลอดภัย
  - ค. กลัวเพื่อนต่อว่าเห็นแล้วไม่เก็บทิ้ง
  - ง. เราอาจผลอไปเหยียบเข้า
2. ทศพรและเพื่อน ๆ ได้รับมอบหมายให้ทำเวรในตอนเย็นวันศุกร์ แต่ตอนบ่ายของวันศุกร์ ครูให้นักเรียนประชุม เมื่อเลิกประชุมแล้วให้กลับบ้านได้เลย เพื่อน ๆ ของทศพรที่ต้องทำเวรร่วมกันพากันกลับบ้านหมดแล้ว ถ้านักเรียนเป็นทศพรจะอยู่ทำเวรให้เสร็จก่อน เพราะ
  - ก. กลัวผิดระเบียบ
  - ข. เด็กดีทุกคนรักษาระเบียบ
  - ค. การรักษาระเบียบเป็นสิ่งถูกต้อง
  - ง. คนทำถูกระเบียบได้รับคำชม
3. พี่องฟ้ามีนิทานสนุก ๆ ที่อ่านหมดแล้วหลายเล่ม เธอตั้งใจจะเอาไปขายที่ร้านหนังสือเก่าเพื่อซื้อเล่มใหม่ เธอได้เข้าห้องสมุดเพื่อค้นคว้ารายงาน เห็นเด็กเล็ก ๆ แย่งกันอ่านหนังสือนิทานเก่า ๆ เล่มหนึ่งในห้องสมุด ถ้านักเรียนเป็นพี่องฟ้า จะเอาหนังสือนิทานไปบริจาคห้องสมุดแทน เพราะ
  - ก. หากใครรู้คงถูกต้องว่า
  - ข. ใคร ๆ ก็รู้จักบริจาคสิ่งของ
  - ค. การรู้จักบริจาคใคร ๆ ก็ชม
  - ง. ไม่ว่าจะใครต้องรู้จักบริจาค
4. ทองถมชอบเล่นกีฬาฟุตบอลมากเป็นพิเศษ และโตขึ้นเขาใฝ่ฝันจะเป็นนักบอลทีมชาติ ทุกเย็นเขาจะซ้อมบอลที่โรงเรียน แต่ต้องแย่งกันเล่น เพราะมีลูกฟุตบอลเพียงลูกเดียว วันหนึ่งเขาจับฉลากในงานกาชาดได้ฟุตบอลมาหนึ่งลูก ถ้านักเรียนเป็นทองถมจะเอาฟุตบอลมาบริจาคให้โรงเรียน เพราะ
  - ก. เป็นประโยชน์ต่อทุกคน
  - ข. ได้เพื่อนซ้อมและคำชมเชย
  - ค. กลัวไม่มีเพื่อนซ้อม
  - ง. ทุกคนต่างชื่นชมยินดีที่เราทำเช่นนั้น

5. ชั้นทองเก็บสะสมเงินไว้ซื้อของเล่น ซึ่งได้เกือบครบจำนวนที่ต้องการแล้ว เขาได้ฟังข่าวจากโทรทัศน์ว่าทางภาคใต้เกิดอุทกภัยอย่างหนัก ทำให้มีผู้ไร้ที่อยู่เป็นจำนวนมาก ถ้านักเรียนเป็นชั้นทองจะยอมเสียสละเงินที่สะสมไว้ส่วนหนึ่งบริจาคให้กับผู้ประสบภัยด้วย โดยมีเหตุผล

- ก. จะได้รับผลบุญตอบแทน
- ข. ไม่รู้จักทำบุญจะตกรรกรรมกใหม่
- ค. การทำดีไม่จำกัดเวลาและอายุ
- ง. คนดีส่วนใหญ่รู้จักทำบุญทำทาน

ข้อสอบ Posttest กิจกรรมที่ 8

ความมีน้ำใจ-ไม่เห็นแก่ตัว(ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน)

1. ปีน้าเอาหนังสือการ์ตูนหลายเล่มมาให้เพื่อนๆ อ่าน เมื่อสัปดาห์เข้าห้องเรียนทุกคนคืนการ์ตูนให้ป็น้าหมด ตอนเย็นสมนึกตั้งใจว่าจะเอาเงินที่สะสมไว้ไปซื้อการ์ตูนเหมือนของป็น้ามาอ่านบ้างถึงบ้านในกระเป๋าหนังสือของเขามีหนังสือการ์ตูนเล่มนั้นหลงมาด้วย ถ้านักเรียนเป็นสมนึกจะเอาไปคืน เพราะ
  - ก. กลัวเพื่อนจับได้และถูกต่อว่า
  - ข. เพื่อนจะได้ไว้ใจและให้เรายืมอ่านอีก
  - ค. ต้องแสดงความรับผิดชอบ
  - ง. เพื่อนคนอื่น ๆ ก็คืนให้เหมือนกัน
2. คุณครูสั่งให้นักเรียนทุกคนเอาใบตองและดอกไม้มาที่บ้าน เพื่อทำกระทงส่งครูเอาคะแนนร้อยแก้วเตรียมใบตองและดอกไม้ไว้เรียบร้อยแล้ว แต่ลืมเอามา ที่ร้านอาหารเธอเห็นดอกไม้ใบตองของใครลืมทิ้งไว้ตั้งแต่เช้ายังไม่มาเอาคืน ถ้านักเรียนเป็นร้อยแก้วจะไม่คิดเอาของนั้น เพราะ
  - ก. กลัวเจ้าของจับได้
  - ข. จะมีคนอื่นเดือดร้อน
  - ค. ต้องนำไปคืนเจ้าของและขอแบ่งมาบ้าง
  - ง. ถ้าเพื่อน ๆ รู้จะอับอายขายหน้ามาก
3. หน้อยวิ่งเล่นอยู่ในสนามหน้าบ้านกับสุนัขตัวโปรด เพื่อนบ้านตีลูกปิงปองหล่นมาตกในสนามบ้านเธอพอดี และเจ้าสุนัขก็วิ่งไล่จับลูกปิงปองเล่นอย่างสนุกสนาน โดยที่เจ้าของลูกปิงปองก็ไม่รู้ว่าทำตกไปอยู่ที่ไหน ถ้านักเรียนเป็นหน้อยจะคืนเจ้าของ เพราะ
  - ก. เขาเคยเก็บลูกขนไก่ให้เรา
  - ข. กลัวผิดใจกันทีหลัง

- ค. ต้องทำดีกับเพื่อนบ้าน
- ง. คนดี ๆ จะไม่มีใครเอาของผู้อื่น
4. สีทองใช้ปากกาหมึกหมดพอดี เขากำลังตั้งใจจะไปซื้อใหม่ พอเดินออกจากห้องก็เจอปากกาคคนอื่นทำหล่นไว้ ถ้านักเรียนเป็นสีทองจะนำไปคืนเจ้าของ เพราะ
- ก. กลัวถูกจับได้
- ข. อาจเป็นของคนที่เรารู้จัก
- ค. คนที่ดีเก็บของได้ไม่มีใครเก็บเอาไว้
- ง. ของนั้นมีเจ้าของ
5. บัวคลีเป็นเด็กยากจนต้องเดินมาโรงเรียนทุกวัน วันหนึ่งเธอบังเอิญพบธนบัตรฉบับละ 500 บาท ตกอยู่บนถนน เธอจึงหยิบมาและตั้งใจจะนำไปให้คุณครูประกาศหาเจ้าของ แต่พอนึกขึ้นได้ว่าสีน้ำหมึกพอดี แม่ยังไม่มีเงินซื้อให้ใหม่ ถ้านักเรียนเป็นบัวคลีจะนำเงินไปประกาศหาเจ้าของ เพราะ
- ก. เจ้าของจะต้องเดือดร้อน
- ข. อาจได้รับรางวัลตอบแทนบ้าง
- ค. ถ้าเก็บไว้กลัวถูกจับหาว่าเป็นขโมย
- ง. คนที่ดีมักไม่เอาของผู้อื่น

ข้อสอบ Posttest กิจกรรมที่ 9

ความมีน้ำใจ-ไม่เห็นแก่ตัว(ไม่เอาของส่วนรวมมาเป็นของตน)

1. น้องของสมใจยังเล็กมากยังต้องดื่มนม แต่แม่ไม่มีเงินซื้อ เพราะพ่อยังไม่กลับจากทะเล ที่ในห้องเรียนของสมใจมีนมกล่องอยู่หลายลัง ไว้สำหรับแจกนักเรียนในวันเด็ก สมใจคิดอยากจะหยิบนมกล่องนั้น ไปให้น้องที่บ้านดื่มาก่อนสัก2-3กล่อง ถ้านักเรียนเป็นสมใจจะไม่คิดเช่นนั้น เพราะ
- ก. กลัวถูกคุณครูทำโทษ
- ข. ทุกคนต้องมีระเบียบ
- ค. เป็นเรื่องน่าอาย
- ง. ต้องการให้คุณครูไว้ใจ
2. มิตรชัยทำปากกาที่แม่เพิ่งซื้อให้เขาเมื่อวานนี้ หล่นหาย ถ้าจะขอเงินแม่ซื้อใหม่ คงจะถูกแม่ดุแน่ ขอซื้อใครก็ได้เพราะทุกคนมีปากกาเล่มเดียว ที่ห้องสมุดจะมีปากกาตั้งไว้สำหรับบริการผู้ใช้ห้องสมุดหลายด้าม ถ้านักเรียนเป็นมิตรชัยจะไม่คิดเอาปากกานั้นมาใช้เป็นของตัวเอง เพราะ
- ก. กลัวคุณครูบรรณารักษ์เห็น
- ข. คนอื่นก็ไม่มีใครคิดจะทำ

- ค. ถ้าเราเข้าห้องสมุดก็จะไม่มีใช้
- ง. ไว้สำหรับทุกคนใช้
3. แม่ของทองเอกเป็นช่างเย็บเสื้อ จึงให้ทองเอกช่วยร้อยเข็มเป็นประจำ เขารู้สึกเบื่อมาก วันนี้คุณครูให้นักเรียนนำแว่นขยายส่องดูเกสรดอกไม้ เลิกเรียนกลับบ้านแว่นขยายติดมากับกระเป๋าของเขา ด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อแม่ในการร้อยเข็มพอดี ถ้านักเรียนเป็นทองเอกจะเอาแว่นขยายไปคืนเพราะ
- ก. ทุกคนต้องเห็นด้วยที่เราเอาไปคืน
- ข. ของส่วนรวมเป็นสมบัติของทุกคน
- ค. ถ้าคุณครูจับได้ภายหลังจะถูกลงโทษ
- ง. จะได้เป็นตัวอย่างที่ดีของห้อง
4. คุณครูให้นักเรียนหาดอกไม้สดมาฝึกร้อยมาลัยในช่วงโมงเรียน ทุกครั้งที่คุณครูสั่งให้เอาดอกไม้มา บานชื่นไม่เคยเอามาจากบ้านเลย เพราะบ้านอยู่ไกลถือมาลำบาก แต่จะมาเก็บที่โรงเรียนเป็นประจำ ถ้านักเรียนเป็นบานชื่นจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. ต้องปฏิบัติตามข้อตกลง
- ข. คุณครูจะได้ชมเชยว่าให้ความร่วมมือดี
- ค. นักเรียนที่ดีคนอื่น ๆ ก็ไม่ทำเช่นนั้น
- ง. กลัวคุณครูจับได้แล้วถูกลงโทษ
5. ครูให้นักเรียนทำรายงานหารูปบ้านทรงไทยส่งครู รุ่งทองไม่มีเงินซื้อภาพมาทำรายงาน ในห้องสมุดมีหนังสือภาพบ้านทรงไทยอยู่หลายเล่ม รุ่งทองคิดจะฉีกภาพนั้นมาส่งคุณครูถ้านักเรียนเป็นรุ่งทองจะไม่คิดทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด
- ก. กลัวถูกจับได้
- ข. การทำลายของส่วนรวมไม่มีใครเห็นดีด้วย
- ค. หนังสือเล่มนั้นเป็นของส่วนรวม
- ง. คนดีทุกคนไม่มีใครทำลายของส่วนรวม

ข้อสอบ Posttest กิจกรรมที่ 10

ความมีน้ำใจ-ไม่เห็นแก่ตัว(ไม่เห็นแก่พวกพ้อง)

1. คุณครูให้นักเรียนเก็บขยะบริเวณโรงเรียน และสั่งให้บัญชาซึ่งเป็นหัวหน้าห้องคอยตรวจเช็คคนที่ไม่ทำตาม และจดชื่อส่งครู มีนักเรียนสองสามคนที่ไม่เก็บขยะรวมทั้งกฤษกรซึ่งเป็นเพื่อนรักของบัญชาด้วย เขาจดแต่ชื่อคนอื่นยกเว้นเพื่อนของตน ถ้านักเรียนเป็นบัญชาก็จะไม่ทำเช่นนั้น เพราะ
  - ก. หัวหน้าที่ดีไม่มีใครลำเอียง
  - ข. คุณครูจะต้องชมเราว่ารับผิดชอบ
  - ค. ทำตามหน้าที่ของหัวหน้า
  - ง. เราอาจถูกคุณครูลงโทษเอง
2. เดชาเรียนอยู่ชั้นป.6 เขาเป็นกรรมการตัดสินฟุตบอลระหว่างชั้น ป.2/1และป.2/2 น้องชายของเขาเรียนอยู่ห้องป.2/2 ด้วย ครั้งหนึ่งนักเรียนห้องป.2/2 ทำผิดกติกา ต้องเสียลูกโทษ แต่เขาแกล้งทำไม่เห็น ถ้านักเรียนเป็นเดชาจะไม่ทำเช่นนั้นเพราะ
  - ก. เด็จะได้ชมว่ายุติธรรม
  - ข. ต้องรักษากติกา
  - ค. กลัวถูกผู้ชมตำหนิ
  - ง. กรรมการที่ดีคนอื่น ๆ จะไม่ลำเอียง
3. ช้องนางมีหน้าที่ตักอาหารกลางวันให้กับนักเรียนในโรงเรียน ทุกคนที่มาซื้อจะสังเกตเห็นว่าถ้าเป็นเพื่อนของช้องนางเธอจะตักอาหารให้มากเป็นพิเศษ ส่วนคนอื่นที่ไม่ใช่เพื่อนจะตักให้น้อย ถ้านักเรียนเป็นช้องนางจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะ
  - ก. กลัวคนอื่น ๆ จะตำหนิว่าลำเอียง
  - ข. ต้องการให้คนชมเชยว่าตักอาหารได้เท่ากัน
  - ค. ต้องรักษาความเสมอภาคให้ทุกคน
  - ง. ต้องการทำหน้าที่ให้ดีเหมือนคนที่มีความยุติธรรมอื่น ๆ
4. บุษงาเป็นเจ้าของหน้าที่ยุติธรรมของห้องสมุด ทำหน้าที่ให้ยืมและตรวจเช็คหนังสือที่มีผู้ส่งคืน บุษงาจะให้สิทธิแก่สาริที่เป็นเพื่อนรักเพราะสาริสอนการบ้านให้เธอเป็นประจำ ส่วนคนอื่น ๆ จะให้ยืมตามระเบียบ ถ้านักเรียนเป็นบุษงาจะไม่ทำเช่นนั้นเพราะ
  - ก. ถ้าคุณครูทราบจะถูกตำหนิ
  - ข. ต้องการให้ผู้รับบริการพอใจเรา
  - ค. ต้องทำตามระเบียบให้เหมือนกัน
  - ง. ต้องทำหน้าที่ให้เหมือนกับคนอื่น ๆ

5. คุณครูให้นักเรียนเข้าแถวรับสมุดแจก และให้รงทิวหัวหน้าห้องเป็นผู้แจก สมุดใกล้จะหมดแล้ว เขาได้แอบเก็บไว้ 3 เล่มเพื่อเอาไปแจกคนที่รู้จัก โดยไม่ยอมให้คนที่ขยับยื่นเข้าแถวรอรับอยู่ เขาจะบอกว่าหมดแล้ว ถ้านักเรียนเป็นรงทิวจะไม่ทำเช่นนั้นเพราะ
- ก. ต้องทำตามระเบียบข้อตกลง
  - ข. ทำหน้าที่ได้เรียบร้อยครูจะชมเชย
  - ค. ทำหน้าที่ให้ดีตามแบบอย่างคนดี เพื่อครูจะได้ไว้ใจ
  - ง. คุณครูสั่งให้แจกทุกคน

เฉลยข้อสอบกิจกรรมที่ 1 ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ - ช่วยเหลือ

Pretest					Posttest				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	2	4	3	1	1	1	2	3	4
2	1	2	3	4	2	1	2	4	3
3	4	3	2	1	3	3	2	4	1
4	1	2	4	3	4	3	4	2	1
5	1	4	3	2	5	4	1	3	2

เฉลยข้อสอบกิจกรรมที่ 2 ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ - เผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

Pretest					Posttest				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	4	3	2	1	1	2	3	4	1
2	1	2	3	4	2	1	2	3	4
3	4	1	2	3	3	1	2	4	3
4	1	2	4	3	4	4	2	3	1
5	3	4	1	2	5	1	4	3	2

เฉลยข้อสอบกิจกรรมที่ 3 ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ - เผื่อแผ่ต่อส่วนรวม

Pretest					Posttest				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	4	1	2	3	1	1	4	3	2
2	2	4	3	1	2	1	3	4	2
3	2	3	4	1	3	4	3	1	2
4	1	4	3	2	4	2	1	3	4
5	2	1	3	4	5	1	2	4	3

เฉลยข้อสอบกิจกรรมที่ 4 ความมีน้ำใจเอื้ออาทร- ห่วงใย

Pretest					Posttest				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	1	2	3	4	1	4	2	3	1
2	1	2	4	3	2	1	4	3	2
3	4	3	2	1	3	1	4	3	2
4	3	4	2	1	4	1	2	4	3
5	4	2	1	3	5	1	2	3	4

เฉลยข้อสอบกิจกรรมที่ 5 ความมีน้ำใจเอื้ออาทร- สงสาร

Pretest					Posttest				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	2	1	4	3	1	1	4	3	2
2	4	2	3	1	2	1	2	3	4
3	1	4	3	2	3	4	2	3	1
4	1	2	4	3	4	4	2	1	3
5	2	3	1	4	5	4	2	3	1

เฉลยข้อสอบกิจกรรมที่ 6 ความมีน้ำใจเสียสละ-ต่อผู้อื่น

Pretest					Posttest				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	2	3	4	1	1	1	2	3	4
2	4	1	2	3	2	4	3	2	1
3	1	2	3	4	3	3	1	4	2
4	2	1	3	4	4	4	1	2	3
5	3	4	1	2	5	1	3	4	2

เฉลยข้อสอบกิจกรรมที่ 7 ความมีน้ำใจเสียสละ-ต่อส่วนรวม

Pretest					Posttest				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	2	3	4	1	1	3	4	1	2
2	1	2	3	4	2	1	3	4	2
3	2	1	4	3	3	1	3	2	4
4	1	2	3	4	4	4	2	1	3
5	4	2	1	3	5	2	1	4	3

เฉลยข้อสอบกิจกรรมที่ 8 ความมีน้ำใจไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เอาของผู้อื่น

Pretest					Posttest				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	3	2	1	4	1	1	4	2	3
2	1	2	3	4	2	1	4	2	3
3	1	4	3	2	3	2	1	4	3
4	1	4	2	3	4	1	2	3	4
5	1	2	4	3	5	4	2	1	3

เฉลยข้อสอบกิจกรรมที่ 9 ความมีน้ำใจไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เอาของส่วนรวม ฯ

Pretest					Posttest				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	3	2	1	4	1	1	4	3	2
2	1	2	4	3	2	1	3	2	4
3	3	4	1	2	3	3	4	1	2
4	1	3	2	4	4	4	2	3	1
5	3	2	4	1	5	1	2	4	3

เฉลยข้อสอบกิจกรรมที่ 10 ความมีน้ำใจไม่เห็นแก่ตัว-ไม่เห็นแก่พวกพ้อง

Pretest					Posttest				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	1	4	3	2	1	3	2	4	1
2	1	2	4	3	2	2	4	1	3
3	2	1	3	4	3	1	2	4	3
4	2	1	3	4	4	1	2	4	3
5	3	4	1	2	5	4	2	3	1

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางอัมพร ชนะทอง
วัน เดือน ปีเกิด	25 สิงหาคม 2499
สถานที่เกิด	อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส
ประวัติการศึกษา	คบ.(วิทยาศาสตร์ทั่วไป) วิทยาลัยครูยะลา
สถานที่ทำงาน	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี
ตำแหน่ง	นักวิชาการวัฒนธรรม 6 ว